

Uni Neba bíní Lúkkë rë Kúnsëe

Di ɓaahi jaŋaa Lúkkë daa bíní téeríi Uni Nebi beh, ndaa biti daa ri bíní rí wonuy filiɓ. Di fi Lúkkë nék húmú payoh, te ri húmú yëwúɗ neh. Di bíníté tééré kay, daa ri bee won sun fi tílédí apootarra ra. Di húmúy apootari Yéésú dé', ɓani Pool daa na húmú ñéerúu (Saame Kolos 4.14). Di meelsa' meelsoo níi dī lahte yii lante ri sun fi pesi Yéésú, dī na anti bíní unni yeh. Di bíní unna ɓëyi hínú Tewofil.

Lúkkë bíníté iñi lahte solo pesadi Yéésú : Koope wolte Yéésú ëldúnë nda ɓëyi gém dīi na ɓééɓ múc. Di teeɓa'te biti bal Yéésú daa Yíkëe.

Filib téeríi beh, dī wonte sun fi :

- yii lenke dee aya' Saŋ Batis ëldúnë rë (1.5-25 ; 56-80),
- yii lenke dee aya' Yéésú ëldúnë rë (1.26-55 ; 2.1-20),
- yii lenke payi Yéésú jéríɗɗë (4.38-41 ; 5.12-26),
- yii lenke kimtaanni caakka paŋ ri ra (7.11-17 ; 8.22-25 ; 9.10-17),
- yii lenke anili ɓëe' naa'-keeñ dék Samari ra (10.29-37),
- yii lenke bee paya' Yéésú faam i Martaa a Mari ra (10.38-42),
- yii lenke kolohi Yéésú Galile dī na saañ Yerusalem (13.22-30 ; 18.31-34),
- yii lenke anili kúkëyë múuy níi olute ra (15.11-32),

- yii lenke húlí Yéésú (23.13-56),
- a yii lenke kolohi búudé (24.1-49).

Bèyí fí jaŋi téeríi bee bééβ ay yúh bití Yéésú daa Sèmlèhí bèewè gémú dīi na ra bééβ.

Yee tah Lúkkè bíní unna ra

¹ Bah Tewofil, ow caak bíníyúté di oluu wa ri, di yii lenke iña lah filiβ fi fun dee bín fè rē,

² ti di bíllúu wè bèewè maasuu iñyaaha dalaani wa ra, te daa wa bèewè na waariyu Unni Koope ra.

³ So' bal, mi nampee meelsa' yii lante sun fi iñyaaha bééβ, mi na téebíd, dala'te dalaani wa, mantee ot bití ette mi bíníyíd dē wē.

⁴ Hen daaha raa, fay yúh bití iña teebu fu ra bééβ kaah.

Woni ban fi límí Saŋ Batis

⁵ Jamanaa hena' Erot buuri Yúdée rē, hómú lahte seeyohi hínú Sakari, dī non goomali seeyoh yi Abiyaa koon. Beleβi hínú Ilsabet, dī sédí Aaron seeyohi gaana.

⁶ Wa bééβ ana hómú júbúté íllí Koope, wa na hélíh yin túuyè' yē, wa na pagu iña naha' Koo-Yíkēe rē bééβ.

⁷ Wa hómú lahuy koy, af bití Ilsabet hómú mínéh pok loo, te wa bééβ ana bahayute.

⁸ Lahte bis, Sakari hompe waaji seeyoha yulid Koope na ra, ndah goomali daa eyuu paŋi.

⁹ Di baahuu wa ri, seeyoh ya hómú tansuu ow, kēdrí Koope cuuraay tígē lukki sela filiβ Faam fi gaani Koo-Yíkēe rē. Bee yínée tansa keen sun fi.

10 Wahtaa na kara' cuuraaya ra, bëewë béeb húmú ëssä na dagu.

11 Sakari hom filiḅ ní ri otte malaakii Koo-Yíkëe hatna paa' tígë na tamuu cuuraay ra ya' ñamaa.

12 Di tiitté, afa kúnëhté.

13 Ndaa malaakaa won ri tih : « Ngana tíit Sakari ! Koope tahte ḁaṅu : beleḅu IIsabet ay roo límíḁ koy yaal, lah ðëekée rí Saṅ.

14 Keeñu ay naa sos níi sos te límí ay neba' ow caak.

15 Di ac ow gaan íllí Koo-Yíkëe. Di ii han béëñ mbée hani mín maniyil béeb. Balaa ri límú, ḁí ay líif a Ruuh-Peseṅ.

16 Di ay nimilíḁ ow caak di bëy Israyel Koope na, Yíkí wë.

17 Di ay këllëh Yíkëe, ñéerë' a doolii Ruuhi Koope húmú yonente Éelí në rë, yugusa' hanndal ki baappa a koyya, nimilíḁ bëewë súugúu Koope ra, wa ñéerë' a bëewë júbú rë. Di ay saam dúukélí bëewí ay homḁe Koo-Yíkëe. »

18 Sakari meelte malaakaa won ri tih : « May yúhée biti yii baa ay lah ḁíh ? So' mi bahate te beleḅ so' ḁitiffe. »

19 Malaakaa tahte won ri tih : « Daa mi Gaburyel, mi homa' hëbís Koo. Daa ri wol so' ḁoo na, komu uni nebi bah.

20 Yee won mi ro baa ra ay lahee ḁaaha biti wahtaa lah. Ndaa gémë gémëy fu so' ra tahte fii míníl won níi yiin nay lahe iñyaaha ra. »

21 Yaaha béeb bëewë húmú ëssä na sehu, wa éemúté maaña maañ Sakari filiḅ tígí selaa ra.

22 Dúhë' rí rë, ḁí mínéh won waa na, ḁí wona' a wa wonaḁ likíḁ. Tígí ḁaaha, bëewë anutee yúh

biti ri ot yin tígè.

²³ Dúmlè' Sakari waalla eyuu ri Faam Koope ra, dī nimilte faam.

²⁴ Gétè' iñyaa bééβ rē, hompe níi Ilsabet belebi pokke loo, hompe yii mitte céyín iip faam d'úhëy. Di won nufi tih :

²⁵ « Èlí yee pagid' so' Koo-Yíkëe rē kan ! Nufa payte soo na, dī nissé gacaa húmú homa' mi leelii béewë rē. »

Woni ban fi límí Yéésú

²⁶⁻²⁷ Céyín pëenë filoon fi heni Ilsabet loo, Koope wolte malaaka Gaburyel kúkëy cafay na, hínú Maryaama ; dī dék Nasaret di Galile. Di húmú onute yaal ; yaala Suseef sédí Dawit.

²⁸ Laha' malaakaa faam Maryaama ra, dī won ri tih : « Coleere Maryaama, dō fa Koo-Yíkëe on dō mal ra. Di ee dōo na. »

²⁹ Woni malaakaa kúnté af Maryaama ; dī na níβ yee wafti fahaa won wodohi baa ra.

³⁰ Malaakaa won ri tígí daaha tih : « Ngana tíit Maryaama, Koope daa on dō mal.

³¹ Síkirée ! Fay pok loo te fay lahee koy yaal, lah dëekée rí Yéésú*.

³² Di ac ow gaan te ri ay dëekúu Koy Koope fa sunaa-sun. Koo-Yíkëe ay rii yed' ñaani nguur ki Dawit ciffi.

³³ Di ay hen buuri βëy Israyel faraah, Nguur ki ii mëssi d'úm. »

³⁴ Maryaama won malaakaa tih : « Yii baa ay mínée lah d'íh te mi yéeh yaal ? »

* **1:31 1.31** Tii Yéésú di ébrë daa Yosuwe. Yosuwe daa ri : Yahwee daa Sëmléhë.

35 Malaakaa won ri tih : « Ruuh-Peseᅇ ay cép sun fu, Koope fa sunaa-sun ay teeᅇba' doolii ᅇoo na. Daa tah kúkèyí selaa nay fuu lahee ra ay ᅇèekúu Koy Koope.

36 'Bitifa' mboko mu Ilsabet ní, ᅇí pokke loo ; ᅇí fa húmú wonu bití mínéh lah koy ra, ᅇí hom céyín fí pèenè fí woteh.

37 Lahay yii wooñ Koo. »

38 Maryaama won tígí daaha tih : « Mi súrgíi Koo-Yíkèe ; yee won fu ra lahaan ᅇaaha. » Tígí daaha, malaakaa takohte, saañce.

Yéri Maryaama Ilsabet

39 Tíkèh i waal, Maryaama kolohte yíppée saañ gini hom danᅇi deyi Yúᅇée.

40 Laha' ri ra, ᅇí haalte faam Sakari, wodohte Ilsabet.

41 Ilsabet na keloh wodohi Maryaama, koy ka lowa hégíyèhté, Ruuh-Peseᅇ yíppée rii haal.

42 Tígí daaha, ᅇí béyíᅇté uni sun won tih : « Koope lukki barkel ro beᅇeᅇba feey fa béeᅇ te koy ka lowu barkelte ᅇal.

43 Daa mi wa ní, yaafi Yíkíi sè' na ac yéri sè' ?

44 Ole ! Mi na keloh wodohu rek, keeñ koy ka loo so' sosse níi sos, tahte ri na hégíyèh.

45 Fu lahte sos-keeñ, géᅇmé géᅇm fu bití iña wonu fu te kola' Koo-Yíkèe nè rè ay lah. »

46 Maryaama won tígí daaha tih :
« Mee kañ dee gaana' Koo-Yíkèe rè,

47 ᅇí fa na sèᅇmlè' sè' rè tahte keeñ so' sosse níi sos,

48 di yee hela' ri nuf soo na ra, so' mi súrgè ᅇíi na kut ra.

Daa tah dala'te woteh níi kiri fi kirih,

bëewë ay soo dëekée sos-keeñ fe.

49 Koope fa mín bëeb rë pagidte so' yii gaante ;
tiyi selate.

50 Dee níi kiri fi kirih,
dī ay teeḅ bëewë neehu ri ra naa'-keeñ.

51 Di teeḅa'te doolii, paḅke i yin gaan ;
dī tasaara'te bëewë nē gaan-gaanluu ra.

52 Di cépídté buurra ñaanni nguur ki wa,
béyídté bëewë lahuy doole ra.

53 Di onte bëewë yaabu ra njél,
líkké bëewë caaku yin ra wa suute a ya' holon.

54 Di sëmlë'té bëy Israyel súrgë yí,
teeḅpe wa naa'-keeñ,

55 ti di húmú gapa' ri caacci yen nen, Abraham a
séttí níi kiri fi kirih. »

Límí Saḅ Batis

56 Maryaama hompe Ilsabet na yii mitte céyín
éeyë antee nimil faam.

57 Laha' loo Ilsabet ra, dī lahte koy yaal.

58 Keluu bëewë dékú a ri ra a mboko yi biti
Koo-Yíkëe teeḅpe ri naa'-keeñ níi rë, ñani wa
bëeb bokute lahute na sos-keeñ.

59 Nimila' bisa límú kúkëyë rë, bëewë ayute
leji. Wa fahuu yeri tii Sakari koon, boffa ;

60 ndaa yaafa tahte won tih : « Èë-ëe', dī hínú
Saḅ. »

61 Wa wonu ri tih : « Lahay bëyí hínú ñaaha
mboko yu na. »

62 Wa anutee won a boffa wonad likid, meelute
ri tiya nay yeru koohi ra.

63 Tígí daaha, Sakari meela'te arduwaas, bíníté nē unni yeh : « Di ay hínú Saŋ. » Bëewë bééβ éémúté nē.

64 Pereem Sakari yíppée pèkísèh, dī dalaatte won, dī yampe na sīm Koope.

65 Bëewë bani wa dékú rē bééβ títúté. Wona hente léyèŋ deyi danŋi Yúdée bééβ.

66 Bëewë keluu iñyaa ra bééβ na níbú yii leŋ na, wa na meelu affi wa yee nay míllée kúkëyë rē, ndée lante biti Koo-Yíkëe ñéerë'té a ri.

Kaŋi Sakari Koope

67 Ruuh-Pesen haalte Sakari boffi kúkëyë, dī na léhín unni kola' Koope na won tih :

68 « Bëewë bééβ sīmún Yíkëe, Koope fi bëy Israyel, di yee yeela' ri bëewí, sēmlé'té wē rē.

69 Di kompe yen bëyí gaani nay yen sēmlée, bi dūhè' tali Dawit súrgíi.

70 Daa ri yee maañ rii gapa', ñeya'te ri yonente yi sela yi ra.

71 Di hómú wonte yen biti ri ay yen sēmlé' ya' yi haa'oh yi yen a kaa'oh yi yen.

72 Di teeβpe caacci yen naa'-keeñ, hampe yee hómú pok ri hanndal ki wa ra.

73 Koope añohte ciffi yen Abraham biti

74 dī ay yen sēmlé' ya' yi kaa'oh yi yen, nda yen néekiñíh jaamiyohi ;

75 nda pesi yen bééβ, yen hen bëewí selayute te júbúté illí.

76 Te do fi koy so', fay dëekúu yonentii Koope fa sunaa-sun, ndée fay kèlléh Yíkëe, fu darid' ri waali,

- 77 fu teebe bëewí biti ri ay waa sëmlè', baal wa bakaadfi wa.
- 78 Koope fi yen baahte te ri naa'te keeñ, daa tah dī ay yen hawaan a niiñi d'úhè' sun ti na'a na púl rē nen,
- 79 niiñli yen fa homu ñúus te tasuu seh kúl kē rē, dī tík yen waali jaammaa. »
- 80 Sañ na ood, afa na baatti kúnsēh. Di húmú pesa' luufa níi yiin teekiroh ri bëy Israyel ra.

2

Lími Yéésú

(Saame Maccèe 1.18-25)

- 1 Jamanii baaha, buura hínú Ègís rē túuyè'té kíní bëewè dékú ginna Rom ílíf wè rē bééβ.
- 2 Lahi kínè déβ baa ra, ðeef Kiriñus daa kélfii gini Sírí,
- 3 te ow fi ow bééβ saya' bíníyèh gina coosaana' ri ra.
- 4 Di fi Suseef bal nampee koloh Nasaret di Galile, saañce Betle'em di Ýúdéé, gina coosaana' Dawit ra, ndée ri non tali Dawit.
- 5 Na saañ Suseef bíníyèh rē, bani Maryaama ñéerúu. Deef Maryaama húmú pokke loo.
- 6 Homi wa Betle'em daaha, lowa hampe ;
- 7 dī saawohte koy yaal. Di lēmèssé baakera ndímú, fēnídté rí mbalka ñamaa júr, bi ðeef wa húmú ðēmíh lasa na hanлуу ayoh ya ra*.

* **2:7 2.7** Jamanii baaha, bëewè ginna luufa deyi baaha a júrè húmú mínú nee' lasa yinè. Deefuu wa lasa na hanлуу ra lííffé rē, Suseef a Maryaama húmú lasa na hom júrè rē.

⁸ Húmú lahte níirèh yí na nee'u wohi yuppi wa luufi baaha.

⁹ Malaaka yínè di malaaka yi Koo-Yíkèe púlèhté waa na, niiñi ndami Yíkèe hawaante wa. Tígí daaha, wa tíitúté níi tíit.

¹⁰ Malaakaa won wa tih : « Ngènè tíití ! Mi ac wonon yii neɓpe keloh, yii ay sosil keeñni bëewë béeb níi sosil.

¹¹ Elgee woteh beh, di gin Dawit, lahte Sëmléhi límdúté rën, daa ri Kiristaa, daa ri Yíkèe.

¹² Te ðon ay rii yúhsée ðeh : ðon ay ot baakeri lëmésú ndiimú, fëndú mbalka ñamaa júr. »

¹³ Malaakaa na woc wona, malaaka caak yípútée ríi ðeefid, wa na njoobru Koope wonu tih :

¹⁴ « Koo laha ndam di sunaa-sun, te bëewë ri faha' wa ra béeb lah jaamma feey fa. »

¹⁵ Nimiluu malaaka ya sun-Koo ra, níirèh yë na wonantuu hanndal ki wa tih : « Yen yíppi koloh yen saañ Betle'em, yen ole yee lah ra, yee teeb yen Koo-Yíkèe rë. »

¹⁶ Wa yípútée koloh suute na saamu. Lahuu wa ra, wa olute Maryaama a Suseef, wa ðeefute baakera fëndúté mbalka ñamaa júr.

¹⁷ Oluu wa kúkëyë rë, wa bíllúté yee won wa malaakaa sun fi ra.

¹⁸ Bëewë keluu bíllí níirèh yë rë béeb éemúte woni wa níi éem.

¹⁹ Di fi Maryaama hampe iñyaa béeb afi, na níɓ në.

²⁰ Níirèh yë anutee koloh na nimilu yuppi wa, na kañu Koope, na njoobru ri di iña keluu wa te olute wa ra. Iña béeb lahte ti ðee húmú wona' wa malaakaa ra nen.

21 Nimila' bisa límú kúkëyë rë, wahtaa nay rii lecu ra lahte ; dî yerute tii Yéésú ti di húmú naha' ri malaakaa dëef yaafa pokay loo doom ra.

Kúrí Yéésú Faam fi gaani Koope

22 Hompe níi wahtaa wad waa púúsúun rë lahte ti dëe túuyë' rí kootii Mëyíis rë nen. Tígí daaha, Suseef a Maryaama koluute kúrúté Yéésú Yerusalem, jébélúté rí Koo-Yíkëe,

23 ndée bíníyúté di kootii Koo-Yíkëe bitih : « *Koy ki saawi yaali límú béeb ay jébélú Koo-Yíkëe.* »[☆]

24 Wa yeruute hawra na naha' kootii Koo-Yíkëe rë bal : hëtë ana mbée bédú teem-teem ana[†].

25 Húmú lahte bëyí dék Yerusalem, dî hínú Simewoŋ. Di júbpe, gémpé Koope níi gém, te lahte yaakaar ayi bëe' nay sëmlée bëy Israyel ra. Ruuh-Peseŋ húmú haalte ri,

26 te teeŋpe ri biti dî ay ot Buura Koo-Yíkëe fal ri ra, balaa ri húl.

27 Daaha, Ruuh-Peseŋ yeñce ri Faam fi gaani Koope. Kúruú Suseef a Maryaama koy wa Yéésú paŋi yee naha' kootii Mëyíis rë,

28 Simewoŋ beŋpe kúkëyë boŋpe ri, símpé Koope na won tih :

29 « Koo-Yíkëe, yee gap fu so' ra lahte woteh. Fu mín sëe yeris so' mi súrgúu mi húl, mi saañ a jaamma,

☆ **2:23 2.23** Saame Kolohi koyi Israyel Ésip 13.2, 12, 15 ; Kíni bëy Israyel 18.15-16 † **2:24 2.24** Kootaa húmú naha' hawid har a hëtë mbée har a bédú teem-teem, ndaa bëyí húmú lahay cadum har raa, dî mín yera' hëtë ana mbée bédú teem-teem ana. Saame Tali Léwí 12.8.

³⁰ ndée mi tíkké íllí sè' ngèey sun fi Sèmlèhè wol fu ra,

³¹ te bëy èldúnè bééɓ ay rii ot.

³² Daa ri niiña nay tahe heetta feey fa bééɓ yúh rë rë ; dī ay on bëewú, bëy tali Israyel ndam. »

³³ Boffa a yaafa éemuté yee won Simewon sun fi kúkëyë rë.

³⁴ Simewon dagidte wa antee won Maryaama yaafi Yéésú tih : « Koope daa wol kúkëyí beh, kéendí a béyri ow caak Israyel. Di ay hen tinndee te bëewë ay rii kaa'.

³⁵ Di ay tah ow caak teeɓa' yee hom nuffi wa ra ; te dō fi yaafa, fay lah yii ay roo misik keeñu níi misik. »

³⁶ Húmú lahte yonentii bitiffe níi bitif hínú Aane ; dī koy Penuwel fa tali Aseer. Bani yaala húmú kood ri hena' ri cafoy ra pesute kíil paana, yaala antee húl.

³⁷ Kola'te baaha, dī pesse níi ri lahte kíil sabay peeye a kíil iniil (84) te ri lahaatay yaal kay. Di homa' Faam fi gaani Koope na' a elek oore, dage.

³⁸ Di laha' daaha deeffe wa na, dī yampe na sím Koope, na won bëewë në sehaaluu biti Koope ay sèmlè' Yerusalem ra bééɓ yii lenke kúkëyë në.

³⁹ Wocuu boffi Yéésú a yaafa pañi yee naha' kootii Koo-Yíkëe rë, wa nimilute gin wa Nasaret di Galile.

⁴⁰ Yéésú na ood, afa na baatti kúnsèh na won wonad baha. Di húmú nebpe nuf te Koope yedday ri.

Laha' Yéésú kíil saboo a kíil ana ra

⁴¹ Húmú lahaa kíil bééɓ, boffi Yéésú a yaafa pay feedi PaagaYerusalem.

⁴² Laha' Yéésú kíil sabboo a kíil ana ra, wa ñéerúuté a ri suute feedin, di baahuu wa ri.

⁴³ Dúmè' feeda ra, bëewë në nimilu, ndaa Yéésú tasse Yerusalem te boffa a yaafa yíih yin na.

⁴⁴ Wa habuu biti koon bani kooyya ñéerúu rë daa homu, níi wa tílúté bis múlgús. Kanuu wa ri ra, wa na anuu rii saam mboko ya a kooyya na.

⁴⁵ Oluy wa ri ra, wa nimilute Yerusalem na saamu ri.

⁴⁶ Waali éeyë fë, wa deefu ri filiḅ Faam fi gaani Koope tookke yëeddëh yë në, na síkírëh wë, na meel wa.

⁴⁷ Bëewë në síkírúu rí rë bééḅ, éemúté dee ñaaña' ri ra a dee na lofa' ri won ra.

⁴⁸ Boffa a yaafa éemúté níi éem oluu wa ri ra. Yaafa won ri daaha tih : « Do fu paga' fun yii bee díh ? Funi boffu moku moku saamu níi mok. »

⁴⁹ Di won wa tih : « Don saamuu so' yih ? Don yíih biti mi wadti homa faam Baaso' a ? »

⁵⁰ Ndaa wa yíih yee faha' ri waa won baa ra.

⁵¹ Yéésú kolohte bani wa nimilute Nasaret. Di tassi ñeya' woni wa. Yaafa hampe ina lah yaa ra bééḅ afi.

⁵² Yéésú na ood, nufa na baatti neb ; dí baattee neba' Koope a bëewë.

3

Waarii Saḅ Batis

(Saame Maccëe 3.1-12 ; Marka 1.1-8 ; Saḅ 1.19-28)

¹ Kíilí sabboo a iip fa homa' buura hínú Tibeer nguur ka ra, deef Poos Pilaat daa hómú

gëernëerí Yúdée, Erot kúdté Galile, Fílíp bahii kúdté Ítúré a Tarakonit, Lisañas kúdté Abilen ;

² Haan a Kayif daa húmú seeyoh yi gaanna. Kíilí baaha, Saṅ fi Sakari hom luufa, liilte Una kola' Koope na ra, bee nay rii waareye ra.

³ Daaha, dī wérté deyi Yurdeṅ bééḅ, na won bëewë bití wa warutee lof pesaḍ, wa bëtsú, Koope baal wa bakaadḍí wa

⁴ ti dee húmú bíníyúu rí téeríi yonente Isayii ra bitih :

« *Lahte un bëyí dofohte luufa na won tih :*

“Dëḍḍí Yíkëe waal,

ḍon yugusidḍí ḍi waalla nay rii ñeye ra nú júḅ.

⁵ *Húlúbbë bééḅ púubún,*

daṅṅa a dúṅṅë bééḅ ḍeelu ;

waalla lúgúyëḅ rë yugusuu,

waalla lah ngas ra leeñu.

⁶ *Hen ḍaaha raa, bëewë bééḅ ay ot bití Koope ay sëmlë’.”* »✧

⁷ Ow caak ayute bëtsëḅ Saṅ na, dī won wa tih : « Tisoh yi hiliññi yeh ! Daa won ḍon bití ḍon mínú hegoh daanee ke Koope na ac ra ?

⁸ Hena bití kaah ḍon lofute pesaḍ raa, lah téebíi rí pagaḍḍon. Ngënë hëbí affon bití ḍon séttí Abraham rek doyte. Mee ron won ra ee bití Koope mín yídís la' yi yeh wa hen séttí Abraham !

⁹ Wëettíyíi affon ! Yíinë caṅke leca'i kilikka tal-tal ka ; kilki límëy koy ki lahte njiriñ bééḅ ay lecu, betu kíi. »

¹⁰ Bëy mboolo ma na meelu Saṅ wonu ri tih : « Koope faha' bití fun pagun yih ? »

11 Di tahte won wa tih : « Bëyí lah búub ana, ona bëyí lahay búubí yínëe ; te bëyí lah yii ñama ri, wora' a bëyí lahay ñam. »

12 I yeekoh tùm ayute bëtsëh bal, meelute ri wonu tih : « A fun nék bahaa, fun wadti pagun yih ? »

13 Di tahte won wa tih : « Ngënë méelí yii luk yee nahu ron meela' tùm rë. »

14 I soldaar ayute bal, meelute Saṅ wonu ri tih : « A fun ! Fun wadti henun d'ih ? » Di won wa tih : « Ngënë nëefí héliis ow, te ngënë féli ow ron beḅ hélsí. Lah téyí iña na yínlú ron ra. »

15 Bëewë lahute yaakaar níi wa béeb na wonu nuffi wa nda Saṅ daa Buura Koo fal ri ra neh.

16 Saṅ won wa béeb tih : « So' mi beh, mi bëtsë' ron a muluḅ, ndaa lahte bëyí ee ac ra, d'i luk soo gaan fap, mi haayayti liil kotti*. Di ay ron bëtsée a Ruuh-Peseṅ a kii.

17 Di hampe ifi ya'i : d'i ay faad too ka, soḍ peba misahi, tam fikid fa filiḅ kii kí yíméeh. »

18 Saṅ ñeya' yëeddë' yí yaaha a i won kay caak waareye bëewë Uni Neba.

19 Di wonte af gëernëer Erot bal, naafa naaf ri Erojat beleb bahii ra a iñi bossi caakki kayya paṅ ri ra.

20 Erot pagilte bi luk yaa fos, d'i bekrohte Saṅ kasu.

Bëtsí Yéésú
(Saame Maccëe 3.13-17 ; Marka 1.9-11)

* **3:16 3.16** mi haayayti liil kotti :Di gerek, biníyú d'eh : te mi yinte sah pëkisi nih yí ñafad'i.

21 Saŋ hómú bêtíssé ßëewë hómú daaha ra ßëeß, dî bêtseelëhté Yéésú nē ßal. Na hómú ðaŋ Yéésú bee na bêtúsú rí rē, sun-Koo kúnsëhté,

22 Ruuh-Peseŋ céppé sun fi man bédú nen, antee lah uni d'úhë'té sun won tih : « Daa fu Koy so' ! Mi faha'te ro ní faha' ! Keeñ so' sosse ðoo na ní sos ! »

*Coosaani Yéésú
(Saame Maccëe 1.1-17)*

23 Na dal Yéésú légéyí rē, ðeef ri wafti lahaa kíil sabay éeyë (30). Bëewë hómú habuu biti dî koy Suseef fi Héelí.

24 Héelí koy Matat fi Léwí ; Léwí koy Melki fi Yanay ; Yanay koy Suseef

25 fi Matacaas ; Matacaas koy Amos fi Nahum ; Nahum koy Esli fi Nagaay ;

26 Nagaay koy Maat fi Matacaas ; Matacaas koy Séméyín fi Yoseh ; Yoseh koy Yoda

27 fi Yowanan ; Yowanan koy Resaa fi Sorobabel ; Sorobabel koy Salasiyel fi Néri ;

28 Néri koy Melki fi Adi ; Adi koy Kosam fi Elmadam ; Elmadam koy Er

29 fi Yéésú ; Yéésú koy Eliyeseer fi Yorim ; Yorim koy Matat fi Léwí ;

30 Léwí koy Simewoŋ fi Yudaa ; Yudaa koy Suseef fi Yonam ; Yonam koy Eliyakim

31 fi Meleyaa ; Meleyaa koy Menna fi Matataa ; Matataa koy Natan fi Dawit ;

32 Dawit koy Yéssée fi Obet ; Obet koy Búus fi Sala ; Sala koy Nahson

33 fi Aminadap ; Aminadap koy Atmin fi Arni ; Arni koy Hesron fi Peres ; Peres koy Yudaa

³⁴ fi Yakop ; Yakop koy Isaak fi Abraham ; Abraham koy Terah fi Nahoor ;

³⁵ Nahoor koy Sérúk fi Réwú ; Réwú koy Pelek fi Ebeer ; Ebeer koy Sela

³⁶ fi Kenan ; Kenan koy Arpaksat fi Sem ; Sem koy Nowe fi Lemek ;

³⁷ Lemek koy Matusalem fi Henok ; Henok koy Yeret fi Mahaleyel ; Mahaleyel koy Kenan

³⁸ fi Enos ; Enos koy Set fi Aadama ; Aadama koy Koope.

4

Saami Seytaane fiirí Yéésú

(Saame Maccëe 4.1-11 ; Marka 1.12-13)

¹ Yéésú líiffé a Ruuh-Peseñ, kolohte laahi Yurdeñ, Ruuha kúdté rí na ñen ri luufa.

² Di hompe dín fë waal sabay iniil (40) Seytaane na saam fiirí. Waalli yaaha béeb, ñi túmëy yin loyi ní yaabi misikke millè'té ríi ham.

³ Seytaanaa won ñi tígí daaha tih : « Hena biti fu Koy Koope kaah raa, túuyé la'i bee yíssèh ñam. »

⁴ Yéésú won ñi tih : « Bíníyúté Téerëe bitih : "Ow pesa' ñam neh kut." ☆ »

⁵ Seytaanaa kúdté rí sun fi ñaŋi utte, yíppée ríi teeñ ginna feey fa béeb,

⁶ antee rii won tih : « May roo yed' nguur ka a alal ma ginni yee béeb ; wa béeb ee ya' so', te mi mín wëe on bëyí neña' so'.

⁷ Kon fu jaamiyoh so' raa, fu laha' wa béeb. »

☆ 4:4 4.4 Saame Nérsí Kootaa 8.3

⁸ Yéésú won dī tih : « Bíníyúté Téerëe bitih : *“Fay yekre Koo-Yíkëe daa Koope fu ra te fay jaamiyee ri kut.”*✧ »

⁹ Filoon fi baaha, Seytaane kúdté rí Yerusalem, cëgídté rí jibi Faam fi gaani Koope, antee rii won tih : « Hena biti fu Koy Koope kaah raa, yedfëe feey.

¹⁰ Bíníyúy Téerëe biti Koope ay nah malaaka yi níidú woo ?

¹¹ Bíníyúté biti bal : *“Wa ay roo meeb tenel, toñeh fay kabinee la’.”*✧ »

¹² Yéésú won dī tih : « Bíníyúté Téerëe bitih : *“Koo-Yíkëe daa Koope fu, ngana saam olsohi.”*✧ »

¹³ Filoon fi bee ñeya' ri pagad̄da ra béeb na saam fiirí Yéésú rë, Seytaane saañce na séhíd waal kay.

Nimili Yéésú Galile

(Saame Maccëe 4.12-17 ; 13.53-58 ; Marka 1.14-15 ; 6.1-6)

¹⁴ Yéésú kola' daaha, ñéerë'té a doolii Ruuh-Peseñ nimilte Galile. Tiyi hente lëyëñ deyi baa béeb.

¹⁵ Di húmú yëeddë' filiḅ ílíyyë na ḍaguu yëwúddë Koope ra, bëewë béeb kañe ri.

¹⁶ Lahte bis, Yéésú kolohte saañce Nasaret fa kora' ri ra. Laha' bisa na hílsúu yëwúddë rë, dī payte haalte tígë na ḍaguu Koope ra ti di na húmú paga' ri merees nen ; dī kolohte janii Unni Koope.

✧ **4:8 4.8** Saame Nérsí Kootaa 6.13 ✧ **4:11 4.11** Saame Kañaa ya 91.11-12 ✧ **4:12 4.12** Saame Nérsí Kootaa 6.16

17 Di yerute téerëe bíní yonente Isayii ra. Kúnsè' rí téerëe rë, dī otte tígè bíníyú unna na húmú saam ri yee ra :

18 « *Ruuhi Koo-Yíkëe ee soo na, dī falte so' waarii ñëkíddë Uni Neba, dī wolte so' woni bëewë téyú kasu ra biti wa ay yedfu, woni búumíddë biti wa ay ot a sëmlë'í bëewë moklu ra.*

19 *Di wolte so' woni bëewë biti kíilë nay waa teebe Koo-Yíkëe naa'-keeñ ra ee ac ra. »*✧

20 Janiya' ri unna níi wocce ra, Yéesú kúnté téerëe, nimilidte ri bëe' në tooppitoh yii lenke tígè na daguu Koope ra, tookke ay yëeddée. Bëewë húmú daaha ra bééβ na yeelu ri.

21 Di won wa tígí daaha tih : « Woteh fee Koo beh, Unnee téerëe keluu ron yaa ra, lahte kah-kah ! »

22 Keeññi bëewë bééβ sosse Yéesú në te wa éémútè unni neβba won ri ra, na wonu tih : « Añcañ yaa koy Suseef kep ee ! »

23 Di won wa tih : « Mi yúhté biti don ay soo won léehí beh : “Do fi naahee, paye afu !” Don ay soo won biti bal : “Fun keltuute iña pañ fu Kafarnawum ra bééβ ; page mani wa filib ginu noo, fun ot !” »

24 Di baatte won tih : « Mee ron won kaaf ka ra ee : yonente na síkiríih gina dék rí rë.

25 Cëe mi won ron : lante biti beleβbi yaalli wa húlúté húmú caakute Israyel na pesa' yonente Éelí rë. Bín fë, Koo húmú tobay níi hente kíil éeyë a caan, tahte yaabi misikke laβpe gina bééβ.

26 Añcaṅ, Koope húmú wolay Éelí ow yíně sah belebbi yaa na ; dī wol ri bi dék Sareptaa di deyi Sidon, te ri yěwúdf neh.✧

27 Guuñidf caak bal húmú Israyel na pesa' yonente Élísée rě ; añcaṅ, ow yíně sah waa na guuña laday faana ; faan Naamaan fa dék Sírí rě kut daa lan guuña, te ri yěwúdf neh.✧ »

28 Keluu bēewě húmú tígě na daguu Koope ra unni yah, keeññi wa béeb haayte nū haay.

29 Wa koluute, dúhruté Yéesú gina, kúruté rí af daṅa yípúu gin wa ra, na fahuu yeñi feey.

30 Ndaa ri húussé leelii wa saañce.

Payi bëyí yébitěh na ham ri

(Saame Marka 1.21-28)

31 Yéesú lahte Kafarnawum di Galile. Bisa na hílsúu yěwúddfě rě, dī na yeedídf bēewě yee won Téerěe rě.

32 Wa éemúté dee na yeeddē' rí rě, bi na yeeddē' rí a sañ-sañ.

33 Deef bëyí laha' yébitěh húmú waa na, di tígě na daguu yěwúddfě Koope ra, dī fonke sun won tih :

34 « Yéesú fí bëy Nasaret, fu faha' pañi fun yih ? Fu ac múklí fun a ? Mi yúh rě ! Daa fu Bëyí selaa dúhě' Koope na ra. »

35 Tígí daaha, Yéesú digidte uni won afa tih : « Héddée te fu yeris bëyí beh ! » Yébitěh fě kéenídté bēe' feey fii bēewě béeb, yerisse ri te yin misikay ri.

36 Bēewě béeb éemúté, wa na wonantuu hanndal ki wa tih : « Bee wonadf mēn dí kan

? Bëyí bee túuyë' yébitèh yë a sañ-sañ a doole :
 ði túuy wë yeris ow raa, wa yeris ri. »

³⁷ Tii Yéésú yíppée hen lëyën deyí baa béeb.

Bëewí caakka pay Yéésú rë

(Saame Maccëe 8.14-17 ; Marka 1.29-34)

³⁸ Yéésú dúhté tígë na ðaguu yëwúddë Koope
 ra, saañce faam Simon*. Laha' ri ra, ðeef jër
 fënídté pacool Simon beleb, faana tampe níi ti
 palob nen. Yéésú ðagute payi.

³⁹ Tígí daaha, ði sígímpé sun fi jérdë, digidte
 uni túuycé tami faana yeris ði. Tami faana
 yerisse belaa, ði yíppée koloh na tooppitoh wa.

⁴⁰ Haala' na' ra, bëewë lahu jéríð rë béeb, a di
 míntí man jéré, komute wa Yéésú. Di tíkké wë
 béeb ya' payce wa.

⁴¹ I yébitèh yedfute jéríð caak bal, na fogu
 wone tih : « Daa fu Koy Koope ! » Ndaa Yéésú
 digidte uni sun fi wa, kadda'te waa won, ndah
 wa fi yaa yúhuté biti daa ri Buura Koo fal ri ra,
 te ði fahaay biti daa wa wonun yii baaha.

*Kolohi Yéésú Kafarnawum saañce na waare
 Yúdé*

(Saame Marka 1.35-39)

⁴² Lada' Koo ra, Yéésú dúhté gina, saañce tígí
 ðaayte. Ow caak koluute saami. Oluu wa ri ra,
 wa na fahuu hami, kaa' ri saañ hel wa.

⁴³ Ndaa ri won wa tih : « Mi wadtee pay
 ginni kayya bal, mi waare wa Uni Nebi Nguur
 ki Koope, ndée yii baaha daa tah Koope wol so'.
 »

* **4:38 4.38** Simon fa na wonuu tígí dee ra, daa ri bee Yéésú yed
 ði tii Peer ra.

44 Daaha, di kolohte na waare ílýyyë na daguu yëwúddfë Koope Yúdee rë.

5

*Taalibe ya d'ébpi dëek Yéésú rë
(Saame Maccëe 4.18-22 ; Marka 1.16-20)*

¹ Lahte bis, Yéésú húmú búk laahi Senesaret*, ow caak ayute na yejantuu hëbísí, na fahuu síkírëhí Unni Koope.

² Di otte gaal ana búk laaha, dëef seeboh ya cépúté na hosu mbaalli wa.

³ Tígí daaha, di haalte gaali yínëe, bi Simon daa laha' ri, nahte ri yeñi gaala filib mulaa, di hécëh yutuud' búk laaha. Di tookke filib na yëedídf bëewë.

⁴ Woca' ri wona ra, di won Simon tih : « Kúré gaala tígí noodfte, don anti bac mbaallon, don seeb. »

⁵ Simon won di tih : « Bahaa, yee mínú fun ra fun pagute rí elga béeb, fun habuy yin. Ndaa hém daa fu nah so' pañi raa, fun ay bac mbaalla. »

⁶ Wa yeelutee bac mbaalla. Jénnë habu wa ra caak caako ní mbaalla dalte pas.

⁷ Tígí daaha, wa heegute bëewë húmú gaali yínëe rë ya', wa ac habra'i wa. Ayuu wa ra, wa líifruté gaalli ana ya jén ní gaalla talla' honoh.

⁸ Ola' Simon Peer yii bah, di yeddohte yekke fii Yéésú, won di tih : « Damaay mi lebee ro Yíkëe, ndée mi bakaaroh. »

* 5:1 5.1 Senesaret :Tii yíní laahi Galile.

⁹ Simon a bëewë ßani húmú rë bëéß tíitúté, bi caak jénnë habu wa ra níi caak.

¹⁰ Saak a Saŋ koyyi Sebede, yee wani Simon boku légéy rë tíitúté ßal. Ndaa Yéésú won Simon tih : « Ngana tíit ! Dala'te woteh, fay soo tasee saamid ow. »

¹¹ Tígí daaha, wa teerute, helute iña lahuu wa ra bëéß ñeyute tal Yéésú.

Payi guuñnda

(Saame Maccëe 8.1-4 ; Marka 1.40-45)

¹² Lahte bis, Yéésú húmú gin-taah deyi baaha, bëyí faana yahte a guuñ púlèhté ðii na. Ola' bëe' Yéésú, ði yedfohte kotti líhèhté feey, na ðaŋ ri won tih : « Bahaa, mi yúhté biti fu mín sée pay mi haalaat bëewë nè†. Fii soo rii pagid a ? »

¹³ Yéésú yedte ya'i tíkké sun fi, won ði tih : « Mi tahte ðaŋu. Yípée wah ! » Guuña yíppée lan faan bëe'.

¹⁴ Yéésú kadda'te ri bílíd won ði tih : « Ngana won ow yii beh. Paye seeyoha na ði olsoh ro, te fu yera' saraha naha' Mëyíis rë fu púusëh, teeßi bëewë bëéß biti fu lante. »

¹⁵ Filiß fi baaha bëéß, tii Yéésú baattee hen lëyëŋ ; ow caak na ayu síkiréhí, jéríððé filib fi wa nahee pay.

¹⁶ Ndaa hom níi rëe Yéésú saañ tígí ðaayte, ði hom dín fë dage Koope.

Payi lëfëñíðé

(Saame Maccëe 9.1-8 ; Marka 2.1-12)

† **5:12 5.12** *Mi yúhté biti fu mín sée pay mi haalaat bëewë nè* :Di gerek, biníyú ðeh : *Mi yúhté biti fu mín sée bukut mi lan.*

17 Lahte bis, Yéésú hom yéeddè', i farisenḡ a i yéeddèh yí kootii Mèyíis maasuute ; wa d́húu ginna luufa di Galile a Yúdée, lahte yi d́húu Yerusalem bal. Doolii Koo-Yíkèe húmú Yéésú nè, tahte ri na pay jériddè.

18 Lahte bēewí kúrú lēfēñíd sun dil ayute, na fahuu haal faam fa, komi ri Yéésú.

19 Ndaa wa yíh tígè nay wa rii ñéyré rè af caagi bēewè. Wa míllúu ríi lēwíd sun fi lasa, saamute buut anutee yēellíd lēfēñídè hom sun fi dila ra fíi Yéésú leelii bēewè.

20 Ola' Yéésú dee gémúu wè rí rè, d́i won lēfēñídè tih : « Yaal kowa, fu baalute bakaad́u. »

21 Yéeddèh yí kootii Mèyíis a farisenḡna na wonu nuffi wa tih : « Bēyée na sol Koope bee ra wa ? Daa mín baala' bakaad́ henay Koope ? »

22 Bi yúh Yéésú yee nuffi wa, d́i won wa tih : « Don níbúu yii baa d́ih ? »

23 Yi daa lukki yoob biti mi won bēyí beh : fu baalute bakaad́u, mbée kolee fu tíl ?

24 Woteh dón ay yúh biti so' mi Koy-bēe', mi lahte sañ-sañi baalaa mi bakaad́ feey fi beh. » Di won lēfēñídè tígí daaha tih : « Kolee fu pon dilu, fu saañ faam. Daa mi túuy d́è rí. »

25 Lēfēñídè yíppée koloh fíi bēewè bēeb, ponte dila húmú fēnd́ú rí rè, na saañ faam, na kañ Koope.

26 Bēewè bēeb éemuté níi éem, na kañu Koope ñéerè'té a tít na wonu tih : « Bee woteh bee lēhírèy. »

Dèegí Yéésú Léwí

(Saame Maccèe 9.9-13 ; Marka 2.13-17)

²⁷ Filoon fi baaha, Yéésú d'úhté, otte yeekoh tùm tookke tígè nè légéyé' rí rē ; dī hínú Léwí. Yéésú won dī tih : « Kolee fu ñee tal so'. »

²⁸ Léwí yíppée koloh, yerisse béeb, wa ñéerúuté.

²⁹ Léwí antee cégíd ndaje faami, teeriyohi Yéésú. Wani i yeekoh tùm caak a i ow kay daa boku ñama.

³⁰ Farisenḡa a yéeddèh yí kootii Mèyíis, yee nonu waa na ra, bi nebaay wa yaa, wa wonu taalibe yi Yéésú tih : « Yi tah don na boku ñam a yeekoh yi tùmè a bakaaroh ya ? »

³¹ Yéésú won wa tih : « Jérid'fè daa sohluu payoh ndaa bëewè wahu ra neh.

³² Bakaaroh ya daa tahu mi koloh nda wa lof pesad, ndaa bëewè júbú rē neh. »

Yéésú a oora

(Saame Maccèe 9.14-17 ; Marka 2.18-22)

³³ I farisenḡ wonu Yéésú tih : « Taalibe yi Saḡ na caakuu oor, d'age ; yi farisenḡa henuu daaha bal, ndaa taalibe yu dékúu ñam a han. »

³⁴ Yéésú won wa tih : « Bee kílèek lahte ra, don habuu biti don mínú oorloh kooyya, te deefa bëe' kood dā lísè leelii wa a ? Don halaatuy ri maan ? Funi taalibe yi so' nék madu a bëe' kood baa ra hom a kooyyi ra nen.

³⁵ Bis ay lah, mi kéllú leelii wa. Tígí daaha, wa ay oor. »

³⁶ Yéésú wonte wa léhí bee bal : « Ow na leceh nuf búub has daafa' ri búub kíilíd. Henun daaha raa, búubí hasa ay lah dad, te nuf píisí hasa ii ñéerè' a búubí kíildè.

³⁷ Te ow na soreh béeñí hasi anti dal poosa' filib mbúus hun‡ kíilíf. Henun faaha raa, béeñē ay poo mbúusē, wa yúfēh, mbúusē yah.

³⁸ Béeñ has kay, soruu mbúus has.

³⁹ Bëyí meedte hani poosa'te na faheeh han has ; dī haba' biti hana poosa' ra daa lukki neḡ.
»

6

*Yéésú a bisa na hílsúu rē
(Saame Maccēe 12.1-8 ; Marka 2.23-28)*

¹ Bisa na hílsúu yēwúddē rē ín, Yéésú a taalibe yi ñeyu waali húus filib i meey bele. Taalibe ya homu waala, yabute na kodu yaaṅga yi belaa, na buluñu na húñú.

² Lahte farisenṅi wonu wa tih : « Haala' yi ní don na pagu yii Kootaa kadda'te ri bisa na hílsúu rē ? »

³ Yéésú won wa tih : « Don yúhú yee húmú paṅ Dawit bee yaabuu ḡani ḡēewí rē maan ? »

⁴ Di húmú haal Faam Koope*, ñampe na mbúurēe yefu fíi Koope ra, yee seeyoh ya kut daa waruu naa ñam ra, yedte na ḡēewí, wa ñamute ḡal. »

⁵ Yéésú ḡaatte won wa tih : « So' mi Koy-ḡēe', daa mi lah sañ-sañ sun fi bisa na hílsúu rē. »

‡ **5:37 5.37** *mbúus hun* :Bëy gini bín fē túmúu han mbúusi yugusuu a hun. Hani túmú mbúus hun home poosa' raa, mbúusē ḡaaysa' ḡaaysoo. Ndaa mbúusē ḡaha raa, na mínlíléh ḡaaysoh.

* **6:4 6.4** *Faam Koope* :Tígē seeyoh yi ḡey Israyel húmú hawruu Koope na ra. Na húmú taḡahay Salomoo Faam fi gaani Koope Yerusalem ra, Mëyíis húmú yugusa' Faam Koope a taanta gaan ti di húmú naha' ri Koope ra nen, na homu wa luufa ra.

*Yéésú a bée' ya'a beedoh ra
(Saame Maccëe 12.9-14 ; Marka 3.1-6)*

⁶ Lahte bis hílsëe kay, Yéésú haalte tígë na ðaguu yëwúððë Koope ra, yampe na yëeddë'. Bëyí ya'i ñamaa fa beedohte húmú në.

⁷ Yëeddëh yí kootii Mëyíis a farisenṅa na olsuu Yéésú nda ri ay pay ow bisa na hílsúu rë, nda wa lah yii yabun wa ri.

⁸ Ndaa bi yúh rí yee nuffi wa, tígí daaha ði won bée' tih : « Kolee fu caṅ fii bëewë béeb deh. » Bëe' kolohte caṅke daaha.

⁹ Yéésú antee waa won tih : « Cëe mi meel ron : Kootaa naha' yi bisa na hílsúu rë ? Paṅ yin wun mbée paṅ yin bos ? Sëmlë' ow mbée yeris bée' húl ? »

¹⁰ Di yeelte bëewë béeb níi, antee won bée' ya'a beedoh ra tih : « Yere ya'u ! » Bëe' yedte ya'i, ya'a yíppée wah kolonṅ.

¹¹ Ndaa keeññi bëewë ñéerúuy a Yéésú rë haayte níi wa na peenu yee nay wa rii mínée paṅ ra.

*Tansi apootarra
(Saame Maccëe 10.1-4 ; Marka 3.13-19)*

¹² Lahte bis, Yéésú lappe sun daṅ ðaṅi Koope, ði ðaṅke elga béeb.

¹³ Lada' Koo ra, ði ðëkké taalibe yi, tanisse na ow sabboo a ow ana, falte wa apootar.

¹⁴ Tii yi wa daa wa yeh : Simonṅ fa Yéésú yed' ri tii Peer ra a Anndere koy-yaafi, Saak a Saṅ, Fílíp, Bartalemi,

15 Maccëe, Toomaa, Saak fi Alfe, Simon fi jambaara†,

16 Yudaas fi Saak a Yudaas Iskariyot fa millë'tée yaay Yéésú rë.

*Yëeddë'í Yéésú a payi bëewë
(Saame Maccëe 4.23-25)*

17 Yéésú kolohte bani apootarri na cépú daña. Laha' ri tígí yëeddë'té di araal daña ra, dī canke daaha deef taalibe caak húmú në. I ow caak kay húmú në bal : yee d'uhúu Yerusalem a ginni kayya Yúdée béeb, yee i gin-taah búk kisi fë : Tíir a Sidon.

18 Wa húmú ayu síkiréhi Yéésú a payohi jérri wë. Yee yébítëh na ham wa ra wahute bal.

19 Bëewë béeb na saamu lebi faan Yéésú af biti lahte yii na d'uhë' d'ii na paye wa béeb.

*Bëewë lahu sos-keñ a yee torohu ra
(Saame Maccëe 5.1-12)*

20 Yéésú yeelte taalibe yi tígí daaha, won wa tih :

« Don lahute sos-keñ don fi ñëkíddë :
daa ron lahuu Nguur ki Koope.

21 Don lahute sos-keñ don fa yaabu ra :
don ay lah njéli doyte.

Don lahute sos-keñ don fa na looyu ra :
don ay lah neb.

22 Don lahute sos-keñ biti bëewë kaa' ron, tík
don dín,
sol ron te wa haba' biti don ow bos
af so' mi Koy-bëe'.

† 6:15 6.15 jambaara :Mín hen bëyi far-farlohte kootii Mëyiis, mbée bëyi non bëewë na haa'uu nguur ki bëy Rom ra.

23 Dëmíi ðon bec ndah sos-keeñ bití iñyaaha lah
 :
 waafi mitte ín ðon seh sun-Koo ra.
 Yúhí bití caacci wa húmú mokluu yonente ya
 ðaaha.

24 Ndaa mas ðon fi yíkëe yí alalla :
 ðon pesute nebi ron níi wocce !

25 Mas ðon fa lahu njélí doyte ra :
 ðon ay yaaß.

Mas ðon fa nebluu ra :
 ðon ay lah dígëem ðon looy.

26 Mas bití bëewë bëeß wone wun sun fon.
 Caacci wa húmú henuu yonente yi paððah ya
 ðaaha. »

Yü lenjke kaa'oh yon

*(Saame Maccëe 5.38-48 ; 7.1-5, 12, 16-20 ;
 12.33-35)*

27 Yéesú baatte won tih : « Don fa síkírúu sè'
 yee ra, mi won ðon tee : lah fëhíi kaa'oh yon
 ðon pagid' haa'oh yon yin wun ;

28 yéenyíi bëewë në cuju ron ra yin wun, ðon
 ðagid' bëewë na moklu ron ra.

29 Ow laß ro mbey, lah yere ri kakaabi yínëe.
 Ow naaf sabidooru, ngana kadda' ri beyi búubí
 jítlëe bal.

30 Bëyí ðañ ro one ri. Bëyí beß yii daa fu laha'
 ri, ngana meel ði ri.

31 Iña fahuu ron bití bëewë pagid' ðon wa ra,
 lah pëgíríi wë bëewí kayya ðaaha.

32 « Don fahuun bëewí fahuute ron kut raa,
 ðon séentúu në waafi mën ðíh ? Bakaaroh ya
 sah fahuute bëewë daa fahuu wa ra.

³³ Don pagrun yin wun bëewë nè pagiru ron yin wun kut raa, ðon séentúu nè waafi mën díh ? Bakaaroh ya sah henuu ri ðaaha.

³⁴ Te ðon wëtdún bëewë habuu ron biti kut wa ay ron yíníl rëe, ðon séentúu nè waafi mën díh ? Bakaaroh bal na wëtíd bakaaroh, séentée biti ri ay yínílú teemi yee wëtdë' rí rë.

³⁵ Daa neh ! Lah fëhíi kaa'oh yon, ðon pagid wa yin wun te ngënë séentúu yíníl biti ron wëtdë'. Hen ðaaha raa, waafon ay gaan. Don ay teebee biti ðon koyyi Koope fa sunaa-sun ðaaha, ndée keeña naa'te bëewë nè gërmíh a yee bosu ra na.

³⁶ Di naa'a' Boffon keeñ níi naa', lah mëdí ðaaha nen naa'-keeñ.

³⁷ Don heefuy ow raa, Koope ii ron heef bal ; ðon habruy ow yin raa, Koope ii ron habid yin bal ; lah bëelíi, Koope ay ron baal.

³⁸ Ëní bëewí kayya, Koope ay ron on : boonnon ay túmú níi líif, ðegu níi yúfée. Dee na natduu ðon bëewë rë, Koope ay ron natdee ðaaha. »

³⁹ Yéesú ñeyaatte wa léeh won wa tih : « Búumíd mínéh nook búumíd neh a ? Lahaa ðaaha raa, wa béeb ana ay keen ngas.

⁴⁰ Yoodoh lukeh yëeddëhí mín ; ndaa yoodohi yoon níi dúmël béeb ay mín ti yëeddëhí nen.

⁴¹ « Fu olsoh yi losa íl koy-yaafu te fu kénsëey dúuñë ílú ?

⁴² Do fa olay sah dúuñë ílú rë, fu mínë' won koy-yaafu biti fay rii nísíd losa ílí díh ? Wonu teem búkú ! Nísé dúuñë ílú níi íllú lan paay, fanti mín nís losa íl koy-yaafu.

⁴³ « Tal kilki lahte njiriñ na líméh koy kilki lahay njiriñ, te tal kilki lahay njiriñ na líméh koy

ki lahte njiriñ.

⁴⁴ Tal kilik yúhsúu koy ka : ñoltok na líméh koy sún te tal hak na líméh koy ßa'.

⁴⁵ Bëyí naa'te keeñ hom wona' yii wunte ndah keeñi naa'a laha' ri ra ; bëyí bosse keeñ nék hom wona' yii bosse ndah ßosi keeña homa' ri ra. Yii won ow bééß d'úhè' rí keeñi kaah.

Bëyí hoffè

(Saame Maccèe 7.24-27)

⁴⁶ « Yi tah ðon dékéé dëekè'í sè' Yíkèe te ðon na pëgíh iña na won mi ron ra ?

⁴⁷ Cèe mi teeß ron ðee na man bëyí na ac soo na bééß, na síkírèh unna na won mi ra te paga' wa ðaaha :

⁴⁸ ðí mada' a bëyí saañ tabahe faam, hacce feey fa níi dabpe ngaña, yíppé tabaha sun. Aya' mbënë më rë, mulaa na h'út na laboh faam fa, ndaa mínéh ríi b'èp bi híin tabaha.

⁴⁹ Ndaa bëyí síkírèh sè' te anti ñeyay woni so', ðí mada' a b'èe' tabah faami te hacay dalaa ra. Aya' mulaa labohte faam fa ra, ðí yíppée b'èp, poysa'te bééß. »

7

Ngémí kélfi soldaara

(Saame Maccèe 8.5-13)

¹ Woca' Yéesú woni bëewë iña ri faha' waa won ra bééß, ðí kolohte saañce Kafarnawum.

² Daaha, lahte kélfi soldaari lahte súrgíi ri fonkote ri níi fonko. Súrgèe antee jér níi na ñaatoh.

³ Kela' kélfëe ban fi Yéésú rë, dī wolte i baha yëwúdf dīi na, woni bitī dī ac sēmlë' sùrgīi kúl kē.

⁴ Lahuu wa Yéésú nē rë, wa caguute ri na dāgu wonu tih : « Bëe' wol fun dōo na ra cal habra',

⁵ ndée dī faha'te yen fi yëwúdfë, te daa ri tabahroh tīgë na dāguu bëy gina Koope ra. »

⁶ Yéésú kolohte ñéerë'té a wa. Lebuu wa faam fa ra, kélfiī soldaara wolte i kooy dīi na, lah wa wonid ri unni yeh : « Bahaa, ngana mokil afu, mi caleh fu haale faam so' ;

⁷ daa tah mi haba' bitī mi yinte cañi fíyú. Wone un yínë kut, sùrgīi sē' ay wah.

⁸ Fu ot mi won dōo ri, bitī so' mi bee mi lahte kélfë yí daa paa'uu so' sun, te mi kélfë i soldaar bal. Mi won ow yínë waa na gété rëe, dī saañ. Mi won ow kay aye raa, dī ac. Te mi won sùrgīi sē' page yii bee raa bal, dī pañ yaa. »

⁹ Kela' Yéésú unni kélfiī soldaara ra, dī éempé woni. Di yíssëhté dúukëlí bëewë ñeyu tali ra na, won wa tih : « Mee ron won ra ee : mi ëllëy bëyí gémë'té deh ! Tali Israyel sah, mi ëllëy mani na. »

¹⁰ Nimiluu kooyya wolu ra faam kélfëe rë, wa deefu sùrgëe wahte.

Belaa koohi këllú búudé rë

¹¹ Filoon fi baaha, Yéésú kolohte na saañ gintaaha na wonuu Nayin ra, taalibe yi a i ow caak ñéerúuté a ri.

¹² Leba' ri haalaani gina ra, lahte búudé fí na kúru haca yin. Húldë húmú koy yínë yaafi na ; dī fi yaafa yaala húlté. I ow caak di bëy gina na bedu yaafa.

13 Ola' dī fi Yíkèe belaa ra, keeña dúmpé dīi na, dī won dī tih : « Yedde looya. »

14 Di antee leboh, tíkké ya' yi jaada, bëewë kúrú búudé fë rë cagute. Di won búudé fë tih : « Kolee yaal kowa ! Daa mi túuy dë rí ! »

15 Húldë yíppée koloh, tookke na won. Yéésú won yaafa tih : « Koohu abeh ! »

16 Bëewë béeb tíitúté níi tíit, wa na kañu Koope wonu tih : « Yonente gaan acce yen na ; Koope acce sëmlë'í bëewí. »

17 Bëy Yúdée a bëy deyi baa béeb keluute yee paŋ Yéésú rë.

*Yee won Yéésú sun fi Saŋ Batis ra
(Saame Maccëe 11.2-19)*

18 Taalibe yi Saŋ bílluté kélfii wë iña na paŋ Yéésú rë béeb. Tígí daaha, Saŋ dëekké ow ana waa na,

19 wolte wa dī fi Yíkèe në, meeli nda daa ri Sëmlëhë në séentúu rë mbée bëewë wadti sehun ow kay.

20 Lahuu taalibe yi Saŋ Yéésú në rë, wa wonu ri tih : « Saŋ Batis daa wol fun meelu nda daa fu Sëmlëhë në séentúu rë mbée bëewë wadti sehun ow kay ? »

21 Guuttaa baaha, Yéésú payce na ow caak : i jérídf, i misikídf, bëewí lahuu yébitëh, a i búumídf.

22 Di antee won taalibe yi Saŋ tih : « Nímíli Saŋ na don bílídf rí iña olu ron a yee keluu ron ra. Wëní rí bití búumídfdë yeelute, lëfëñídfdë koluute, guuñídfda wahute*, likídfda ee keluu ra,

* 7:22 7.22 guuñídfda wahute :Di gerek, bíníyú dëh : guuñídfda ladute.

bëewë húlú rë këlluté búudé, ñëkídfë keluute Uni Neba.

²³ Bëyí af iñi so' taheh dī yeris ngémí, bëyí baa lahte sos-keeñ. »

²⁴ Bi na suu bëewë húmú wolu dīi na ra, Yéésú yampe na goneel a dúukélí bëewë yii lenke Sañ Batis na, meelte wa won tih : « Don húmú payu olsoh yi luufa ? Tal bëhëerí ngilaaw ma na jaay ri neh maan ?

²⁵ Kon don húmú payu olsoh yih ? Bëyí bekoh búubbí wunte neh maan ? Yíkëe yí búubbí wanna na pesu pesi neɓpe ra oluu faam buur.

²⁶ Mantee, don húmú payu olsoh yi luufa ? Yonente neh a ? Mee ron won ra biti dī yonente kaah ; dī luk sah yonente gaan !

²⁷ Daa ri bëe' në wona' Koope Téerëe rë bitih : *“Olsee ! May wol ow këllëh d'ad'dī ro waal.”*✧ »

²⁸ Yéésú baatte won tih : « Mee ron won ra ee : lahay bëyí límúté feey fi beh te luk Sañ Batis gaan. Añcañ bëe' lukki yin Nguur ki Koope ra luk dīi gaan. »

²⁹ Bëewë béeb níi luka' yeekoh yi túmë húmú síkírúu Sañ níi rí bëtíssé wë rë tahute biti Koope júɓpé.

³⁰ Ndaa farisenɗa a yëeddëh yí kootii Mëyíis tahuy yee faha' Koope ra, wa húmú kaa'uute biti Sañ bëtís wë.

³¹ Yéésú baatilte won tih : « May mínée mëldë' bëy jamanii bee a yih ? Wa maduu a yih ?

³² Wa maduu a tuŋki tooku këem, yee na wonu affi yee tih : *“Fun poosute, don becuy ! Fun fogute, don hílípúy fun !”*

✧ 7:27 7.27 Saame Malasi 3.1

³³ Húmú aya' Saᅇ Batis kaa'a'te ñam a han ra, don wonu dī laha' yébitéh.

³⁴ Aya' so' mi Koy-bëe', mi na ñam maa han ra, don wonu tih : “Élí ! Bëyí bee ñam a han kut daa afa, te dī kooya' yeekoh yi túmë a i bakaaroh kay.”

³⁵ Añcaᅇ bëewë ñeyu Unni Koope ra béeb olute biti waalli júbpé. »

Yéésú a belii bakaaroha

³⁶ Húmú lahte fariseᅇi hínú Simoᅇ dëekké Yéésú ñam faami. Yéésú saañce faam fin, lahte wa na ñamu.

³⁷ Gini baaha, húmú lahte belii bosse pesad. Kela' ri biti Yéésú ín ñam faam fariseᅇa ra, dī kúdté bútlí yotuu la'a na wonuu albataar ra, bi lííffé a laakkoloñi neᅇpe,

³⁸ hompe kotti Yéésú na looy, muun mi na hilsid kotta. Di antee beᅇ fen fi moosse wa, fëenté† wë, túmpé wë laakkoloña.

³⁹ Ola' fariseᅇa dëek Yéésú faami ra yii bah, dī won nufi tih : « Bëyí bee hena yonente koon, tin ri ay yúh belaa leᅇ dīi na bee ra a pesadi bosa homa' dī ra. »

⁴⁰ Yéésú won fariseᅇa tígí daaha tih : « Simoᅇ, mi lahte yii nay mi roo wone. » Simoᅇ won dī tih : « Wone mi keloh bahaa. »

⁴¹ Yéésú won dī tih : « Lahte bëewí ana yi húmú lahrute bëyí nè wëtdé' kabut. Bëyí yínëe lahidte ri kabut caak, yi yínëe luk yaaha sabboo.

⁴² Bi ow yínë waa na sah mínéh ríi yíníl kabut ka, dī baalte wa béeb ana. Tígí daaha, fu haba'

† **7:38 7.38** Fëenë fëen belaa kotti Yéésú rë teeᅇa' biti ri yedte Yéésú cér.

biti bëyí bi di wa fi yaaha nay lukee faha' bëe' wëtdë' rë ? »

⁴³ Simon won ri tih : « Mi haba' ri bëe' kabut ki lukki caak ra. » Yéésú won dī tih : « Fu won kaah. »

⁴⁴ Di antee yíssëh belaa na, won Simon tih : « Ole yee paŋ belii bee ra ! Haala' mi faamu, fu onay so' muluŋ hosaa kot ; ndaa belaa hosse kotti so' a muun mi, moosse wa a fen fi.

⁴⁵ Fu fëenëy së' na wodoh fu so' ra ; ndaa haala' mi dee nínén, belaa yedday fëení kotti so'.

⁴⁶ Fu tùmëy díw af so' sah ; ndaa belaa baabpe laakkoloñ kotti so'.

⁴⁷ Daa tah mi won don tih : dee faha' so' ri níi faha' ra daa teeŋa' bití ri baalute bakaadfi caakki ; ndaa bëe' baalu bakaad yutuud' da, faha'i na gaaneh. »

⁴⁸ Yéésú antee won belaa tih : « Fu baalute bakaadfu. »

⁴⁹ Bëewë bani wa hómú loona ra wonantuu hanndal ki wa tih : « Bëyéé daa wa níi na kaañ baala' bakaad ? »

⁵⁰ Ndaa Yéésú won belaa tih : « Ngémú sëmlë'té rë ; kolee fu saañ a jaamma. »

8

Bëewë në hómú ñéerúu a Yéésú rë

¹ Filoon fi baaha, Yéésú saañce na wër filiŋ ginna béëŋ, na waare Uni Nebi Nguur ki Koope. Bani taalibe yi sabboo a ana ya daa hómú ñéerúu

² a belebfi dī hómú líkídté wë yébitëh, yee ri payce jérrí wë. Tii yi wa daa wa yeh : Mari fi bëy Makdalaa bee líkífu yébitëh paana ra,

³ Saan beleb Kusaa fa iña faam Erot tíkú ya'a ra, Susaan a i beleb caak kay. Belebfi yaa béeb beyu alalli wa, na habruu Yéésú a taalibe yi.

Anili feeyya maduy ra

(Saame Maccëe 13.1-9 ; Marka 4.1-9)

⁴ Bëewë húmú d'úhúu gin-taah ya béeb na ayu Yéésú në. Bëewë na baatuu caak, d'i yampe na won wa léehí beh :

⁵ « Lahte bëyí húmú koloh sohi meeyi. Di hom hasli tisooh ka, lahte peppi keente búk waala, kotta ñeete sun, yakka ayute, tanute wa béeb.

⁶ Lahte yi keen feey fi laha' la'. Paala' wa ra, bi siit feey fa, wa yíppée tam.

⁷ Lahte yi keen tígí paala' ñobitaan, wa pëeltúté, ñobitaan fa hampe wa, wa tampe.

⁸ Lahte yi keen feey fi loobpe. Wa paalte, talla kolohte, d'úhídté il, laabpe ní laab*. » Yéésú baatte won wa tih : « Bëyí lah nuf kelaa, kelaan na ! »

Yi tah Yéésú na ñeya' léeh ?

(Saame Maccëe 13.10-17 ; Marka 4.10-12)

⁹ Filoon fi baaha, taalibe yi meelute ri yee faha' won léehë rë.

¹⁰ Di won wa tih : « Don, kúmpë yí Nguur ki Koope teebu don, ndaa yii won mi bëewí kayya béeb teya' léeh, nda wa yeele raa, wa ëlîh në, te wa kelee raa, wa yíh yee na wonu ra.✱

Iti fi anili feeyya maduy ra

(Saame Maccëe 13.18-23 ; Marka 4.13-20)

* **8:8 8.8** laabpe ní laab :Di gerek, bíníyú d'eh : *tal fi tal béeb límpé pep tíméer (100).* ✱ **8:10 8.10** Saame Isayii 6.9

11 « Léehí baa faha' woni yii beh : tisoḥ ka daa Unni Koope.

12 Búk waala keen tisoḥ ka ra daa wa bēewē yéṅké biti keluu wa Unni Koope ra, Seytaane yíppée ac pahte wa keeññi wa, toñeh wa ay géme Koope, wa múc.

13 Feey fa laha' la' ra daa bēewē yéṅké biti keluu wa Unna ra, wa yípútée wēe tah a sos-keeñ ; ndaa Unna yípēy níl keeññi wa. Wa topuun waa ham guuttii baaha : misike waa na rek, wa koluun daaha yeri ngémē.

14 Feey fa na paal ñobitaan ra daa bēewē yéṅké biti keluu wa Unna ra, tíl tílē nii sohle yi éldúnē, alal a neḥ pes hampe wa tahte nii kaah púlēy waa na.

15 Feey fi looba daa bēewē yéṅké biti keluu wa Unna ra, wa tahuute wa ya' ana, habuute wa a keeñi naa'te, wa pokuute na nii wa dúhruté njiriñ ra. »

*Léehí lampa
(Saame Marka 4.21-25)*

16 Yéesú baatte won tih : « Ow na kēdféh lampa lih if sun, mbée bek ri fēgērēh tigel. Daaha neh ! Lampa líkúu líkēe, bēyí haal, ot kotti na.

17 Yii dapu béeb ay yúhú, yii laku béeb ay olu.

18 Yúhí dee na síkírúu ron Unni Koope ra ! Bēyí ham yee yeru ri ra a ya' ana ay baatu. Bēyí pagay yii baaha raa nék, yii yutuuda haba' ri biti dī

lahte ri ra sah ay naafu†. »

Bëy faam i Yéésú

(Saame Maccëe 12.46-50 ; Marka 3.31-35)

¹⁹ Koy-yaayyi Yéésú a yaafi wa ayu díi na koon, ndaa caagi bëewë tahte wa míníh lah díi na.

²⁰ Tígí daaha, lahte bëyí won dí tih : « Yaafu a koy-yaayyu ínú ëssín, na meeluu ro. »

²¹ Ndaa Yéésú won bëewë béëβ tih : « Yaaso' a koy-yaayyi so' daa bëewë në síkírúu Unni Koope, te ñeye na ra. »

Yéésú luk ngilaaw doole

(Saame Maccëe 8.23-27 ; Marka 4.35-41)

²² Lahte bis, Yéésú a taalibe yi haalute gaal, dí won wa tih : « Yen saañ búk laaha hatni bín. » Wa koluute na suu.

²³ Wa homu húusí laaha, Yéésú fanohte na nee'. Hom homo níi ngilaaw gaan yíppée lab laaha ; mulaa na maannda' líifrí gaala, lool dabpe wa.

²⁴ Taalibe ya lahute Yéésú në tígí daaha, na fogu yúunuté rí wonu ri tih : « Yen ee suu hulé rë Bahaa ! » Yéésú kolohte, digidte uni túuycé ngilaaw ma a mboowaanna héddëh. Deyi baa béëβ hente tid.

²⁵ Dí won taalibe ya tígí daaha tih : « Ngémën tasa'te ee ! » Wa tíitú tíité níi ñeeré'té a éem, wa na meelantuu hanndal ki wa tih : « Bëyí bee mën dí ow bal níi dí túuy ngilaaw ma a mulii laaha héddëh rëe sah, wa ñee woni ? »

† **8:18 8.18** *Bëyí pagay yii baaha raa nék, yii yutuuda haba' ri biti dí lahte ri ra sah ay naafu* :Bëe' pagay yii baaha ra, daa ri bëe' habay unna keloh ri ra, dí húl fayu raa, dí ay ñak béëβ.

*Yéésú luk yébitèh doole**(Saame Maccèe 8.28-34 ; Marka 5.1-20)*

²⁶ Húusúu wë laaha ra, Yéésú a taalibe yi teeruu deyi Gerasaa, búgí yíni laaha jaannda' Galile ra.

²⁷ Kot Yéésú na lah feey, ow yaal di bëy gina, bi yébitèh caak na ham ri, téebílehtë rí. Hente yii maañce, dī na bekeeh búub, na homeh faam. Di dék hacaayin.

²⁸ Ola' bëe' Yéésú rë, dī yedfohte kotta daañjohte won tih : « Do fi Yéésú Koy Koope fa sunaa-sun, fu faha' pañi so' yih ? Daa mi na ñaŋ do ri, ngana torohal so' ! »

²⁹ Biti Yéésú ee lík yébitèh fë dīi na ra daa tah ri won yii bah. Yébitèh fë haba'te bëe' waal caak. Ya' ya a kotta pokalsuu tiñ kaa' ri fús koon raa, faraah ri korsa' wa, yébitèh fë yeñ ri luufin.

³⁰ Yéésú meelte ri won dī tih : « Daa fu hínú dīh ? » Di tahte won tih : « Mi hínú Dúukël. » Biti yébitèh caak daa hómú dīi na daa tah ri won yii bah.

³¹ Yébitèh yë na anuu ñaŋ Yéésú bití ri ñan waa bet ngaara mi nuña.

³² Deef lahte yubi mbaam-túgëllí caakute na píisúu ñam araal ñaŋa hatni baaha. Yébitèh yë na ñagu Yéésú nda wa mínú haal mbaammi yaaha na raa. Yéésú onte wa ri.

³³ Yébitèh yë yípútée yeris bëe', haalute mbaamma na. Yuba yíppée yedfoh yëellëen kí ñaŋa, mbaamma bééñ soruute laaha, húlúté.

³⁴ Oluu níirèh yí mbaamma yee lah ra, wa heguute suute gin-taahin a ginna luufa, na bíllú yee lah ra.

35 Bëewë koluute olsohi yee na wonuu ra. Lahuu wa hëbís Yéésú rë, wa ðeefu bëe' yébitëh yë húmú habu ri ra ðekohte búuþ, tookke hëbís Yéésú ñéerë'té a sago fi. Wa yípútée tíit.

36 Bëewë maasuu ra ðíllúté wë ðee payuu bëe' yébitëh yë húmú habu ri ra.

37 Tíidí misiga tahte bëy Gerasaa bééþ ðagute Yéésú ðúh gin wa saañ. Di yeeltee haalaat gaala tígí daaha na faha' saañ.

38 Bëe' yébitëh yë yeris ri ra ðañke Yéésú nda wa mínú ñéerë' rëe. Yéésú tahray ri, ndaa won ri tih :

39 « Nimile faam, fu bílíd íña pagid' ro Koope ra bééþ. » Tígí daaha, bëe' ñeete filíþ gina na bílíd íña pagid' dí Yéésú rë bééþ.

Yéésú luk jér a húl doole

(Saame Maccëe 9.18-26 ; Marka 5.21-43)

40 Nimila' Yéésú rë, dúukëlí bëewë téebílehéte rí. Wa bééþ húmú sehu ri.

41 Lahte bëyí hínú Yayrus, njíidí tígë na ðaguu yëwúddë Koope ra, acce wahtii baaha, yedðohte kotti Yéésú, na ðañ ri ac faami,

42 ndah ri hela' koy ki belii na ñaatoh. Di laha' koy ki yíníi baa kut, bi waðti lahaa kíil sabboo a kíil ana. Yéésú hom saaña, dúukëlí bëewë darute ri.

43 Deef lahte belii húmú në, hente kíil sabboo a kíil ana yi ri yúfé' ñif. Di túmpé íña laha' ri ra bééþ faammi payoh ya, ndaa ri píyëy yoofaa.

44 Di ñeya'te Yéésú filoon, leþpe nuf búubí, yíppée wah kotta-kotta.

45 Yéésú meela'te won tih : « Daa leþ soo na ? » Taasuu bëewë bééþ rë, Peer won ri tih : «

Bahaa ! Fu olay biti bëewë bééß ee yejantuu ra, na babuu dfoo na hatinna bééß ë ? »

⁴⁶ Ndaa Yéésú won tih : « Ow leßpe soo na : mi yénké biti lahte yii kolohte faan so'. »

⁴⁷ Ola' belaa biti yee paŋ ri ra yúhúté rë, dī acce, yeddohte kotti Yéésú faana bééß na saak. Di bílídte fīi bëewë bééß yee tah ri leß Yéésú nē rē a dee waha' ri kotta-kotta ra.

⁴⁸ Yéésú won dī tih : « Yaa ow, ngémú tahte fu wahte. Fu mín saañ a jaamma. »

⁴⁹ Yéésú hom wona, lahte bëyí kola' faam Yayrus acce, won kélfīi tih : « Sohlaay fu mokle Yéeddēhē ; koohu húlté ! »

⁵⁰ Kela' Yéésú wona ra, dī won Yayrus tih : « Ngana néekíñē'. Fu laakira' gém kut, koohu ay koloh. »

⁵¹ Laha' Yéésú faam fa ra, dī tahay biti ow kay haal a ri, henay Peer, Saŋ, Saak, boffi kúkëyë a yaafa.

⁵² Húlí kúkëyë tahte bëewë bééß na fogu na hawuu. Yéésú won tígí daaha tih : « Ngënë fēgí : kúkëyë húlëy, dī nee' nee'o rek. »

⁵³ Bëewë yabute na yenu ri, ndah wa yúhúté biti kúkëyë húlté kaah.

⁵⁴ Ndaa Yéésú hampe ya' kúkëyë, bëyídté uni won dī tih : « Kolee, kúkëy beleß ! »

⁵⁵ Kúkëyë yíppée koloh. Yéésú nahte wa yeri ñam.

⁵⁶ Boffi kúkëyë a yaafa éemúte níi éem, ndaa Yéésú kadda'te wa bílíd yee lah ra.

*Woli Yéésú taalibe yi sabboo a ana ya
(Saame Maccëe 10.5-15 ; 14.1-12 ; Marka 6.7-29)*

¹ Lahte bis, Yéésú dëekké taalibe yi sabboo a ana ya, onte wa ham-ham a sañ-sañ líkëe yébitëh béeb a payaa jérídf.

² Di antee waa wol waarii Nguur ki Koope a payi jérídfë.

³ Di won wa tih : « Ngënë kúrëelii yin waalon : duud neh, nafa neh, yii ñamun neh, hélíis neh, te ow banan kúrëelëh búub lofaa.

⁴ Tígí habuun ron haneel béeb, lah hémí faam fa níi bín koluun ron gini baaha ra.

⁵ Te ñon pay íláy bëewë kaa' hamon haneel raa, lah d'uhí daaha, ñon paan pënë mí kotton, teeñi wa biti wa homuy kaah. »

⁶ Daaha, taalibe ya koluute suute, haalute ginna luufa béeb na waariyu Uni Neba, na payu jérídfë.

⁷ Kela' Erot gëernëerí Galile iña na pagu Yéésú a taalibe yi ra, afa kúnëhté, ndah lahte bëewí wonu ti Sañ Batis daa wañti këllú búudé.

⁸ I ow kay wonu ti yonente Éelí daa feeñiyoh. Lahte yi wonu ti ow kay di yonente ya d'ëb rë daa këllú búudé.

⁹ Ndaa Erot won nufi tih : « Mi lecdofhte luum Sañ Batis. Kon bëe' na pañ iñi éemilé' yí yaa béeb rë, wañti henan wa ? » Erot na anti faha' oli Yéésú.

*Mbúurú yí iippa a jénní ana ya
(Saame Maccëe 14.13-21 ; Marka 6.30-44 ; Sañ 6.1-14)*

¹⁰ Koluu apootarra waala húmú wol wa Yéésú rë, wa bíllúté rí ñña pagu wa ra béeb. Wa béeb ñéerúuté, hécúuté waal gin-taaha na wonuu Betsaydaa ra.

¹¹ Keluu dúukèlí bëewë bití Yéésú saañce ra, wa koluute téebídí. Lahuu wa díi na ra, dí teeriyohte wa, wonte wa yíi lenke Nguur kí Koope, payce jérídfë.

¹² Bi na yëellëh na'a, taalibe yi sabboo a ana ya lebuute ri, wonu ri tih : « Wone bëewí yee saañ ginna leboh dee ra, wa saame yíi túmún wë búkí wë a tígí homun wa, tígë homu yen dee ra lahay yin. »

¹³ Ndaa dí won wa tih : « Don fi yah, yé rí wë yíi nay waa ñname. » Wa wonu ri tih : « Fun lahuu mbúurú iip a jén ana kut. Fu wonay bití fun nay lomre bëewí yee béeb ñam maan ? »

¹⁴ Bëewí yaalla húmú në rë warutee mit ow júnní iip (5.000). Yéésú won taalibe yi tih : « Wëní wë tooka' goomal-goomal, bina-bina béeb wadtee hen ow sabay iip (50). »

¹⁵ Taalibe ya pagute yee nahu wa ra, tëekrúuté bëewë béeb ñaaha.

¹⁶ Yéésú beŕpe mbúurú yí iippa a jénní ana ya, béyídté afí yeelte sun, símpé Koope, antee waa lecsa', yedte wa taalibe ya, nahte wa woralsa' wa bëewë.

¹⁷ Bëewë béeb ñamute níi laalute. Négíruú wooñjiida ra, wa líiffé dama sabboo a dama ana.

*Woni Peer bití Yéésú daa Kiristaa
(Saame Maccëe 16.13-21 ; Marka 8.27-31)*

18 Lahte bis, Yéésú hécèhté na daŋ Koope ; taalibe ya homute hëbísí. Di meelte wa won tih : « Bëewë wonuu biti daa mi wah ? »

19 Wa wonu ri tih : « Lahte bëewí wonu biti fu Saŋ Batis, lahte yi wonu yonente Éelí, i ow kay bal wonu ti fu ow kay di yonente yee merees bi koloh búudé. »

20 Yéésú meelte wa won tih : « A don, don wonu biti daa mi wah ? » Peer tahte won tih : « Daa fu Buura Koo fal ri ra. »

21 Tígí daaha, Yéésú kadda'te wa won tih : « Ngënë wëní ow kay yin na. »

22 Di antee baat won tih : « So' mi Koy-bëe', mi wadtee mok ní mok : baha ya, kélfë yí seeyoh ya a yëeddëh yí kootii Mëyiis ii soo faha' tík íl ; may hawu húl, te waali éeyë fë filoon fi húlí sè', may këllú búudé. »

Dee wadti ñéerúun a Yéésú rë

(Saame Maccëe 16.24-28 ; Marka 8.34 níi 9.1)

23 Yéésú antee won bëewë béeb tih : « Bëyi faha' ñéerë' a so', dî helan iñi afi, faraaah ri enee kurwahi, anti ñee tal so'.

24 Bëyi núp húl ay ñak ñiini ; ndaa bëyi tah ñagi ñiini af so', ay lah pesa na dúmëh rë.

25 Kaah neh biti alal mi ëldúnë caleh ow yaay ñiini, saŋku afi a ?

26 Bëyi iñi so' a wonni so' tah ri sopoh fii bëewë, so' mi Koy-bëe' may rii súugëh yiin nay mii aye filib ndami so', daa ndami Baaso' a malaaka yi sela ya ra.

27 Mee ron won kaaf ka ra ee : lahte bëewí ewu don na deh, balaa wa húl, wa ay ot Nguur ki Koope. »

Teeba'i Yéésú ndami
(Saame Maccëe 17.1-8 ; Marka 9.2-8)

28 Yii wadtee hen waal peeye filoon fi bee wona' ri iñyaa ra, Yéésú dëekké Peer, Saŋ a Saak, wa lawute sun daŋ, dī na dfaŋ Koope.

29 Di hom dfaŋa, kanama lofisohte, búubí na' naa'o níi na hap íl.

30 Dee a dfeh, ow ana feeñiyuute na gonlu a ri : wa húmú Mëyíis a yonente Éelí.

31 Wa fi yaa bal, búubí wë naa' naa'o níi na hap íl. Wa gonlu sun fi húlë wadti húl Yéésú Yerusalem ra.

32 Peer a kooyyi húmú nee'ute nee'i misikke. Yúunúu wë rë, wa olute ndami Yéésú a bëewí ana ya homu a ri ra.

33 Tígë në takuu bëewë a Yéésú rë, Peer won dī tih : « Bahaa, nebpe biti yen homun tígí deh, fun yíp dút éeyë : fu lah yínë, Mëyíis yínë, Éelí yínë. » Peer húmú yéeh iña na won dī ra.

34 Di hom wona, lahte nérí acce húunté wë. Taalibe ya títúté húunë húun wë néré rë.

35 Lahte uni dfofohte filiḡ néré won tih : « Bee daa Koy so'. Daa ri bee fal mi ra. Síkiríí rí ! »

36 Wona' una níi wocce ra, taalibe ya olute biti Yéésú a afi kut daa tasu tígë. Wa habute yii baa waa na, te bín fë, wa bíllúy ow yee olu wa ra.

Payi kúkëyë yin na ham ri ra
(Saame Maccëe 17.14-18 ; Marka 9.14-27)

37 Kéy fín fë, cépúu Yéésú a taalibe yi daŋa ra, lahte dúukélí bëewí ayute téebílëhí.

³⁸ Ow di bëewë bëyídté uni won tih : « Bahaa, mi ðañ ro biti fu olsíð so' koy so'. Mi laha' ri koy kut.

³⁹ Yébítëh daa na ham ri. Te ri ham ri raa yíp ríi beka' liik, hégyí faana hégyí misikke, púumíl búgë ; balaa yébítëh fë yeris ri raa, hom rii mokla' mokloo ní !

⁴⁰ Mi ðañke taalibe yu lígí yébítëh fë, ndaa wa mínih yin na. »

⁴¹ Yéésú tahte won bëewë tígí daaha tih : « Don fi bëy jamanii beh, ðon fi bossi yee gémúy Koope yee ra, may home ðon na mi mújdé rën ní kirih ? » Di antee won bëe' tih : « Kom so' koohu deh ! »

⁴² Kúkëyë na ac Yéésú në, yébítëh fë kéenídté rí feey, hégyícé faana hégyí misikke. Ndaa Yéésú digídté uni túuycé yébítëh fë d'uh líkké rí, yedte kúkëyë boffi.

⁴³ Bëewë bëeb éemuté ní éem di ðee gaana' Koope doole ra.

Woni Yéésú biti ri ay yaayu

(Saame Maccëe 17.22-23 ; Marka 9.30-32)

Bi homu bëewë bëeb éemí wë di iña pañ Yéésú rë, ði won taalibe yi tih :

⁴⁴ « Hëbí yee nay mi ron wone bee ra affon : so' mi Koy-bëe', may yaayu bëewë. »

⁴⁵ Ndaa taalibe ya húmú yíh yee faha' ri waa won ða. Koo onay wa nufi yúhúun wë wona bín fë, te wa kaañuy meel Yéésú yin na.

Bëe' lukki gaan ða

(Saame Maccëe 18.1-5 ; Marka 9.33-40)

⁴⁶ Filoon fe, taalibe ya na taasantuu bëe' lukki gaan waa na ra.

47 Bi yúh Yéésú yee nuffi wa, dí beɓ kúkëy yutuudf cëgídté hëbísí,

48 antee waa won tih : « Bëyí af so' tah dí ham kúkëy ti bee nen a ya' ana, ðeef dí ham so' ; te bëyí ham so', ðeef dí ham bëe' wol so' ra. Bëe' haba' afi biti daa ri lukki yin ðon na ra, daa ri lukki gaan. »

49 Saŋ won tígí daaha tih : « Bahaa, fun olute bëyí líkë' yébitëh tiyu. Biti ri noneh yen na tahte fun kadduute ri. »

50 Yéésú won tih : « Ngënë këddíí rí ! Yúhí biti bëyí kaa'aay ron, ñéerë' a ron. »

Bëy Samari ya kaa'uu teeriyohi Yéésú rë

51 Leɓa' wahtaa wad rii béyrëe Koope sun ra, Yéésú canke lok biti ay saañ Yerusalem.

52 Di wolte i ow këllëh rí. Wa suute, haalute gin di Samari, saamdí tígë nay rii home ra.

53 Ndaa biti ri hom saañ Yerusalem tahte bëy gina kaa'uute.

54 Keluu Saak a Saŋ yii baa ra, wa wonu Yéésú tih : « Bahaa, fu fahaay biti fun kéeníd pilliŋa sun fi wa, múkíl wë woo ? »

55 Di yíssëhté waa na, wonte affi wa.

56 Wa anutee koloh na suu gin kay.

Bëewë fahuu ñéerë' a Yéésú rë (Saame Maccëe 8.19-22)

57 Homuu wa waala ra, lahte bëyí won Yéésú tih : « Tígí mín fúu saañ béeb, may ñee talu. »

58 Yéésú won dí tih : « Tílé yë lahute faam, yakka lahute túf, ndaa so' mi Koy-bëe', mi lahay dék. »

⁵⁹ Yéésú won ow kay tih : « Aye fu ñee tal so'. »
 » Ndaa bëe' won dī tih : « Bahaa, on so' paay mi pay mi hace baaso'. »

⁶⁰ Yéésú won dī tih : « Légéyú hac búudé neh* »
 ; kolee fu waareye Nguur ki Koope. »

⁶¹ Ow kay wonil Yéésú tih : « Bahaa, may ñéerë' a ro, ndaa on so' paay, mi pay takohi bëyí faam so'. »

⁶² Yéésú won dī tih : « Bëyí tilë' tilëe heelte, mínéh non Nguur ki Koope. »

10

Woli Yéésú taalibe yi sabay paana a ana (72)
 ya

(Saame Maccëe 11.20-24)

¹ Filoon fi baaha, Yéésú-Yíkëe tanisse i ow kay. Wa ow sabay paana a ow ana (72), faha' woli wa ana-ana, wa kèlléh rí gin-taah ya a íliyyë wad rii ñeya ra béeb.

² Di won wa tih : « Meeya laabpe te lecoh ya mítih yin ; kon dëgí yíkíi meeya baat i lecoh, wa ac leja. ³ Kélii mi wol ron ti ndeññi suu filiib i gúmú nen.

⁴ Ngënë kúrëelii hélíis, mbée nafa, mbée ñafad lofaa ; ngënë cëgëelii wodoh ow waala.

⁵ Don haal faam, débii dagid bëyí faam fa jaamma.

⁶ Bëyí sosse hom na raa, jaammaa dagu don ra ay cép sun fi. Bëyí sosse homay na raa nék, jaammaa nimil don na.

* **9:60 9.60** *Légéyú hac búudé neh* :Di gerek, biníyú deh : *yédđí húlíddë hac húlíddë.*

⁷ Lah hëmí faam fi baaha, ðon ñam te ron han yii yeru ron na. Bëyí légéy wadtee yínlú opa'i. Ngënë jëebëntíi faamma.

⁸ Don haal gin, ðon habu na haneel raa, yii yeru ron lah ñëmí.

⁹ Lah pëyí jérídfë gini baaha, te ron won bëewë dékú nè rë béeb bití Nguur ki Koope lebohte wa.

¹⁰ Ndaa ron haal gin, ðon habuy na haneel raa, lah d'uhí këemë, ðon won bëewë tih :

¹¹ "Pëndë mée ginon ñaak kotti fun ra, fun ee waa paagu ra, teebi ron bití ðon homuy kaah. Añcañ, yúhí bití Nguur ki Koope lebohte ron na."

¹² Mí won ðon tee : yiin nay aattiyee Koope bëewë rë, daani bëy gini baaha ay luk bi bëy Sodom misik. »

¹³ Yéesú baatte won tih : « Mas ðon fi bëy Korasin ! Don torohute, ðon fi bëy Betsaydaa ! Kimtaanna pagu gin ðon ða, paguun Tíir a Sidon koon, tin bëy ginni yaaha maañutee lamboh saaku, wa leefoh yet, teeba'i bití wa lofute pesaf.

¹⁴ Daa tah yiin nay aattiyee Koope bëewë rë, daanon nay luke bi bëy Tíir a bi bëy Sidon misik.

¹⁵ A ðon fi bëy Kafarnawum, mbaa ðon habuu bití ðon ay béyrú níi sun-Koo neh ? Èe-èe ! Añcañ, ðon ay cépíru níi safara. »

¹⁶ Yéesú baatte won taalibe yi tih : « Bëyí síkírëh rën, ðeef ðí síkírëh sè' ; bëyí kaa' síkírëhí rën, ðeef ðí kaa' síkírëhí sè' ; te bëyí kaa' síkírëhí sè', ðeef ðí kaa' síkírëhí bëe' wol so' ra. »

Nimili taalibe yi sabay paana a ana (72) ya

17 Ayuu taalibe yi sabay paana a ana (72) ya waala koluwa wa ra, keeñni wa sosse nii sos. Wa wonu Yeesú tih : « Yíkèe, fun ñeya' tiyu fun túuy yébitèh yè paŋ yin raa sah, wa ñee na. »

18 Yeesú won wa tih : « Mi otte Seytaane hélkísè'té sun, keente ti héléy nen.

19 Síkiríi : mi onte ron sañ-sañi tílúun don sun goŋ a sun dagal a d'akaya'i Seytaane a dee gaana' ri doole ra béeb, te yin ii ron míníl dara.

20 Ndaa biti yébitèh yè ñeyute wonon banan hen damaa don na ; demii biti kay, tii yon in sun-Koo. »

*Kúmpèe teebu bëewë bëy ëldúnë heefu wa ra
(Saame Maccèe 11.25-27 ; 13.16-17)*

21 Wahtii baaha, Ruuh-Peseŋ sosilte keeñ Yeesú nii sosil. Yeesú yíppée won tih : « Baap, Yíkíi sun a feey ! Mee roo sím rë, di yee teeɓa' fu bëewë bëy ëldúnë heefu wa ra iña d'ap fu baha ya a bëewë jan'iyu ra. Baap, yii baa daa neba' ro, daa tah ri laha' d'aaha ! »

22 Yeesú baatte won bëewë tih : « Baaso' tíkké iña béeb ya' so'. Ow yéeh so' mi Koy ka hém henay Baaso' ; te ow yéeh Baaso' hém henay so' mi Koy ka a bëewë mi faha' wa rii teeɓ ra. »

23 Di antee yíssèh taalibe yi na, won wa fi yaaha tih : « Lahute sos-keeñ bëewë olu yee olu ron ra.

24 Mee ron won d'a ee : caakke yonente a buurri húmú fahuute ot yee olu ron ra, wa oluy ri ; te wa húmú fahuute keloh yee keluu don d'a, wa keluuy ri. »

Anili bëe' naa'-keeñ dék Samari ra

25 Tígí daaha, ow di yëeddëh yí kootii Mëyíis kolohte na saam olsohi Yéésú, meelte ri won tih : « Bahaa, mi wafti paga yi níi mi lah pesa na dúméh rë ? »

26 Yéésú won dī tih : « Kootaa won yi na ? Fu yoon yi na ? »

27 Bëe' tahte won tih : « Kootaa won tih : *“Lah fëhú Koo-Yíkëe di keeñnon béeb, di peson béeb, di dooloon béeb a nuffon béeb. Di fahuu ron affon, lah fëhú moroommon daaha.”*☆ »

28 Yéésú won dī tígí daaha tih : « Yee won fu ra kaah. Fu paŋ yii baa raa, fay lah pesa na dúméh rë. »

29 Ndaa bëe' na saam layaa, meelte Yéésú won dī tih : « A wa daa moroomi so' ? »

30 Yéésú won dī tih : « Lahte bëyí húmú kola' Yerusalem na saañ Yérikëe. Di hom waali, i banndi geesuute ri, naafute búubí, lafute ri lafbi misikke, anutee saañ, helute ri hanndal ki húl a pes.

31 Deef lahte seeyohi ñee waali baaha. Ola' ri bëe' rë, dī ñeete búk waala hatni yínëe saañce.

32 Ow di bëewë na habruu seeyoh ya ra* ñeete daaha bal, otte bëe', ñeete búk waala hatni yínëe bal saañce.

33 Ow di bëy Samari saañ baab ñeete waali baaha bal. Laha' dī fi baa daaha otte bëe' rë, keeña dúmpé ces.

34 Di lebohte bëe', beŋpe béëñ a díw payce gaañña†, ŋaawte wa, antee rii tík sun fi mbaam

☆ **10:27 10:27** Saame Tali Léwí 19.18 ; Nérsí Kootaa 6.5 * **10:32 10:32** *Ow di bëewë na habruu seeyoh ya ra* :Di gerek, bíníyú deh : *ow di bëy tali Léwí.* † **10:34 10:34** Béeñe hosii gaañña, díwë èylíi misiga.

fi, kúdté rí tígí dī mín nēe payu, tooppitohte ri.

³⁵ Kéy fín fē, dī yedte yíkíi faam fa hélíis caak, antee rii won tih : “Tooppitee bëyí beh ; mi ñeyaataa dee raa, yii tíkèh sun fi hélisè yed mi ro yee ra béeb, may roo waa yíníl.” »

³⁶ Yéésú meelte ri won tih : « Di bëewí éeyè yí yah, fu haba' biti bëyí bi waa na daa pagid' bëe' hawu ra, ti di wadti pagraa ow moroomi nen ? »

³⁷ Yéeddèhí Kootaa won dī tih : « Bëe' teeb ri naa'-keñ, payce ri ra. » Yéésú won dī tígí daaha tih : « Tílé fu hen daaha. »

Hanliri Yéésú Martaa a Mari

³⁸ Yéésú hom waali a taalibe yi, dī lahte gin, ow beleb di bëy gina hampe ri haneel faami. Bëyí belaa hínú Martaa.

³⁹ Di lahte koy-yaafi hínú Mari. Koy-yaafa acce, tookke hëbís dī fi Yíkèe, na síkírèh iña na won dī ra.

⁴⁰ Martaa nék, légéyí caaga faam fa hampe ri. Hompe ní ri lahte Yéésú nē, won dī tih : « Yíkèe, fu olay biti koy-yaaso' helte légéyí faam fa béeb ya' so' a ? Wone ri habra' so' book. »

⁴¹ Di fi Yíkèe won dī tih : « Do fi Martaa, iña mokil do ra caakke,

⁴² ndaa yínè kut daa lah na solo. Mari tanis bee gén dē, te ow mínéh ríi kaa' síkírèhí sè'. »

11

Dee na d'aguu Koope ra

(Saame Maccèe 6.9-13 ; 7.7-11)

¹ Lahte bis, Yéésú húmú íláy na dañ Koope. Woca' ri ra, ow di taalibe yi won dī tih : «

Yíkèe, yéedíḑ fun di na ḑaguu Koope, ti ḑee húmú yéeddè' Saṅ taalibe yi ra nen. »

² Yéésú won wa tih : « ḑon yahti ḑaṅ Koope raa, lah wèní tih :

Baap,

bëewë yúhún biti tiyu selate.

Nguur ku lahan bëewë në.

³ Bisi yíilèe Koo béeb, lah on fun njél.

⁴ Baal fun bakaadḑi fun ;

ndée bëyí tooñ fun béeb, fun baal ri bal.

Ngana yeris nuf bos haal fun. ḑémíin ! »

⁵ Yéésú wonaat wa tih : « Ow di ḑon na pay faam kooyi leelu elek koon, won ḑi bitih : “Wèḑíḑ sè' bookaa kiid éeyë daa noo, yaal kowa ;

⁶ mi laha' haneel faam so', te mi lahay yii yera mi ri.”

⁷ Te kooji baa won ḑi bitih raa : “Ngana ñogol so' ! Mi wonḑe ílí las so' níi wocce, te funi kooyi so' fanuute. Mi mínéh koloh yeru yin !”

⁸ Daa mi won ḑon ḑi ee bitih ḑi ay koloh yeri ñam. Di ii kola' yeri ñam bitih ḑi kooji dé' ; ḑi ay rii yed' iña sohla' ḑi ra béeb, ndah bëe' na meela' ra bekay na sopoh, ñaakke meela'a rek*.

⁹ « Mi won ḑon tee bal : ḑégí ḑon ay onu, sèemí ḑon ay ot, lëbí ilè ḑon ay kúnsírú.

¹⁰ Ahaṅkay ! Bëyí ḑaṅ ay onu, bëyí saam ay ot, te bëyí laḑ íl ay kúnsírú.

¹¹ Boffi koy ki bi ḑon na, nay yere koohi goṅ bitih ri ḑaga ri jén,

* **11:8 11.8** *Vi ay rii yed' iña sohla' ḑi ra béeb, ndah bëe' na meela' ra bekay na sopoh, ñaakke meela'a rek :Lahte bëewí habuu ri ḑeh : ndaa bëe' ay kaa' lah gace yed' ri iña sohla' ḑi ra béeb.*

¹² mbée yera ri dagal biti ri daga ri wah ?

¹³ Bosuu don níi, don mínú pagid koyyon yin wun. Kon don mínú yii baaha raa, deef luka' Boffa sunaa-sun neh : bëyí caŋ di Ruuh-Pesen, di ay ri rii on. »

Sañ-sañi Yéésú kola' waa na ?

(Saame Maccèe 12.22-30, 43-45 ; Marka 3.22-27)

¹⁴ Lahte bis, Yéésú hom payi bëyí laha' yébitèh fi kadda' ri won. Yedda' yébitèh fè bëe' rè, bëe' dalaatte won. Bëewë húmú daaha ra béeb éemuté.

¹⁵ Ndaa i ow waa na wonu di ñéerë' a Belsebul buuri yébitèh yè, daa tah di mín wée lík.

¹⁶ I ow kay na saamu olsohi, nahute ri paŋ kimtaani nay teebee biti Koope daa wol ri.

¹⁷ Ndaa bi yúh Yéésú yee nuffi wa, di won wa tígí daaha tih : « Bëewí daa boku nguur haa'ee filiḅ fi wa raa, nguur ki baa ii míllé' keen a ? Bëewí daa boku faam haa'ee filiḅ fi wa raa, faam fi baa ay míllée poo.

¹⁸ Kon hena biti Seytaane haa' afi koon, nguur ki ay mínée caŋ díh ? Don wonu neh Belsebul daa yed so' sañ-sañi líkèe mí yébitèh è ?

¹⁹ Hena biti Belsebul daa yed so' sañ-sañi na líkè' mi yébitèh rée, kon daa yed bëewën sañ-sañi na líkúu wè yébitèh rè ? Wa fi yaa teebute ron biti don homuy kaah !

²⁰ Yee lah ra biti kay, mi ñéerë' a Koope daa tah mi mín lík yébitèh. Baa daa teeḅa' biti Nguur ki Koope lahte níi don na.

²¹ « Bëyí mitte ow ham ngodi, caŋ wohi faami raa, ow ii leḅ alal mi.

²² Ndaa bëyí luk dī doole ac, yejoh ri haa' ßaŋ dī raa, dī ay naaf ngoda húmú yaakaar ri ra, anti wora' iña ßeß ri dīi na ra bééß.

²³ « Bëyí ñéerëey a so', kaa'a'te so' ; te bëyí habraay so' négirë'í yubi so', bëyí baa hasla' hasloo.

²⁴ « Yébitëh dūh ow na raa, saya' mbale luufin saame tígí hílsëe rí. Di olay raa, wona' nufi tih : “May nimil tígë húmú kola' mi ra.”

²⁵ Di nimil ðeef bëe' man ti faam fi parute, yugusute níi wunte raa,

²⁶ tígí daaha, dī ay pay saam yébitëh paana kay, yí luku rii sohoor, wa ac dék bëe' në. Hen ðaaha raa, ðee nay míllée bëe' rë ay luk ðee man dī ðéßeenë rë bos. »

²⁷ Yéésú hom wona, un ßeß ðofohte filiß fi bëewë won dī tih : « Belaa kúð ðë èldúnë bëpíðté rë rë lahte sos-keeñ. »

²⁸ Ndaa Yéésú won dī tih : « Bëewë në síkírúu Unni Koope te na ñeyu na ra kay, daa lahu sos-keeñ. »

*Kimtaani yee húmú kat Sonaas ra
(Saame Maccëe 12.38-42)*

²⁹ Bi na ßaatuu bëewë caak hëbís Yéésú, dī won wa tih : « Don fi bëy jamanii bee ðon bosute ; ðon meeluu kimtaani kola' Koope na a ? Añcaŋ ðon ii teeßu kimtaan hém henay yee húmú kat yonente Sonaas ra.✧

³⁰ Di húmú ñeya' Koope Sonaas na teeßpe bëy Níníif doolii, dī ay ñeyee so' mi Koy-ßëe' në ðaaha ßal, teeß bëy jamanii bee doolii.

✧ 11:29 11.29 Saame Maccëe 12.40

31 Yiin nay aattiyee Koope bëewë rë, buuri belaa húmú ílíf deyi Sabaa ra ay koloh, caŋ fíi ðon fi bëy jamanii beh, teeb ðon biti ðon homuy kaah. Di húmú kola' ginna lukuu wuloh ra neh, acce síkírèhí wonnee ke Salomoo neβ keloh níi rë è ? Añcaŋ, bëyí luk Salomoo gaan daa deh.

32 Yiin nay aattiyee Koope bëewë rë, bëy Níníif bal ay koloh caŋ fíi ðon fi bëy jamanii beh, teeb ðon biti ðon homuy kaah. Keluu bëy Níníif waarii Sonaas ra, wa lofute pesad neh a ? Añcaŋ, bëyí luk Sonaas gaan daa deh. »

Léehí lampaa

(Saame Maccëe 5.15 ; 6.22-23)

33 Yéésú baatte won tih : « Ow na kèdédéh lampa ðap ri, mbée líh if sun fi. Daaha neh ! Lampa líkúu líkëe, bëyí haal, ot kotti na.

34 Íllú daa lampii faanu : íllú wah raa, fu homa' leelii niiña ; ndaa íllú nebay raa, fu homa' ñúusë.

35 Kon lah olsee afu nda niiña ðoo na ñúus neh.

36 Hena biti fu homa niiñ níi cér yínë sah homay ñúus rëe, fay home niiñ ti dee na hawaana' ro lampii niiñce ra nen. »

Yee na seh fariseŋŋa a yëeddëh yí Kootaa ra

(Saame Maccëe 23.1-36 ; Marka 12.38-40)

37 Woca' Yéésú wona ra, lahte fariseŋi dëekké rí ñam faami. Laha' ri faam fa ra, ði haalte wa na ñamu.

38 Fariseŋa éempé, ola' ri biti Yéésú booñnjaay booñnjohi ñeete waal na dal ri ñam ra.

39 Di fi Yíkëe won ði tígí daaha tih : « Èlí ðon fi fariseŋŋa di madu ðon : ðon hom hosuu féel fí gulunŋa a loonna ðon hel filib. Don hosuu

faannon don hel keeññon : don caakute nuf lohaa te don bosute nuf.

⁴⁰ Don daa lúhú nuf ! 'Bée' sak fēel rē, daa sak filiḅ ḅal neh a ?

⁴¹ Ení ñēkíḍḍē kay iña lahuu don ra. Hen ḍaaha raa, don ay lan ces.

⁴² Mas don fi fariseḅḅa ! Yii lín don béeḅ, don wod' na Koope ní luka' yee lukki ñak solo ra, ndaa don sarganuute paḅ yii júḅpé a faha'i Koope. Añcaḅ, yaa daa iña wadti pagun koon ḍa, yee tas ḍa banti halu.

⁴³ Mas don fi fariseḅḅa ! Don fahuu took ñaanna kēllēh di ílíyyē na ḍaguu Koope ra, te don fahuu biti don woduun a ya' ana kēemmē.

⁴⁴ Mas don fa madu a luuyyi tiiḅndúuy, bēewē ñeyuu sun, te wa yíih biti wa ñeyuu sun luuy ra.
»

⁴⁵ Ow di yēeddēh yí kootii Mēyíis won ḍi tih : « Bahaa, fu wonaa ḍaaha raa, deef fee fun sol ra ḅal. »

⁴⁶ Yéesú won ḍi tih : « Íi ! Mas don fi yēeddēh yí Kootaa ! Don tíkúu bēewē eni bítté te don na hēbíríih wē dalaah.

⁴⁷ Mas don fa tabahuu luuyyi yonente ya caaccon húmú bēemú wē rē tabah yí wunte ra.

⁴⁸ Daaha, don teeḅuute biti don ñéerúuté a yee húmú pagu caaccon ra : wa bēemúté yonente ya, don ayute don na tabahu luuyyi wa.

⁴⁹ Yii baa daa tah Koope fa yúh béeḅ ḍē won tih : “May wol i yonente a i apootar waa na, ay lah yi wa bēem wē, yee wa mokil wa níi mokil.”

⁵⁰ Daa tah ñif mi yonente ya bēemú dala'te sagi ēldúnē níi a woteh ra, ay keen sun fi bēy jamanii beh :

⁵¹ dala'te bëemí Abeel[☆] níi bi Sakari fa bëemú baylii Faam fi gaani Koope, hanndal ki tígë na hawruu ra a tígí selaa. Mee ron won da ee : kaah biti bëy jamanii bee ay yíníl ñíinnë kéendú yaa ra bééɓ.

⁵² Mas ñon fi yëeddëh yí Kootaa ! Don wodute ilë në yúhúu yee won Koope ra ; ñon fi yah, ñon kaa'uute haal, ñon anutee kaa' béewë fahuu ra haal. »

⁵³ Kola' Yéésú tígí daaha ra, yëeddëh yí kootii Mëyíis a fariseŋŋa haayluute sun fi, na anuu rii meel yin fi yin bééɓ.

⁵⁴ Wa na olsuu ri, nda ri ay won yii ñeyay waal raa.

12

Líkíní Yéésú taalibe yi

(Saame Maccëe 10.19-20, 26-33 ; 12.32)

¹ Wahtaa na wona' Yéésú fariseŋŋa na a yëeddëh yí kootii Mëyíis rë, i ow júní-júní na baatuu ac ; caagi wa tahte wa na togantuu hanndal ki wa. Yéésú d'ébë' taalibe yi na won wa tih : « Lah mëytíi lëwíirí fariseŋŋa^{*}, daa ri wonnee ke wa teem búkkí wë rë.

² Yii laku bééɓ ay olu, yii ñapu bééɓ ay yúhú.

³ Yii ñon won ñí filib ñúus bééɓ ay keluu na' këtëŋ, te yii ñon mëddë' rí filib las bééɓ ay ñaañjuu këem.

[☆] **11:51 11.51** Saame Dalaana 4.1-8 ^{*} **12:1 12.1** *lëwíirí fariseŋŋa* :Lëwíir daa na tah mún më na yugusuu mbúurú rë poosa'.

⁴ « Mi won ðon na, ðon fi kooyyi so' : ngënë néehí bēewē na hawu ow húl rē, wa míníh yii luk baaha.

⁵ Cēe mi teef ðon bēe' warun ðon neeh ra : néehí Koope, ndah ri hap húl rēe mín bek safara. Mi won ðon tee bal, ðon wadti neehun ði.

⁶ « Ndiit iip na yēeyíh fittín ana woo ? Añcañ, yínē sah na múuyéh nē Koope.

⁷ Baatte biti fen fi affon sah kíduté ! Kon ngënë sídíi yin, ðon génú líir ndiit fap !

⁸ « Mi won ðon tee : bēyí won fíi bēewē biti ði non bēewí so' mi Koy-bēe', may won fíi malaaka yi Koope biti bēyí baa non bēewí sē'.

⁹ Bēyí won fíi bēewē biti ði yéeh sē' nék, may won fíi malaaka yi Koope biti mi yéeh bēyí baaha bal.

¹⁰ Bēyí won yin bos sun fi so' mi Koy-bēe' bēeβ, ði mín baalu. Yaha sun fi Ruuh-Peseñ raa nék, bēyí baa ii baalu.

¹¹⁻¹² « Don tēekrú kēem filib íllyyē na ðaguu yēwúddē Koope ra mbée fíi njíittí gina a bēewē homru nguur ka ra, ngënë sídíi : yee nay ron layee wahtii baaha teme ra ii kola' ðon na, ay kolee Ruuh-Peseñ na. »

Léehí yíkii alal ma lúh nuf ra

¹³ Tígí daaha, ow di bēewē won Yéesú tih : « Bahaa, wone bahii so' wod so' na alal ma helid fun boffi fun ra. »

¹⁴ Yéesú won ði tih : « Kooja, daa fal so' aattiya'i iñon mbée wora'i alal mon ? »

¹⁵ Di antee baat won bēewē bēeβ tih : « Lah héní wun, ngënë fēhíi alal níi lukus, ndée caagi ow alal taheh ri laha' níini. »

16 Tígí daaha, Yéésú ñeya'te wa léeh won wa tih : « Lahte yíkíi alal mi húmú laha' meeyi laabpe níi laab.

17 Di won nufi tih : “May hene dí ðeh, bee lahay mi tígí túmë mí pebi so' bee ra ?

18 Mi ot na ! May hene ðeh : may baate misah yi so', mi túm pebi so' a iña laha' mi ra béeb filiḅ.

19 Mi anti won af so' tih : mi lahte alal mi ay soo mín kúḁ kíil caak ; mi talla' hílsēh, mi ñame, mi hane níi keeñ so' sos siib.”

20 Ndaa Koo won dí tih : “Lúh nuf fe ! Fay húl elgee woteh beh. Daa nay lahee iña yefiḁ fu afu ra béeb leegi ?” »

21 Yéésú baatte won tih : « Bèyí homa' négirè' alal mi saañ aḁi na kut, saamay Koope, hom míllè' ḁaaha. »

Koo daa na ona'

(Saame Maccèe 6.19-21, 25-34)

22 Yéésú antee won taalibe yi tih : « Yii baa daa tah mi won ḁon tee : ngènè sídíi yii ñamun ḁon, mbée yii bekuun ḁon.

23 Pes luk ñam lah solo, te faan luk yéré lah solo bal.

24 « Èlsíi ñaakka : wa na sēhíh níi púlé lec, wa lahuy misah, lahuy túmëe, ndaa Koope ee waa ñēmíḁ rē ! Don nék, ḁon lúkíh yakka lah solo a ?

25 Wa ḁon na, sídè'è nè sídè' rí rē, mín fehe níi baat yin yutuud' pesi ?

26 Hém ḁon daa míníh yii yutuudi baa raa, ḁon sídíu yi yin kay ?

27 « Èlsíi ḁee man capussi gaaw fa luufa ra : wa na légéyíh te wa na mēkíh díis búuḁ. Añcañ,

mee ron won ra ee : dī fi buura hínú Salomoo ra sah, húmú laha' ri alal níi, dī lahay búubí mada' a capussi gaaw fi yaa wun !

²⁸ Ngémèn tasa'te ee ! Koope posil gaaw fa luufa woteh níi wa man dāaha wun, te teem key wa ay luuhu tamu raa, dī ay lukee bek don fi yaa búub neh a ?

²⁹ Kon ngènè mèklí affon saami yii ñamun don mbée yii hanun don ; ngènè sídii.

³⁰ Bëewë nènih bëewí Koope feey fi bee ra daa na moklu affi wa saami iñyaaha béeb. Ndaa don fi yah, Boffon yúhté bití don sohluute wa béeb.

³¹ Nguur ki Koope daa mit saam ; bee tas da ín ya' Koo !

³² Don fa yubi yutuudi beh, ngènè néekíñíi, ndée Boffon daa faha' bití don haal Nguur ki.

³³ Yëeyí alal mon don sarah ñékíddë cadum fa. Sëemí tígí wéerté, négíríi alal mi mínéh dúm sun-Koo, tígí lohoh liileh na te lahay maasoh.

³⁴ Yúhí bití tígí hom alal mon, nuffon homa' na bal.

*Dee wafti sehuun ayi Yéesú rë
(Saame Maccëe 24.45-51)*

³⁵ « Pëkíi, don këríd lampa yon.

³⁶ Mëdú a súrgë yí sehu kélffii saañ kíleek, nda ri ac lab ílë rëe, wa yíp ríi kúnsíd.

³⁷ Lahute sos-keeñ, súrgë yí yaa yéñké bití aya' kélffii wë rë, dëef wa na sehu ra. Mee ron won kaaf ka ra ee bitih : dī fi kélffë ay pokoh, tëekíd súrgë yë, yed wa ñam.

³⁸ Wuti kélffë elka' níi elka' raa sah, te dëef wa sehe ri, wa ay lah sos-keeñ.

39 « Don yúhúté bití yíkèe faam yúh wahtaa nay aye lohoha faami ra koon, tin dī ii rii yeris poo faam fa.

40 Kon kélíi affon don bal, ndée so' mi Koy-bée', may nimile wahtii nuffon paay na. »

41 Peer won Yéesú tígí daaha tih : « Yíkèe, fu wonid fun kut léehí bah, mbée fu bekke bēewē béeb nē ? »

42 Di fi Yíkèe won dī tih : « Mēdíi a sūrgíi ñeya' woni kélíi te ñaañce, bi kélíi tík sūrgē yí kayya faam fa ya'i, yeri wa ñam bití wahtaa lah ra.

43 Lahte sos-keeñ, sūrgíi baa yéñké bití yiin nay nimile kélíi faam fa ra, deefa ri page yee nahu ri ra.

44 Mee ron won kaaf ka ra ee, kélíi ay tík iña laha' ri ra béeb ya'i.

45 Ndaa hena bití koon sūrgíi baaha won nufi tih : “Kélíi sē' aay doom”, níi tah dī yam sun fi sūrgē yí kayya hawsee wa, dī ñame ñami nebpe, hane maniye,

46 kélíi ay nimil wahtii dī yéeh rí te deefa ri seheh ri. Tígí daaha, kélíi ay rii bēkdé' bēewē gémúy Koope ra, mokil ri mokli misikke.

47 Sūrgíi yúh yee faha' kélíi rē, antee cagay afi te pagay yíi baaha, ay labu labbi misikke.

48 Ndaa sūrgíi yéeh yee faha' kélíi rē, anti pañ yíi cal hap, ii labu lab caak. Bēyí onu yin caak ay meelu caak ; bēyí déñéénú yin caak ay meelu yi luk yi bēyí déñéénú yutuud. »

*Yéesú kúf jaamma mbée daralsa' ?
(Saame Maccèe 10.34-36)*

49 Yéésú baatte won tih : « Mi ac yíin kii feey fa, a dee faha' mi biti dí yíppí kad haat da !

50 Mi wadtee ñee coono†, keeñ so' antee tookay níi lèhín kí.

51 Don habuu biti mi ac kúd jaamma feey fa a ? Èe-èe', mi won don tee : mi ac daralsa'.

52 Dala'te woteh, faam fi laha' ow iip ay daralsa' : bëewí éeyë yë múuyë' a bëewí ana ya, bëewí ana ya múuyë' a bëewí éeyë yë.

53 Baap ay múuyë' a koy ki yaali, koy ka múuyë' a boffi. Yaay ay múuyë' a koy ki belii, koy ka múuyë' a yaafi. Pacool ay múuyë' a beleb koohi, beleb koy ka múuyë' a pacooli. »

Tíinnde' yí jamanaa

(Saame Maccèe 5.25-26 ; 16.2-3)

54 Yéésú baatte won bëewë tih : « Don ot Koo húuh rée, don yíppí yúh biti dí ay toɓ ; te yii baa daa na lah.

55 Te ngilaaw ma kúlëe rën waal tagu raa, don yúh biti dí ay mbëeyë ; te yi baa daa na lah.

56 Wonnon teem búkkën ! Don fa mínú tíinnde' iña na teeɓa' yii nay lahe feey fa a sun ra, haala' yi níi don míníh tíinnde' iña na teeɓa' Koo woteh yee ra ?

57 « Yi tah don míníh yúh yee wadti pagun ra ?

58 Ow yam do yin níi doni saye faam buur raa, don lah waala, lah saame biti doni júbë', toñeh doni lah dín fë dí ey ro, buur tík rë ya' yi alkaati ya, fu téyú.

† 12:50 12.50 Mi wadtee ñee coono :Di gerek, bíniyú deh : Mi wadtee bëtsú.

⁵⁹ Daa mi won don dī ee : fii d'úh kasaa ní bín yínlée fu kabut ka béeb rē. »

13

Lof pesad mbée húl

¹ Wahtii baaha, i ow ayute woni Yéésú biti Pilaat hawrohte i ow di bëy Galile húl, ðeef wa na hawru Koope sarah.

² Yéésú won wa tih : « Don habuu biti bëemëdë bëemú bëy Galile yi yaa ra teeɓa' biti wa luku bëewí kayya Galile bos aa yih ?

³ Mi won don ti ëe-ëe' ! Te don lofuy pesad, don béeb ay sanju bal.

⁴ A bëewí sabboo a peeye yi yaa ðakaya' taahi uda Silowe na bëp dī rē, don habuu biti daa wa luku bëewí kayya Yerusalem bos aa yih ?

⁵ Mi won don ti ëe-ëe' ! Te don lofuy pesad, don béeb ay sanju bal. »

Léehí tal eena na líméh rē

⁶ Yéésú antee waa ñeya' léeh won wa tih : « Lahte bëyí húmú laha' tal een meeyi. Di acce na saam koy een ndaa ri olay.

⁷ Tígí daaha, dī won súrgëe në lín meeya ra tih : “Ole ! Kíil éeyë ayee béeb, mi ac saam koy een tal eeni beh, te mi na oleh. Di ay homee naafi feey fa te ri lahay njiriñ a ? Hawe ri !”

⁸ « Ndaa súrgëe won dī tih : “Bahaa, yedde ri kíilí beh, may júkët tala mi toh ri.

⁹ Henu ðaaha raa, heeyce dī lím kíirkí ; dī límëy rëe fu hawroh ri.” »

Belaa goŋ ra payu bisa na hílsúu rē

10 Bisa na hílsúu yëwúdfë rë ín, Yéésú hompe na yëeddë' filib tígë na d'aguu yëwúdfë Koope ra.

11 Ow beleb misikid húmú nè : dī laha' yébítëh fí daa gogil ri ; hente kíil sabboo a kíil peeye (18), dī na mínéh cañ ní júb dalaah sah.

12 Ola' Yéésú belaa, dī dëekké rí, won dī tih : « Yaa ow ! Misigu wocce ! »

13 Di tíkké ya' yi sun fi belaa, belaa yíppée júb, yampe na kañ Koope.

14 Ndaa paya pay Yéésú belaa bisa na hílsúu rë nebaay njíidí tígë na d'aguu Koope ra. Tígí daaha, dī won bëewë tih : « Lahte waalli pëenë yí bëewë wadti légyún nè ; lah ëyí payoh na, ndaa bisa na hílsúu rë neh ! »

15 Di fi Yíkëe loffe ri unni yeh won dī tih : « Wonnon teem búkkën ! Bisa na hílsúu rë, ow fi ow d'on na béeb na pay yugiin, pëkís fanfi mbée mbaam fi, pay hënndí neh a ? »

16 A belii bee sédí Abraham bee ra, Seytaane antee rii pokalsa' yii hente kíil sabboo a kíil peeye (18) bee ra, dī waruyti sëmlúu pokki bisa na hílsúu rë ë ? »

17 Yee won Yéésú baa ra sèpídté kaa'oh yi béeb ; ndaa keëññi bëewí kayya béeb sosse di iñi wunna na pañ ri ra.

*Léehí pebi tisoñ ki yutuuda a bi lëwíirë
(Saame Maccëe 13.31-32 ; Marka 4.30-32)*

18 Yéésú baatte won tih : « Nguur ki Koope mada' a yih ? May rii mëllée a yih ? »

19 Di mada' a pebi yutuudi baa* beβ ow, sohte ri meeyi ra nen : dī paalte, oodte nū hente tal kilik ; yakka ayute tífuté ya' ya. »

20 Yéésú wonil tih : « May mëllée Nguur ki Koope a yih ?

21 Di mada' a lëwíirë beβ ow beβ, boolla'te wa a mún caak, íyídté wë nū wa béeb fuudte ra nen. »

Ílí yutuuda

(Saame Maccëe 7.13-14, 21-23)

22 Yéésú hom waali Yerusalem fa, ñeete ginna na yëeddë'.

23 Lahte bëyí meelte ri won tih : « Bahaa, bëewë nay múcé rë ac yutuud' a ? » Yéésú won bëewë maasuu ra tih :

24 « Pëgí béeb nū d'on haala' ílí yutuuda ; daa mi won d'on dī ee : ow caak ay étícf haal te wa ii rii mín.

25 Yiin kolaa yíkí faam fa nū won ílë dëefa d'on hëelíh rë, d'on ay home ëssë, d'on labe ílë, d'on wone tih : “Bahaa, kúnsícf fun !” Di ay ron lofe tih : “Mi yéeh rën !”

26 Don ay rii wone tígí daaha tih : “Yen bokuy ñam a han, te fu yëeddë'té këemmë gin fun a ?”

27 Di ay baat won d'on tih : “Mi yéeh rën ! Wúlí sè', d'on fa paguu yin bos ra béeb !”

28 Don ot Abraham, Isaak, Yakop a yonente ya béeb filib Nguur ki Koope, d'on anti líkú d'on saañ ëssín rëe, d'on ay looyee daaha, d'on ñafoh nū tíññën lec.

* 13:19 13.19 *pebi yutuudi baa* :Di gerek, bíníyú d'eh : *tisoh mutarda*. Pep mutarda non peppa lukki yin ra, ndaa tala non tal gañcah ya lukki gaan di meeyya ra.

29 Bín fë, ay lah bëewí kola' tígí hom ow feey fa béeb, ac ñami ndaje ma cëgídf Koope Nguur ki ra.

30 Di bëewë míllúu woteh yee ra, lahte na yi ay këllëh yiin fa, te di yee këllúu woteh yee ra, lahte na yi ay míllë' yiin fa. »

*Yéésú a bëy Yerusalem
(Saame Maccëe 23.37-39)*

31 I farisenj lebuute Yéésú wahtii baaha, wonu ri tih : « Kolee dee fu saañ ílý kay ! Erot ee saam hawrohu húl rë. »

32 Yéésú won wa tih : « Pëyi ðon wonídf so' tisoH ki gúmfi baa biti woteh a key mí lík yébitëh mi na pay jérídf, nah mi dúmël légéyi sè'.

33 Woteh, key a nah béeb mi wafti homa waali Yerusalem fi so', ndée yonente waruy hawuu húl ílý kay henay dín fë.

34 « Don fi bëy Yerusalem daal, ðon fa na bëemú yonente ya ra, ðon fa na tawu bëewë Koope wol wa ðon na la' níi wa húl rë, hente waal díh ma na faha' négírë'í rën hëbís sè' ti di na négírë' paan yiilli paβbi nen ? Ndaa ðon fahuuy !

35 Kon Koope yedfa'te ron ginon† ! Mee ron won ra ee : ðon ii soo olil níi wahtaa nay ron wonee bitih : *“Koo-Yíkëe barkela bëe' dí wol ri ra !”*✧ »

† 13:35 13.35 Koope yedfa'te ron ginon :Di gerek, bíniyú deh : Koope yedfa'te ron faamon. Mín hen Faam Koope bal. ✧ 13:35 13.35 Saame Kañaa ya 118.26

14

Payi Yéésú bëyí laha' jér hufil bisa na hílsúu rë

¹ Bisa na hílsúu yëwúdfë rë ín, Yéésú dëekuté ñam faam ow di kélfë yí farisenja. Bëewë húmú në rë yípúté íllí wë sun fi na olsuu ri.

² Bëyí laha' jér hufil húmú në.

³ Yéésú won yëeddëh yí kootii Mëyíis a farisenja tih : « Kootii yen ona'te ow pay jérídf bisa na hílsúu rë èe onaay ? »

⁴ Ndaa wa kaa'uute lofi. Tígí daaha, dī tíkké jérdë ya' payce ri, wonte ri saañ faam.

⁵ Di antee won bëewë tih : « Ow di don na lah koy mbée fanfi keen filib yéem koon, wuti hena bisa na hílsúu rëe, dī ii ri yíppí nís ë ? »

⁶ Wa lahu yii wonun wa di yee meel ri wa baa ra.

Líkinë'í yulid ndaje

⁷ Yéésú otte biti haneella tansuu tíkké këllëh rë, dī na líkín wë won wa tih :

⁸ « Ow gap ro ndaje raa, ngana pay fu tooke tíkké këllëh rë. Mín lah bëyí luk roo gaan dëekuté,

⁹ yíkii ndaje ma anti ac won ro tih : “Kolee fu on bëyí bee took.” Fay sopoh tígí daaha fu koloh, fu saañ tooke nii tíkké míllë' rë.

¹⁰ Ngana hen dah ! Fu gapu ndaje raa, lah tooke tíkké míllë' rë ; daaha, yíkii ndaje ma ac raa mín rëe won tih : “Lebee dee kooja, fu took tíkké këllëh rë.” Hen daaha raa, bëewë doni wa tooku ra béeb ay roo haba' ow gaan.

¹¹ Yúhí biti bëyí bëyídf afi béeb ay cépírú, te bëyí cépídf afi béeb ay béyrú. »

12 Yéésú antee won yíkíi ndaje ma tih : « Fu yahti gapa' ndaje raa, ngana gap kooyyu, mbée koy-yaayyu, mbée mboko yu, mbée yíkèe yí alalla d'oni wa dékú rē ; ndée wa fi yaaha mínú rēe dēek ñam bal, te bín fē rēe, deef wa yínlú rē yee pagid' fu wa ra.

13 Fu yahti gapa' ndaje raa, lah dēeké manti ñékíid'fē nen, bēewē cérrí wē mitay ra, lēfēñíid'fē mbée búumíid'fē.

14 Fu pañ yii baa raa, keeñu ay naa sos ; wa mínih rēe yíníl, Koope nay roo yínlé yiin nay rii kèllé bēewē júbú rē búudé. »

*Anili bēewē gapu ndaje ma ra
(Saame Maccēe 22.1-10)*

15 Ow di haneella kela' ri unni yaa ra, won Yéésú tih : « Bēe' nay maasee ñam Nguur ki Koope ra, keeña ay sos. »

16 Yéésú ñeya'te ri léehí beh won dī tih : « Lahte bēyí cēgídté ndaje, gappe ow caak ñama.

17 Tígē nē waaya' ñama woc ra, dī wolte súrgíi woni bēewē gapu ra biti ñama nonte.

18 Ndaa bēyí rí pay dīi na bēeb, bēe' won dī biti dī ii mín ac. Bēe' déb dē won dī tih : “Lah wone ri baal so' ! Mi liiltee lom meey te mi wadtee pay kénsēhí.”

19 Ow kay won dī tih : “Lah wone ri baal so' ! Mi lom fana lo' sabboo te mi saañ étdí wē lín dee koon.”

20 Ow kay wonil tih : “Lah wone ri manti dúhē' kood daa tah mii mín ac.”

21 « Súrgēe nimilte kélfēe nē, léhínté rí iña wonu ri ra. Keeñ kélfēe haayte, dī won súrgēe tih : “Yípee pay kēemmē a waalla gina, fu

kúf ñèkídfë deh, bëewë cérrí wë mitay ra, búumídfë a lëfëñídfë.”

²² « Hompe ní súrgëe acce, won tih : “Bahaa, mi pañke yee nah fu so' ra ndaa tíkkë líssí tas.”

²³ Kélfëe won súrgí tígí daaha tih : “Tawee waalla luufa, fu cagoh bëewë ñoni wa nay tee'ee ra, wa ac haal nda faam so' líif.

²⁴ Mee ron won ra ee : ya' ow yínë sah di bëewë ñébuu gapu ra ii haal looni so'.” »

*Dee wadti ñéerúun a Yéésú rë
(Saame Maccëe 5.13 ; 10.37-38 ; Marka 9.50)*

²⁵ Lahte bis, Yéésú na saañ, ow caak ñéerúuté a ri. Di yíssëhté waa na, won wa tih :

²⁶ « Bëyí ac soo na te ri lukki pokoh boffi na, yaafi, belebi, koyyi, koy-yaayyi, mbée ñi fi afi na raa sah, ñi mínéh hen taalibeyi so'.

²⁷ Bëyí enaay kurwahi ñee tal so', mínéh hen taalibeyi so'.

²⁸ « Ow faha' tabah taahi utte raa, ñi ii took paay olsoh iña wad naa haal ra, ñi yúh nda ñi ay lah hélsí ay mín lúsídf taaha a ?

²⁹ Henay bah, ñi dal tabah anti mínéh lúsídf rëe, bëewë nay ole yii baaha ra béeb ay rii ñaawal

³⁰ wone tih : “Élí bëyéé dal tabah bee te mínéh lúsídf rë !”

³¹ « Te buur koloh haa' a buur kay raa, ñi waray took paay olsoh nda bëewí júnñí sabboo (10.000) ya laha' ri ra, ñi ay naa mín haa' a buura na yejoh ñi na a bëewí lecsuu yii ana ra a ?

³² Hena biti ñi mínéh rí rëe, ñi ay wol i ow buuri yínëe nē balaa ri koloh, wa ñaŋ ri nda wa mín júbë'.

³³ Ti ɗaaha nen, ow yínè di ɗon na mínèh hen taalibeyi so', hém ri takaay a ñña laha' ri ra béeb.

³⁴ « Don yúhúté biti miraa yin wun, ndaa wa lahlilay caŋka raa, wa ay nimiruu caŋkii wa ɗíh ?

³⁵ Di lahay njiriñ tígí daaha, ɗi wuneh sah tohaa ; ɗi ay yúfú sénín. Bëyí lah nuf kelaa, kelaan na ! »

15

Léehí har fa múuy ɗë a bi hélsë múuy ɗë (Saame Maccëe 18.12-14)

¹ Yeekoh yi túmè a i bakaaroh kay lebuute síkirèhí Yéésú.

² Yaa nebaay farisenŋa a yéeddèh yí kootii Mëyíis, tahte wa na wonaaluu hanndal ki wa tih : « Bëyí bee taha' bakaaroh ya a ya' ana na bok a wa ñam bee raa ! »

³ Tígí daaha, Yéésú ñeya'te wa léehí beh won wa tih :

⁴ « Ow di ɗon na lah har tíméer (100), an naa múuylè' yínè rëe, ɗi ii hel harri sabay payniil a payniilla (99) níirëe yë, ɗi saañ saame bee múuy ɗë níi ɗi ot ɗi a ?

⁵ Te ɗi ot ɗi raa, keeña ay sos níi sos, ɗi beb har fa tégúm rí,

⁶ ɗi saañ faam, anti dëek kooyyi a bëewë bani wa dékú rë, won wa tih : “Yen bokun yen lah sos-keeñ, ndée mi otte har fee ke so' húmú múuy ɗë !”

⁷ Mee ron won ɗa ee : ti ɗaaha nen, bakaaroh yínè kut lof pesaɗ raa, Koope laha' sos-keeñ ɗaaha. Sosi keeña laha' ri bëe' lof pesaɗ baa ra, daa lukki gaan sosi keeña laha' ri bëewí sabay

payniil a payniilla (99) júbú te sohluy lof pesad
 da. »

⁸ « Mbée lah belii lahaa hanjar úris sabboo,
 an naa múuydë' úris yínè rée, dī ii këríd lampa,
 saak faam fa saame níi ot ri a ?

⁹ Te ri ot dī raa, dī ay dëek kooyyi a bëewë bani
 wa dékú rë, won wa tih : “Mi otte hanjari úrisë
 múuydë' mí rë ; ëyí yen bok yen lah sos-keeñ !”

¹⁰ Mee ron won da ee biti ti daaha nen ;
 malaaka yi Koope ay lah sos-keeñ biti bakaaroh
 yínè kut lof pesad. »

Anili koy ka múuy dë

¹¹ Yéésú baatte ñeya'te wa anili bee na léeh wë
 won tih : « Lahte bëyí húmú laha' koy yaal ana.

¹² Lahte bis, bee paa' kúkëy rë won boffi tih :
 “Baap, mi faha' biti koon fu yed so' wodi so' di
 alal ma lahuu yen ra.” Tígí daaha, boffa wora'te
 wa alal ma.

¹³ « Tíkëh i waal, koy ka paa' kúkëy rë yaayte
 yee laha' ri ra, bëbpe hélsë saañce gini wulte,
 hompe dín fë na paŋ yii neba' ri níi ri yahte alal
 mi daaha.

¹⁴ Yaaya' ri hélsë béeb rë, yaabi misikke haalte
 gina, dī lahlay yii ñama ri.

¹⁵ Di yeeltee saañ, haalte légéy ow di bëy gina
 na ; bëe' yeñce ri meeyyin níirí mbaam-túgëllí.

¹⁶ Yaaba' ri níi yaab da, nufa tasse ñam di ñami
 mbaamma, ndaa ow na oneh ri na.

¹⁷ « Tígí daaha, afa kúnsëhté, dī yíppée won
 nufi tih : “Bëewë në légéyírú baaso' ra caakute
 ñam níi mínih yin na, mi anti home dee mi hulé
 a yaab a ?

18 May kolee koloo mi nimil faam baaso', mi won dī tih : Baap, mi bakaadte fīi Koope te mi tooñce ro bal.

19 Mi caleh fu habee so' koohu ; beḅ so' mi légéyídf dē ti bēewí kayya nen."

20 « Di yíppée koloh na nimil boffi na. Di teem hanndal boffa séenté rí, keeña dúmpé dīi na ces ; dī múkété téebílēhí, yabaalohte faana, wodohte ri níi wodoh.

21 Koy ka won dī tígí daaha tih : "Baap, mi bakaadte fīi Koope te mi tooñce ro bal, mi caleh fu habee so' koohu."

22 Ndaa boffa yíppée lec woni, yíssēhté súrgē yí nē won wa tih : "Yípii kali búubē lukki wun ḁa, ḁon beḅ ri koy so' ; békí rí supi kuna, ḁon beḅ ri ñafaf.

23 Kēlí fanfa lukki wun faan ḁa, ḁon hap ri, yen cēgídf ndaje.

24 Koy kee ke so' hómú haba' mi biti húlté rē nimilte yéelídf ; dī hómú sooyce te mi otte ri !" Ndaje ma yíppée dal.

25 « Wahtii baaha, dēef koy ki saawi bēe' hómú meey. Na nimil ri níi rí lebohte faam fa ra, dī kelohte típpē a becca.

26 Di dēekké ow yínē súrgē yē nē, meelte ri yee lah ra.

27 Súrgēe won dī tih : "Ñéedú daa nimil, boffu antee hawroh fanfa lukki wun faan ḁa, af biti ri otte koohi te yin katay ri."

28 Koy ki saawa yíppée neeḅ, kaa'a'te haal faam fa. Boffa dúhté dīi na, ḁaṅke ri haal filiḅ.

29 Ndaa ri won boffa tih : "Síkírēh sē' baap ! Hente kíil caak mi na hap faan so' légéyírú, te

yii túuy fú sè' béeb mi paŋ ri. Añcaŋ, fu ëndëy sè' wuti yaha ndeŋ sah mi hap ri, funi kooyi so' cëgídf ndaje.

³⁰ Ndaa aya' koohu ra, dī fa yah alal mu a belebba na tilú rë, fu hawidte ri fanfa lukki wun faan da."

³¹ Boffa won dī tih : "Koy so', fu mëssí hom soo na, te iña laha' mi ra béeb daa fu laha' wa bal.

³² Ndaa yen warutee cëgídf ndaje nam, yen lah sos-keeñ ! Néedee ke ro bee húmú haba' mi biti húlté rë nimilte yéelídf ; dī húmú sooyce mi otte ri." »

16

Anili daga lah nuf ra

¹ Yéesú ñeyaatte taalibe yi anil na léeh wë won tih : « 'Bëyí caakke yin húmú laha' dagi daa na tooppitoh alal mi ; dī antee keloh biti daga yaha' alal mi yahoo.

² Bëe' dëekké daga, won dī tih : "Yee keloh mi doo na ra nebaay so' ! Teeb so' dee légéyë' fú rë ; woc raa fu yeris légéyë."

³ Daga won nufi tih : "Bee nay mii líkúu légéy bee ra, may hene dīh ? Mi lahay doole línëe te mi sopohte saraatoh.

⁴ Mi otte yee nay mii page ra, hen daaha mi líkú légéyí sè' rëe, lah bëewí mín sëe yef faam wa."

⁵ Tígí daaha, dī dëekké bëewë lahru kélfii kabut ra béeb yínë-yínë. Di won bee déb dë tih : "Fu lahid kélfii sè' yih ?"

⁶ Bëe' won dī tih : “Mi lahid dī bērgú dúuléen tíméer (100).” Daga won dī tih : “Kéedí kabut ku abeh ; yípée took fu bíní bērgú sabay iip (50).”

⁷ Di antee dēek ow kay, won dī tih : “Fu lahid kélfi sē' yih ?” Bëe' won dī tih : “Mi lahid dī saaku pep tíméer (100).” Daga won dī tih : “Kéedí kabut ku abeh ; bíníyé saaku sabay peeye (80).”

⁸ Kélfēe laasse dēe laha' daga júbēy rē nuf. Kaah bití bēewē fahuu ēldúnē rē luku bēewē homu nīña ra lah nuf pagaa yin hanndal ki wa.
»

⁹ Yéésú baatte won tih : « Mantee ron won tee : sēemí kooy a alal ma lahuu ron feey fi bee ra, nda tíl ní dōn lahluy wa raa, Koope tah dōn faami ní kiri fi kirih.

¹⁰ Bēyí júb di yin yutuud, ay júb di yin gaan bal ; bēyí júbēy di yin yutuud, ii júb di yin gaan.

¹¹ Kon hena bití dōn júbúy di na kúrúu ron alal ma feey fi bee raa, dōn habuu bití dōn ay dēñéenú alal ma lukki lah solo ra a ?

¹² Te hena bití dōn júbúy di yii lenke alal ow kay raa, dōn yaakaaru bití dōn ay liil alal ma wad dōn lahuun faraah ra a ?

¹³ Lahay sūrgúí mín légéyíd kélfē ana : dī ay kaa' ow yínē waa na, pokoh bēyí yínē nē ; dī ay ñee won ow yínē waa na, kaa' síkírēhí bēyí yínē. Ti daaha nen, dōn míníh boolla' fonko Koope a fonko hélíis. »

Kootaa a Nguur ki Koope

(Saame Maccēe 11.12-13 ; 5.31-32 ; Marka 10.11-12)

14 Farisenja tíkú hélíis kep affi wa ra, keluu wa unnee ke Yéésú yaa ra, wa béeb na kèekkèllyú rí.

15 Yéésú won wa tih : « Don fahuu biti bēewí kayya haba' ron bēewí júbúté, ndaa Koope yúh yee keeññon. Yee na habuu bēewē biti daa lukki lah solo ra, dī yii bosse níi bos Koope na.

16 Balaa Saṅ Batis, Koope húmú ñeya' Kootaa a tééré yí yonente ya yēeddée. Aya' Saṅ nínén Uni Nebi Nguur ki Koope daa na waariyu te bēyí faha' naa haal béeb fay naa cagoh.

17 Biti sun a feey muuy daa lukki yooḅ biti koy una lukki yin di Kootaa ra múuy.

18 Yaali yes belebi, kood beleb kay, njaaliyohte. Te bēyí kood belii yesute, njaaliyohte bal.

Anili yíkí alal ma a Lasaar

19 « Húmú laha' bēyí caakke alal, dī beka' búubbí wunte te kofeelte, faraah dī ñama' neb.

20 Bín fē, húmú lahte ñékídí hínú Lasaar, faana béeb líiffé puul, fēndúté helute ílí faam bēe'.

21 Nufa tasse wooñjiidi ñami bēe', ndaa ri liileh na. Baatte biti buh ya na ayu dēewe puulla faana.

22 « Hompe níi ñékídē húlté, malaaka ya kúrúte rí hēbís Abraham. Yíkí alal ma húlté bal, hacute,

23 saañce safara, na mok dín fē. Bēyrē' rí afi ra, dī séenté Abraham, Lasaar tookke hēbísí.

24 Di won Abraham tígí daaha tih : “Caac Abraham yéré́m sē', fu wol Lasaar soop kuni muluḅ kom so', mi hilsid' gol-gol so', ndée mi mokke filib kii kii yee níi mok.”

²⁵ Ndaa Abraham won dī tih : “Koy so', nérésée bitī fu liilte nebu na húmú pesa' fu ra, te Lasaar húmú pesa' coono. Dī liilte nebi leegi, fu hompe coono.

²⁶ Baatte bitī nuŋ gaan ee hanndal ki yen, tahte ow mínéh koloh fun na ac dŋon na, te ow mínéh koloh dŋon na ac fun na.”

²⁷ Yíkíi alal ma won Abraham tih : “Kon mi na dŋan dŋo Caac, fu wol Lasaar faam fun ;

²⁸ mi lahte na ñéyídf iip, lah raa dī líkín wë, toñeh wa ay soo deefre coono fi beh.”

²⁹ Abraham won dī tih : “Wa lahute kootii Mëyiis a tééré yí yonente ya waa na níi wocce, wa ñeyun iña wonu na ra.”

³⁰ Yíkíi alal ma won dī tih : “Èe-èe' caac Abraham, yaa doyay ; ndaa ow koloh búudé pay waa na raa, tígí daaha wa ay lof pesad.”

³¹ Abraham won dī tih : “Wa kaa' keloh woni Mëyiis a yonente ya raa, wuti ow koloh búudé deefid wa raa, wa ii rii síkírèh.” »

17

Líkíní Yéésú taalibe yi

(Saame Maccëe 18.6-7, 21-22 ; Marka 9.42)

¹ Yéésú won taalibe yi tih : « Faraah ay lah iñi ay beke ow bakaad. Ndaa mas bëe' nay waa komee ra !

² Dī poku la' gaan lúum betu kísí, daa nay géné dīi na, balaa ri bek wuti yaha ow yínë dī tunjki yee bakaad, wa fi taalibe yi so' !

³ Kon cëgí affon !

« Koy-yaafu tooñ dŋo, tēekdé rí fu won dīi na. Dī réeccíyèh rí níi ri won dŋo baaha raa, lah baale ri.

⁴ Wuti dī tooña' ro waal paana bisa raa sah, te faraah dī ac wonu biti dī réeccíyèhté rée, lah baale ri. »

Yee mín ngém rë

⁵ Apootarra wonu Yéésú-Yíkëe tih : « Baate ngémí fun ! »

⁶ Di won wa tih : « Don lah ngém wuti yaha yutuud koon sah, don nah tal kilki bee saañ yípee kísí, dī ay ñee wonon. »

Yee wad sùrgë në rë

⁷ Yéésú wonil tih : « Ow di don na lah sùrgíí línè' línëe mbée níirè' níirëe koon, dī ot dī ac meey fa raa, dī ay rii yíppí dèek ñam a ?

⁸ Èe-èe' ! Di ay rii wone ti kay : “Lofee búuɓ, fu pagid so' ñam, fu tíkíd sè' loona mi ñam. Mí woc dāa, fu anti mín ñam.”

⁹ Kon dī lahay yii nay rii gérmée sùrgíí ; sùrgëe paŋ yee wad dīi na ra !

¹⁰ Ti dāaha nen, don paŋ iña nahu ron ra béeb rëe, lah hëbíi biti don i sùrgë kut, don pagu yee wad don na ra. »

Guuñidí sabboo ya pay Yéésú rë

¹¹ Yéésú hom waali Yerusalem, ñeete hanndal ki Samari a Galile.

¹² Tíle' rí níi lebohte gin ra, guuñid sabboo téebílúuté rí, cagute hanndal,

¹³ anutee dāañjoh na wonu ri tih : « Bahaa yérém fun, hém neba' ro ! »

¹⁴ Ola' wa Yéésú rë, dī won wa tih : « Pëyí seeyoh ya na, wa olsoh ron. » Wa homu saaña, wa wahute.

15 Ow yínè waa na ola' ri biti wahte ra, ñeyaatte kotti na nimil, béyídté uni sun na kañ Koope.

16 Laha' ri Yéésú nè rë, dī yedfohte kotta, yíppé púki feey na sím rí. Di fi baa bëy Samari.

17 Yéésú won tígí daaha tih : « Bëewí sabboo ya bééɓ daa wahu neh a ? A bëewí payniilla dih ?

18 Ow níbéy nimil kañi Koope sah henay bëyéé yëwúɗ neh bee ra. »

19 Yéésú antee rii won tih : « Kolee fu saañ ! Ngémú tahte fu wahte. »

*Dee nay ayee Nguur ki Koope ra
(Saame Maccëe 24.23-28, 37-41)*

20 Lahte bis, i farisen meelute Yéésú wahtaa nay aye Nguur ki Koope ra. Di won wa tih : « Ayi Nguur ki Koope yii nay olu a il neh.

21 Ow mínéh won bitih : “Élí, dī abeh !” mbée “Di abin !” Yúhí biti dī ee leeloon ee. »

22 Di antee won taalibe yi tih : « Aylah jamanu, don ay faha' hom a so' mi Koy-ɓëe', wuti hena bis yínè kut, te don ii rii lah.

23 Don ay wonu biti Koy-ɓëe' abeh, mbée ri abin ; ndaa ngënë tíkí nè nuffon, ngënë pëyí nè.

24 Di na hélyë' Koo hawaan feey fa bééɓ, ayi so' mi Koy-ɓëe' ay made daaha nen.

25 Ndaa balaa baaha, bëy jamanii bee ii soo faha' tík il te mi wadtee mok níi mok.

26 « Jamanii nimili so' mi Koy-ɓëe' ay madee a yee húmú lah jamanii Nowe ra nen.

27 Jamanii Nowe, bëewë húmú feey fa na ñamu na hanu, yee na koorantuu, níi yiin haal Nowe

gaala ra. Mbënë më aya' tígí daaha kúdté wë bééḅ.

²⁸ « Di ay madee a jamanii Lot* nen ḅal : béewë homute na ñamu na hanu, yee na lomu, yee na yaayu, yee na sohu, yee na tabahu ;

²⁹ ndaa yiin koloh Lot Sodom ra, Koo toḅ kí a la' yi na kaḁ, ní muuyilte wa bééḅ.

³⁰ Jamanii nimili so' mi Koy-bëe' ay made ḁaaha nen ; daa mi won ḁon ḁi.

³¹ « Yiin fa, bëyí ḁúh këem, ḅanan haal kali yin faam ; bëyí liilti saañ meey, ḅanan nimil faam.

³² Nérsíi yee húmú kat beḅḅ Lot ḁa.✧

³³ Bëyí núp húl ay ñak ñíiní ; ndaa bëyí tah ñagi ñíiní ay lah pesa na ḁúméh rë.

³⁴ Mee ron won ḁa ee bitih : elgi baaha, ow ana ay bok tugal ka yínë : ow yínë waa na ay kúru, bëyí yínëe helu.

³⁵ Beḅḅ ana ḅal ay hom hoḁ : ow yínë waa na ay kúru, bëyí yínëe helu. [

³⁶ Yaal ana ay hom meey : ow yínë waa na ay kúru, bëyí yínëe helu.] »

³⁷ Taalibe ya meelute Yéesú wonu tih : « Yíkëe, yii baa ay lahee tígí dih ? » Di won wa tih : « Tígí eta' méḁë, suulla tee'uu na. »

18

Anili belaa yaali húl rë a aattiyoha

* **17:28 17.28** Lot :Di koy ñéedí Abraham. Na húmú muuyil Koope gini Sodom ḅani bëy faami na heguu ra, belaa daa húmú heeltóh yíssëhté deey miraa. Saame Dalaana 13.1 ní 14.16 ; 19.1-38. ✧ **17:32 17.32** Saame Dalaana 19.26

¹ Filoon fe, Yéésú na teeḅ taalibe yi biti ow waḁti ḁaga Koope ḁago faraah ḅanti jëbël. Di ñeya'te wa anili beh na léeh wë won tih :

² « Lahte aattiyohi húmú gina kíilë ; ḁi neehay Koope te ḁi yeray ow cér.

³ Lahte ḅelii húmú gina ḅal yaala húlté, hom paya' payoo faraah ḁeefre aattiyoha, wone ri tih : “Aattiya' funi kaa'ohi so'.”

⁴ Hente yii maañce, aattiyoha kaa'a'te síkírëhi belaa. Hompe níi lahte bis, ḁi won nufi tih : “Kaah biti mi neehay Koo te mi yeray ow cér ;

⁵ ndaa may pañ yee waḁ ḅelii bee na ñogol so' faraah bee ra. Henay baa ḁi ay dékéé ac, te ḁi ay soo míllë' mokil níi mi tallee húl.” »

⁶ Di fi Yíkëe antee ḅaat won tih : « Kélii yee won aattiyohi ḅosi baa ra !

⁷ Don habuuy tígí daaha biti ḁi fi Koope ii yeḁ ḅëewë ri tanis wa ra kaah, wa fa na fogu ḁii na na' a elek ra a ? Di ay waa yeris daa wa sehe a ?

⁸ Mee ron won ra ee bitih : ḁi ay waa yíppí yeḁ kaah. Ndaa so' mi Koy-ḅëe' mi ac raa, mbaa may ḁeef ngém feey fa ? »

Anili fariseña a yeekohi túmë

⁹ Yéésú antee ñeya' anili beh na léeh ḅëewë habuu affi wa biti júḅúté íllí Koope te wonuy yin ḅëewí kayya ra, won tih :

¹⁰ « Húmú lahte ḅëewí ana yi haalu ḁañ Faam fi gaani Koope : ḅëyí yínëe fariseñ, yínëe yeekoh túm.

¹¹ Fariseña hom a afi na ḁañ Koope won tih : “Koope, mi na sím rë di yee maday mi a ḅëewí kayya ra : yee na lohu, yee na njaaliyuu a ḅëewí

bossi kayya. Mi na sím rë di yee maday mi a yeekohi túmí bee ra.

¹² Bis ní nimil ki bis, mi na oor na waal ana, te yii lah mi bééβ, woruun sabboo raa, mi yed' do wodi yínëe."

¹³ Di fi yeekohi túmë hompe filoon, kaañay sah béyíd afi, yampe na lab araali won tih : "Koope yérém sè', so' mi bakaarohi beh." »

¹⁴ Yéésú ßaatte won tih : « Mee ron won ða ee bitih : nimila' yeekohi túmë faam ra, Koope haba'te ði fi baa bëyí júβpé, ndaa habaay ri fariseña. Yúhí biti bëyí béyíd afi bééβ ay cépírú, te bëyí cépíd afi bééβ ay bëyrú. »

Yéésú a tunka

(Saame Maccëe 19.13-15 ; Marka 10.13-16)

¹⁵ Filoon fi baaha, lahte bëewí homu komi Yéésú i kúkëy, fahuu biti ði tík ya' yi sun fi wa, barkel wa. Oluu taalibe ya yii baa ra, wa na wonu affi wa.

¹⁶ Ndaa Yéésú dëekrëhté tunka, won tih : « Yéd'fi tunka ac soo na, ngënë këddí wë ! Yúhí biti Nguur ki Koope saamðu mani wa.

¹⁷ Mee ron won kaaf ka ra ee : bëyí habaay Koope buur ti dee haba' kúkëy Koope ra nen, ii hëelíd Nguur ki. »

Bëewë caaku alal ra a Nguur ki Koope

(Saame Maccëe 19.16-30 ; Marka 10.17-31)

¹⁸ Ow di kél'fë yí yëwúð'ðë meelte Yéésú won tih : « Yëeddëhí baahi beh, mi waðti paga yi ní mi lah pesa na ðúméh rë ? »

¹⁹ Yéésú won ði tih : « Fu dëekë' sè' baah a ? Yi daa baah ? Henay Koope, lahay bëyí baahthe.

20 Yen nimil yee meela' fu koon ra ; fu yúh iña túuyè' Koope ra maan ? “Ngënë mèsú njaaliyoh ; ngënë mèsú bëem ow ; ngënë mèsú loh ; ngënë mèsú felid' ow ; lah tëppítí baappon a yaayyon.”✧ »

21 Bëe' won dī tih : « Bahaa, yii waf so' iñyaa bëeb mi ñee na kúkëy kí sè' ní a deh. »

22 Kela' Yéésú unni yaa ra, dī won bëe' tih : « Fu talla' yin yínè : paye fu yaay iña laha' fu ra bëeb, fu wora' cadum fa ñékíddë. Hen daaha raa, fay lah alal sun-Koo. Fu woc raa, fu ac fu ñee tal so'. »

23 Kela' bëe' unni yah, bi caak ri alal ní caak, yaa misikke ri keeñi ní misik.

24 Ola' Yéésú biti yaa misikke bëe' rë, dī won tih : « Haal Nguur ki Koope kofeelte yíkëe yí alalla na !

25 Géléem haal gúl kúuc daa lukki yoob biti yíkëe alal haal Nguur ki Koope. »

26 Bëewë në húmú síkírúu rí rë wonu tih : « Kon daa míntí múc ? »

27 Yéésú won tih : « Yii wooñ ow wooñeh Koope. »

28 Peer won tígí daaha tih : « Bahaa ole ! Fun helute iña húmú lahuu fun ra bëeb, fun ñeyute talu. »

29 Yéésú won wa tih : « Mee ron won kaaf ka ra ee : bëyí af Nguur ki Koope tah ri hel faami, belebi, koy-yaayi, boffi, yaafi mbée koyyi,

30 dī ay lah yi luk yaa caak fap di jamanee woteh beh, te fayu dī ay lah pesa na dúméh rë. »

✧ 18:20 18.20 Saame Kolohi koyyi Israyel Ésíp 20.12-16

Waalí éeyë fë wona' Yéésú biti dí ay húl, dí koloh búudé rë

(Saame Maccëe 20.17-19 ; Marka 10.32-34)

³¹ Filoon fi baaha, Yéésú hécéhtë yutuud a taalibe yi sabboo a ana ya, won wa tih : « Síkiríi ! Yen ee suu Yerusalem ra ee, te iña bíníyú yonente ya sun fi so' mi Koy-ḃëe' rë bééḃ ay lah.

³² May tíkú ya' yi bëewë yëwúḃ neh ra, te wa fi yaa ay soo ñaawal, solsa' so', tuulsa' so',

³³ labisa' so' laraw, an soo hap húl. Te waali éeyë fë filoon fi húlí së', may koloh búudé. »

³⁴ Ndaa taalibe ya hómú yíh yee faha' ri waa won ra ; wona kúnté affi wa.

Payi búumndë

(Saame Maccëe 20.29-34 ; Marka 10.46-52)

³⁵ Na leḃoh Yéésú Yérikëe rë, ḃeef lahte búumndí hómú took búk waala na saraatoḃ.

³⁶ Kela' ri dúukëlí bëewë në gétú rë, dí meela'te yee lah ra.

³⁷ Bëewë wonute ri biti Yéésú fi bëy Nasaret daa na ñee daaha.

³⁸ Di foḃke tígí daaha won tih : « Yéésú, sédí Dawit, yérem së' ! »

³⁹ Bëewë këllúu rë na wonu afa, fahuu biti dí héddëh, ndaa ri lukki foḃ na, na won tih : « Sédí Dawit, yérem së' ! »

⁴⁰ Tígí daaha, Yéésú caḃke, kallirohte ri. Aya' ri ra, Yéésú meelte ri won tih :

⁴¹ « Fu faha' biti mi pagira ro yih ? » Di won tih : « Yíkëe, page ní illí së' wërsëh, mi mín ot ! »

⁴² Yéésú won dí tih : « Yeele, ngémú tahte fu wahte. »

43 Íllë yíppée wërsëh, dî na ot. Di ñeete tal Yéésú na kañ Koope. Oluu bëewë yee lah ra, wa béeb na kañu Koope.

19

Haali Yéésú faam Sase

1 Yéésú haalte Yérikëe na húus gina.

2 Daaha, húmú lahte bëyí hínú Sase ; daa ri kélfii yeekoh yi túmë, dî húmú yíkëe alal.

3 Di húmú faha' oli Yéésú, ndaa bi lúh rí, dî mínéh rii ot af caagi bëewë.

4 Di yíppée múkë, kèllëhté, lappe tal kilik, faha'i oli Yéésú fë ay ñeye daaha ra.

5 Laha' Yéésú tígí daaha ra, dî béyídté afi won Sase tih : « Yípee cép Sase ; mi wadti hanlire ro woteh. » 6 Sase yíppée cép, kúdté rí faami, hampe ri haneel a sos-keñ.

7 Bëewë maasuu ra béeb, yaa nebaay wa, tahte wa na wonu tih : « Bëyéé ay hanlire bakaaroh a ? »

8 Sase kolohte, won Yéésú tih : « Síkirée noo Yíkëe, may on ñëkíddë hatni yíní alal mi so' béeb, te bëyí mi liiltee rii nofa' mi beɓpe hélsí béeb, may rii nimilid teemi wa iniil. »

9 Yéésú won dî tih : « Bëy faam fi bee múcúté woteh. Íi, bëyí bee ɓal non séttí Abraham.

10 Yúhí bití so' mi Koy-bëe', mi ac saami bëe' múuy dë, mi sëmlë' rí. »

*Anili kélfëe déñéen súrgë yí hélüs rë
(Saame Maccëe 25.14-30)*

11 Bëewë homute na síkírúu rí. Bi lebuu wa Yerusalem, te bëewë habuu biti Nguur ki Koope lej cép, dī ñeya'te wa anili beh na léeh wë

12 won tih : « Húmú lahte bëyí non tal kélfë, dī hom koloh saañi gini wulte nda ri lah dín fë falu buuri gin wa raa, dī nimil.

13 Balaa ri saañ, dī dëekrëhté ow sabboo di súrgë yí, yedte ow di waa na béeb hanjar úris yínë, antee waa won tih : “Bëyí hélsí yeh, don légéyë' wë níi bín nimilaa mi ra.”

14 « Bëyí bah, bëy gin wa húmú fahuuy ri, daa tah saya' ri ra, wa yejute i ow filooni nda bëewí yaa lah raa, won biti wa fahuuy bëyí baa buur.

15 Kaa'eeh bëe' falute buur, nimilte gin wa. Aya' ri ra, dī dëekrëhté súrgë yë dī húmú déjéén wë úrisë rë, yúhí ñña tíkëh sun ra.

16 Bëe' débpi ac da won tih : “Bahaa, mi lahte hanjar úris sabboo sun fi bee déjéén fú së' rë.”

17 Buura won dī tih : “Eera ! Fu súrgíi wunte ! Hém daa fu ñee woni so', fu panke yii yutuudi baa raa, mi yedte ro fu kúd gin sabboo.”

18 Súrgíi ana fa acce, won tih : “Bahaa, mi lahte hanjar úris iip sun fi bee déjéén fú së' rë.”

19 Buura won dī fi baaha tih : “Do bal, mi yedte ro fu kúd gin iip.”

20 Súrgë kay acce won tih : “Bahaa, úrsë déjéén fú së' rë abeh ; mi húmú jok ri líil, mi d'appe ri.

21 Sühë süh fú keeñ ra daa tah mi kaañay ro. Fu beya' yii fu yefay ri, te fu leca' yii fu sohay ri.”

22 Buura won dī tih : “Fu súrgíi bosse ! May roo aattiyee unna won fu ra. Fu won neh mi bëyí

súhté keeñ, mi beya' yii mi yefay ri, te mi leca' yii mi sohay ri a ?

²³ Kon haala' yi ní fu wëtdëey hélsí sè' ? Tin bee nimila' mi bee ra mi laheh na yii tíkèh sun a ?”

²⁴ « Di antee won sùrgë yë húmú daaha ra tih : “Nëefí bee ðii na, ðon yed ði bëe' laha' sabboo ra.”

²⁵ Wa wonu ri tih : “Bahaa, bëyí baa liiltee lah úrís sabboo níi wocce !”

²⁶ Di won wa tih : “Mee ron won ða ee bitih : bëyí ham yee yeru ri ra a ya' ana ay baatu. Bëyí pagay yii baaha nék, yii yutuuda laha' ri ra sah ay naafu.

²⁷ Di yii lenke kaa'oh yee ke so' fahuuy biti mi hen buuri wa ra, kélí wë deh, ðon hap wa húl fii sè'.” »

Haali Yéésú Yerusalem

(Saame Maccèe 21.1-11 ; Marka 11.1-11 ; Sañ 12.12-19)

²⁸ Wona' Yéésú níi wocce ra, ði këllëhté bëewë, wa ñéerúuté, ði na saañ Yerusalem.

²⁹ Tílé' rí níi lebohte Betfase a Betani, hëbís ðañi Èlíiffë rë, ði wolte ow ana di taalibe yi

³⁰ won wa tih : « Pëyí gina fii bín. Don haale na raa, ðon ay naa ðeef cúmbúr mbaam poku, bi ow yëegírëy rí. Lah pëkísí rí, ðon kom so' ri deh.

³¹ Ow meel ðon yee tah ðon na pëkísú rí rëe, lah wëní rí biti Yíkëe daa sohla' ri. »

³² Taalibe ya koluu daaha suute. Lahuu wa ra, wa ðeefu iña ti ðee wona' wa Yéésú rë nen.

³³ Wa homu pëkísí cúmbúré, yíkëe yë wonu wa tih : « Yi tah ðon na pëkísú cúmbúré ? »

34 Wa wonu tih : « Yíkèe daa sohla' ri. »

35 Wa anutee kom Yéésú cúmbúrè, larute sabidoorri wa sun, habruute Yéésú yaagohte.

36 Di na saañ, bëewë beyute sabidoorri wa larute waala.

37 Leba' ri Yerusalem, na cép danj Ëlíiffë rë, keeññi mboolo mi taalibe ya béeb sosse níi sos, wa béyruté unni wa sun na njoobu Koope di kimtaanna olu wa ra béeb

38 na wonu tih : « *Koo-Yíkèe barkela buura dī wol ri ra ! Jaamma laha sun, Koo laha ndam di sunaa-sun !* »✧

39 Lahte farisenjji húmú bëewë në, na wonu Yéésú tih : « Bahaa, wone taalibe yu héddëh ! »

40 Yéésú won wa tih : « Mee ron won da biti wa héddëh rëe, la' ya ay waa tah ! »

Yee nay kate Yerusalem ra

41 Baata' Yéésú leboh Yerusalem níi rí otte ri ra, dī na looy af yee nay kate gina a bëewë filib ra,

42 na won tih : « Don fi bëy Yerusalem, don yúh yee nay ron one jaamma bisee woteh bee ra koon ! Ndaa mas, don mínih ríi ot.

43 Ay lah jamanii yéŋké biti kaa'oh yon ay ron geel, hac jul míirë, yégítëh rí, an don yejoh haa'.

44 Wa ay hap bëewë béeb húl, dakaya' gina níi la' ii tikëh sun la'. Yaa béeb biti don yúhsúuy wahtaa ac Koope sëmlë'en rë. »

Yëeddë'í Yéésú filib Faam fi gaani Koope

(Saame Maccëe 21.12-17 ; Marka 11.15-19 ; Sanj 2.13-22)

✧ 19:38 19.38 Saame Kañaa ya 118.26

⁴⁵ Laha' Yéésú gina ní dī haalte baylii Faam fi gaani Koope ra, dī yampe na lík yaayoh ya homu na ra,

⁴⁶ na won wa tih : « Koo wonay Téerëe bitih : “Faam so' ac faam d'agaa”[☆] a ? Ndaa don yíssuté rí “faam lohoh”[☆] ! »

⁴⁷ Yéésú homa' Faam fi gaana faraah yéeddée. Kélfë yí seeyoh ya, yéeddëh yí kootii Mëyíis a baha ya gina na saamu hawi húl,

⁴⁸ ndaa wa húmú yíih dee nay wa rii pagee ra, af biti bëy gina béëb húmú síkirúu rí nuffi wa.

20

Tígë d'úhë' sañ-sañi Yéésú rë

(Saame Maccëe 21.23-27 ; Marka 11.27-33)

¹ Lahte bis, deef Yéésú na yéeddë' filib Faam fi gaani Koope, na waare Uni Neba, kélfë yí seeyoh ya, yéeddëh yí kootii Mëyíis a baha ya deefute ri daaha,

² wonu ri tih : « Won fun sañ-sañna na paga' fu iña na paŋ fu ra. Daa nah ro paŋi wa ? »

³ Di won wa tih : « So' bal may ron meel yin yínë. Wëní së' :

⁴ bëtsë në húmú bëtis Saŋ bëewë rë, Koope daa húmú nah ri mbée bëewë ? »

⁵ Tígí daaha, wa na wonantuu hanndal ki wa tih : « Yen won biti Koope daa nah ri raa, dī ay yen meel yee tah níi yen gémúy iña won Saŋ da.

⁶ Te yen won biti bëewë daa nahu ri raa, bëewë ay yen tap la' níi yen húl, ndée wa béëb gémuté biti Saŋ yonente. »

[☆] 19:46 19.46 Saame Isayii 56.7 [☆] 19:46 19.46 Saame Yérémi 7.11

⁷ Wa wonu Yéésú tígí daaha tih : « Fun yíih b̄ēē' nah ri b̄ētís rē. »

⁸ Di nampee waa won tih : « Kon so' bal, mii ron won b̄ēē' yed' so' sañ-sañ na paga' mi wa ra. »

*Anili línèh yí reseñña sohooru ra
(Saame Maccèe 21.33-46 ; Marka 12.1-12)*

⁹ Filoon fi baaha, Yéésú ñeya'te b̄ēewē anil na léeh wē won tih : « Laha' b̄ēyí húmú yíp meey reseñ, yera'te ri ndalu, antee saañ baafi dī ay naa maañ.

¹⁰ Nona' reseña ra, dī wolte súrgē línèh yē nē, nda wa yed' dī wodi. Ndaa laha' ri ra, línèh yē habute ri, labute ri labbi misikke, anutee rii yeris dī nimila'te ya' holon.

¹¹ Yíkíi meeya wolaatte súrgē kay. Laha' ri ra, wa labute ri labbi misikke, solute ri solli misikke, anutee rii yeris nimila'te ya' holon.

¹² Di wolaatte súrgē kay. Laha' dī fi baa ra bal, wa gaañute ri gaaññi misikke anutee rii d̄úhíd meeya.

¹³ « Yíkíi meeya won tígí daaha tih : “May page yih ? Mi ot na ! May wole koy kee ke so' faha' mi níi faha' ra ; mín hen wa yed' dī cér.”

¹⁴ Ndaa séenúu línèh yē koy ka, wa wonu hanndal ki wa tih : “Lamoha abee kan ! Ēyí yen hap dī húl, meeya hen bi yen.”

¹⁵ Laha' ri ra, wa yípútée rii ham, d̄úhrúté rí meeya, hawute ri húl. »

Tígí daaha, Yéésú won b̄ēewē tih : « Yíkíi meeya ay page línèh yí yaa yih ?

16 Di ay aye ayo, hap wa bééβ húl, anti saam i línèh kay, yef wa meeya. » Keluu βéewè unni yaa ra, wa wonu tih : « Yii baa d'amaayti lah ! »

17 Yéésú yeelte wa níi antee won tih : « Bíníyúté Téerèe bitih :

“La'a habuu tabahoh ya biti lahay njiriñ ra daa millè' ham lasa.”☆

« Unee ke Téerèe baa faha' won yih ? »

18 Yéésú baatte won tih : « Bèyí baboh la'i baa bééβ ay korsa', te la'a keen sun ow ay rii d'akaya'. »

Túmí buur

(Saame Maccèe 22.15-22 ; Marka 12.13-17)

19 Yúhúu yéeddèh yí kootii Mèyíis a kélfé yí seeyoh ya biti Yéésú yulid' anili baa sun fi wa ra, wa na saamu dee nay wa rii habee wahtii baaha ra, ndaa wa kaañuy βéewè.

20 Tígí daaha, wa koluute olsohi Yéésú, yejute i ow tala. Bèewè nè βènbèndúu, ayuute ti βéewí júbúté nen, na fahuu fíirí Yéésú di won. Wa húmú saamu yii ay mín tah gèernèer keen sun fi Yéésú.

21 Wa wonu ri tih : « Bahaa, fun yúhúté biti fu wona' kaah : fu yéeddè' yee naha' Koope ra kah-kah. Fu na yeeleeh ow jémíi.

22 Kon won fun nda kootii yen ona'te biti Sesaar* yeru túm mbée onaay. »

23 Ndaa bi yúh Yéésú yee nuffi wa, dí won wa tih :

☆ **20:17 20.17** Saame Kañaa ya 118.22 * **20:22 20.22** Sesaar .Bín fè, Bèyí húmú hen buur di Rom bééβ dèekúu d'aaaha.

24 « Téebí sè' hélíis hanjar noo. » Yeruu ri hanjara, dī meelte wa won tih : « Netli wa a tii wa daa na ? » Wa wonu ri tih : « Yi Sesaar. »

25 Yéésú won wa tígí daaha tih : « Kon yéí Sesaar yee laha' ri ra, don yed' Koope yee laha' ri ra ! »

26 Wa míníh ríi ham di iña won dī fíi bëewë rë. Yee won dī ra kay éemíl wë éemilé níi tahte wa lahluy yii wonun wa.

Yii lenke koloh búudé

(Saame Maccëe 22.23-33 ; Marka 12.18-27)

27 Filoon fi baaha, i saduseŋ, wa fa wonu biti koloh búudé lahay ra, ayute Yéésú në,

28 wonu ri tih : « Bahaa, Mëyíis húmú túuycé yen bitih, bëyí húl hel beleb te deef bani belaa liiluyti lah koy, ñéedë wadtee lam belaa, saamid' bahii tal.

29 Te kíilë, húmú lahte koy-yaay paana : bee baha waa na ra koodte, bani belaa liiluyti lah koy, dī húlté.

30 Bee ñee na ra koodte belaa, yee kat bahaa ra katte ri.

31 Bëyí éeyë fë ñeyilte kotta húlté. Na hen daaha níi wa fi paana ya béeb ñeyute kooda, húlúté te ow lahay na koy.

32 Filoon fe, dī fi belaa tahte bal húlté.

33 Kon leegi, yiin nay kolee bëewë búudé rë, daa nay lahee belaa waa na te wa béeb koorute ri ? »

34 Yéésú won wa tih : « Bëewë feey fi bee na koorantuu ;

³⁵ ndaa bëewë yéŋké biti Koope otte bitu wa warutee koloh búudé, wa haal pesa na ac ra, bín fë rëe, wa ii kooranta'.

³⁶ Wa ii míníl húl, wa ay madee a malaaka ya. Wa ay hene koyyi Koope, bi nay ri waa këllé búudé.

³⁷ Biti bëewë húlú rë ay këllú búudé, Mëyíis teeŋa'te na yii lante filiŋ Téerëe na won dī Koo-Yíkëe filiŋ dúufë na njaaroh ra bitu daa ri “*Koope fi Abraham, Koope fi Isaak, Koope fi Yakop*” ra. »✧

³⁸ Yéesú baatte won tih : « Kon Koope, dī Koope fi bëewë húlú rë neh, dī Koope fi bëewë na pesu ra ; ndée di dīi na, wa fi éeyë yí yaa béeb lísúu pes. »

³⁹ I ow di yëddëh yí kootii Mëyíis bëyute una tígí daaha wonu ri tih : « Bahaa, wonu ñeete waal. »

⁴⁰ Ow kaañlay rii meelil yin kay.

Buura Koo fal ri ra yi Dawit na ?

(Saame Maccëe 22.41-46 ; 23.1-36 ; Marka 12.35-40)

⁴¹ Yéesú baatte won bëewë tih : « Ow mínë' won bitu Buura Koo fal ri ra sédī Dawit dīh ? »

⁴² Di fi Dawit won filiŋ téerëe laha' yeekaa yi kañaa ya ra tih : “*Koo-Yíkëe won Yíkú sé' tih : Tooke hëbís sé', ya'i ñamaa fi so' deh,*

⁴³ *nú bín nëy mú yíssée kaa'oh yu hen tíkëe yí kottu ra.*”✧

⁴⁴ Di fi Dawit dëekë' rí Yíkëe rëe, kon Buura Koo fal ri ra mínë' hen sédī dīh ? »

✧ 20:37 20.37 Saame Kolohi koyyi Israyel Ésíp 3.6 ✧ 20:43 20.43 Saame Kañaa ya 110.1

⁴⁵ Bi na síkírúu rí bēewē bééβ, Yéésú won taalibe yi tih :

⁴⁶ « Lah mëytíi yēeddēh yí kootii Mëyíis, wa fa tíléesúu a búuβ gaan, te wa fahuu biti wa woduun a ya' ana kēemmē rē. Wa tookuu ñaanna kēllēh di ílíyyē na d'aguu yēwúdfē Koope ra, te daa wa na d'ébúu ñam biti ndaje lah.

⁴⁷ Daa wa lukuu maañ d'añ ndah teeβa'i affi wa, te añañ, daa wa na beyu alalli beleβba yaalli wa húlú rē. Daani wa nay lukee misik. »

21

Sarahi belaa yaali húl rē (Saame Marka 12.41-44)

¹ Filoon fi baaha, Yéésú béyídté afi, otte i yíkēe alal na beku hélíis ifi saraha filíβ Faam fi gaani Koope.

² Di otte belii yaala húlté bal, bi ñakke ní ñak, bekke na hanjar yutuud' ana.

³ Di won tígí daaha tih : « Mee ron won kaaf ka ra ee bitih : saraha yera' ñēkídí bee lahay yaal bee ra, luk yi bēewí kayya bééβ lah solo.

⁴ Bēewí kayya bééβ yeruu yee lukus alal mi wa ra, ndaa di filíβ ñagi, belaa yera' íña laha' ri ra bééβ, yee waf' d'ii pesaa koon ra. »

Poyi Faam fi gaani Koope a loola na ac fíi rē (Saame Maccēe 24.1-21 ; Marka 13.1-19)

⁵ Lahte bēewí na hómú wonu d'ee d'ama' Faam fi gaani Koope ra a la' yi wanna tabahuu ri ra, a íñi wunlaa ya hom na, yee jéβélú bēewē Koope ra. Yéésú won wa tígí daaha tih : ⁶ « Bis ay lah,

iña olu ðon yee ra bééß ay böp ní la' ii tíkèh sun la' kay. »

⁷ Bëewë meelute ri wonu tih : « Bahaa, yii baaha ay lahe kirih ? Yi nay teebee biti yii baa ee saañ lahe ra ? »

⁸ Yéesú won wa tih : « Mëytí ! Ow ðanay ron nofa'. Ow caak ay aya' tii so' won biti daa wa Kiristaa, mbée wahtaa lahte. Ndaa ngënë síkíríi wë.

⁹ Don keloh ban haa' gin a gin a ban tíkëntë' af raa, ngënë tíití : iñyaa waðti laha laho paay, ndaa ðeefa túkkíi ëldúnë laheh doom. »

¹⁰ Di baatte won tih : « Gin ay yejoh gin haa', nguur haa' a nguur ;

¹¹ feey fa ay hégyëh hégyëh yí misikke, yaab a jérrí na kara' ay haal i ílý feey fa ; kimtaanni tíitðé'té bal ay olu sun-Koo.

¹² Ndaa balaa yaaha bééß rëe, af so' ay tah ðon habu ðon moklu. Don ay kúru, ðon téeðú këem filið ílýyë na ðaguu yëwúððë Koope ra, wa aattiya' ron, ðon beku kasu. Don ay kúru fíi i buur a fíi i gëernëer.

¹³ Iñyaa ay tah ðon seede yee yúhú ðon soo na ra.

¹⁴ Kon yúhí biti ðon lahuy yii sídúun ðon di yee nay ron layee ra,

¹⁵ ndée bín fë rëe, daa mi nay ron teebe yee nay ron wone ra, a nufa nay ron rii wonee ra, ní ow yínë sah di kaa'oh yon ii naa mín yin te wa ii ron mín lof.

¹⁶ Baappon sah a yaayyon, koy-yaayyon, mboko yon a kooyyon ay ron yaay ; i ow ðon na ay hawu húl.

17 Af so' ay tah bëewë béëb kaa' d'on.

18 Ndaa karal fen yínë sah ii kanoh affon.

19 Lah hëbí híin, d'on ay múcée d'aaha.

20 Tíl níi d'on ot i soldaar gíiw Yerusalem raa, lah yúhí biti poyi gina lebohte.

21 « Tígí daaha, bëewë nay home Yúdée rë heguun danjin, bëewë nay home Yerusalem ra wuloh, te bëewë nay home luufin ra banti haal gina.

22 Waalli yaaha, Koope ay keen sun fi bëewë, ti dee bíníyúu íña filíß Téerëe rë béëb nen.

23 Mas belebba nay poke loo bín fë rë a yee nay bëpíré rë ! Ndée bëy gina béëb ay mok níi mok, ndah Koope ay teeba' neebi.

24 Wa ay hawu húl a jépíl, wa habu ñaam hasлуу filíß ginni kayya béëb, te bëewë yëwúf neh ra ay togisa' Yerusalem níi wahtii wa lah. »

Nimili Koy-bëe'

(Saame Maccëe 24.29-35 ; Marka 13.24-31)

25 Yéésú baatilte won tih : « Ay lah íñi ay tínnúú na'a, céyín fë a hulla na. Húni mboowaanna kísí fë ay tah affi bëewë feey fa béëb kúnëh pak ;

26 doole ya sun béëb ay bëlkísëh. Ay lah bëewí tíit níi maanndee húl ndah níbí yee nay lahe feey fa ra.

27 Tígí daaha, bëewë ay ot so' mi Koy-bëe' mi aye filíß nér, mi ñéerë' a doole a ndam gaan.

28 Don ot íñyaaha dale lah rek, lah këlíi d'on seh, d'on yúh biti lej ron múc. »

29 Filoon fi baaha, Yéésú ñeyaatte wa léeh won tih : « Èlsíi tal kilik :

³⁰ don ot dī capuse rek, don yúh biti lee ri lah koy.

³¹ Ti dāaha nen, don ot iñyaaha lahe raa, lah yúhí biti Nguur ki Koope lebohte.

³² Mee ron won kaaf ka ra ee biti bëy jamanii bee ii múk te iñyaaha béeb laheh*.

³³ Sun a feey ay múk, ndaa unni so' ii mēssí múk. »

³⁴ Yéésú baatte won tih : « Cégí affon ! Keeññon banay dérkís ñammi neβba, hani misiga a iñi feey fi beh, toñeh bisi baa ay ron beettiye.

³⁵ Di na haba' mbëp yak nen, yii baa ay beettiyeë bëewë feey fa béeb dāaha.

³⁶ Cégí affon, don dāge Koope faraah, nda don mín lah doolii múcúun don iña nay lahe yaa ra béeb, te don mín cañ fii so' mi Koy-bëe' . »

³⁷ Yéésú enda' yëeddë' filiβ Faam fi gaani Koope ; ndaa fíníin lah raa, dī saya' sun fi danj Ëlíffë dī nee' na.

³⁸ Te Koo yíil baaβ cúβ rëe, bëewë béeb ayuu Faam fi gaani Koope síkírëe rí.

22

Cañi Yudaas yaayi Yéésú

(Saame Maccëe 26.1-5, 14-16 ; Marka 14.1-2, 10-11)

¹ Feedi mbúurú njeñe ya na wonuu Paak ra ee saañ lahe ra.

* **21:32 21.32** Yerusalem poo kíil sabay iniil (40) filoon fe.

² Kélfë yí seeyoh ya a yéeddëh yí kootii Mëyíis na saamu nufa nay waa hawee Yéésú húl rë, ndaa wa kaañuy bëy gina.

³ Tígí daaha, Seytaane haalte Yudaas fa na wonuu Iskariyot te non taalibe yi sabboo a ana ya ra.

⁴ Daaha, Yudaas yíppée pay kélfë yí seeyoh ya na a kélfë yí wohoh yi Faam fi gaani Koope, wa peenute dee nay ri waa yaayee Yéésú rë.

⁵ Keeññi wa sosse níi sos, wa gapute ri hélíis.

⁶ Yudaas tahte yee wonu wa ra, na anti saam wahtaa nay rii d'amaalee Yéésú níi ri yaay wa ri, te ow yégéh rë.

Millëení Yéésú reer a taalibe yi

(Saame Maccëe 26.17-30 ; Marka 14.12-26 ; Sanj 13.21-30 ; 1 Korente 11.23-25)

⁷ Filiß feedi mbúurú njeñe ya, bisa na hawuu har fi Paaga ra lahte.

⁸ Yéésú wolte Peer a Sanj won wa tih : « Tíli don waaye reeri Paaga. »

⁹ Wa wonu ri tih : « Fu faha' biti fun waayuun dī tígí dih ? »

¹⁰ Di won wa tih : « Síkiríi ! Don haale gina raa, don ay tee'a' a ow yaal kúd pen muluḅ. Lah ñéyí tala níi faam fa nay rii haale ra.

¹¹ Don lah na raa, wëní yíkíi faam fa tih : “Yéeddëhë daa nah fun meel ro lasa nay ñamee bani taalibe yi reeri Paaga ra.”

¹² Hen d'aaaha raa, dī ay ron teef lasi gaani paa' sun, bi yugusute níi wocce : yii nay yen sohlee bééḅ ín nē. Don ay waayee reeri Paaga daaha. »

13 Peer a Sanj suute, wa dfeefute iña béeb ti dee húmú wona' wa Yéésú rē nen. Daaha, wa waayute reeri Paaga.

14 Laha' wahtaa ra, Yéésú a apootarri goorute na reeru.

15 Di won wa tih : « A dee faha' mi biti yen bok reeri Paagi bee ra, balaa wahtaa nay mii mokлуу ra lah !

16 Mee ron won da ee bitih : mii ñamil reeri Paaga níi iti fi teebuu Nguur ki Koope. »

17 Di bebpe kaas béeeñ tígí daaha, símpé Koope won tih : « Béyí béeeñí yeh, don wora' wa hanndal kon ;

18 te mee ron won ra ee : dala'te woteh, mii hanil béeeñ níi bín nay ayee Nguur ki Koope ra. »

19 Filoon fi baaha, dí bebpe mbúurú, símpé Koope, lecsa'te ri, yedte taalibe yi won wa tih : « Mbúuríi bee faan so', af ron tah mi yera' ri. Lah pégí yii beh, nérsēhí sē'. »

20 Reeruu wa níi wocce ra, dí yedte wa kaasi béeeñē bal, won tih : « Kaasi béeeñí bee daa yii hasa pokalsa' Koope a bēewē ñeya'te ri ñif mi so' ra. Wa ay keen ndah don.

21 Yúhí biti bēe' nay soo yaaye ra, funi daa boku loon ee.

22 Kaah biti so' mi Koy-bēe' mi wadtee húl ti di faha' ri Koope ra nen ; ndaa mas bēe' nay soo yaaye ra ! »

23 Tígí daaha, taalibe ya na meelantuu bēe' nay page yii baa filib fi wa ra.

Bēe' lukki gaan ra

²⁴ Filoon fi baaha, taalibe ya yefuute taasanta'i misikke hanndal ki wa, fahuu yúh bée' wadti habuun biti daa ri lukki gaan waa na ra.

²⁵ Yéésú won wa tih : « Buurri ginna daa na nootu bëewí kayya, kélfë yë saame tii sun fi bëewë.

²⁶ Ndaa don waruy hena' daaha. Bëe' lukki gaan don na ra kay, wadti habaa afi bëe' lukki yin da ; bëe' në túuyë' rë wadti habaa afi súrgíi bëewë béeb.

²⁷ Daa lukki gaan hanndal ki bëe' took na ñam ra a súrgëe tíkíd dí loona ra ? Di bee na ñam ra neh a ? Añcañ, mi man súrgë don na nen !

²⁸ Don fi yeh, don mësúy sëe hel na moklu so' bëewë rë.

²⁹ Di yera' so' Baaso' Nguur ka, mi yera' ron ri daaha bal :

³⁰ yen ay bok ñam a han Nguur ki so', te don ay took ñaani Nguur ka, don ílíf talli sabboo a ana yi Israyel. »

Woni Yéésú biti Peer ay taasa' yúhí

(Saame Maccëe 26.31-35 ; Marka 14.27-31 ; Sañ 13.36-38)

³¹ Filoon fi baaha, Yéésú won Peer tih : « Simoñ, síkírëh sè' ! Seytaane danke nda ri mín rën hégyí ti di na níikë' beleb nen.

³² Ndaa mi dagidte ro nda fu ban soo súugëh. Te fu nimil soo na raa, lah one koy-yaayyu ya' . »

³³ Peer won dí tih : « Yíkëe, tígë nay fuu bekuu kasu ra, may naa beku ; fu hawun húl, may naa hawu. »

34 Yéésú won dī tih : « Mee roo won dā ee Peer : fiisiin ki paan, fay taasa' biti fu yúh sē' ní hen waal éeyē. »

Woni Yéésú taalibe yi biti wa koloh affi wa

35 Yéésú antee waa won bééβ tih : « Wola' mi ron, don suute, don kúrúy hélíis, don kúrúy nafa a ñafad ra, don ñakute yin a ? » Wa wonu ri tih : « Fun ñakuy yin. »

36 Di won wa tígí daaha tih : « Iña lofisohte ! Dala'te woteh, bëyí lah hélíis kúrè, bëyí lah nafa kúrè ; te bëyí lahay ganaay wadtee yaay sabidoori lom yínē.

37 Yúhí biti Téerēe won sun fi so' tih : “Di kídeélúuté bëewí bossa na.”[☆] Mee ron won dā ee biti yii baa wafti laha laho, te ri lahte ní wocce. »

38 Taalibe ya wonu tih : « Yíkēe, jépíl ana ayee ee ! » Yéésú won wa tih : « Wona d'úmpé ! »

Danji Yéésú sun fi danji Èlíiffè

(Saame Maccèe 26.36-46 ; Marka 14.32-42)

39 Yéésú antee koloh saañce danji Èlíiffè ti merees nen, taalibe yi ñeyute tali.

40 Lahuu wa dín fè rē, dī won wa tih : « Dègí Koope toñeh don ay keene fiirí Seytaane ! »

41 Di helte wa daaha hécèhté yutuud, yekke na danj Koope

42 won tih : « Baap, hém neba' ro, éccíré gulií coono fi bee wuloh so' ! Ndaa di mín dīi man bééβ, yee nay lahe ra banan hen yee faha' mi ra, ndaa bee faha' fu ra. »

[☆] 22:37 22.37 Saame Isayii 53.12

43 [Tígí daaha, malaaka di malaaka yi Koope céppé hílibí.

44 Keeña dúmpé ces, dí na baatti dɔɔ. 'Di opa' opoo níi opa'a man ñif nen, na síit feey.]

45 Woca' ri dɔɔ ra, dí kolohte, nimilte taalibe yi na. 'Di deef wa sáfúñú sáfúñë níi wa na nee'u,

46 dí won wa tih : « 'Don nee'u yih ? Kélii dɔɔ dɔɔ toñeh dɔɔ ay keene fiiri Seytaane ! »

Hami Yéésú

(Saame Maccèe 26.47-56 ; Marka 14.43-50 ; Saɔ 18.3-11)

47 Yéésú hom wona, lahte dúukéli bíewí ayute, ñéerúutè a Yudaas fa non taalibe yi sabboo a ana ya ra. Yudaas lebohte Yéésú, na faha' fëení.

48 Yéésú won dí tih : « Yudaas, fu yahti ac yaayi so' mi Koy-bëe' rëe, fay soo fëené fëené è ? »

49 Bëewë ñéerúu a Yéésú rë, oluu wa yee na saañ lahe ra, wonu ri tih : « Yíkëe, fun beb jépíllí fun, fun yejoh wa haa' a ? »

50 Tígí daaha, ow yínë waa na paanɔe sùrgíi seeyohi gaana jépíl, lenne nufi ñamaa fa.

51 Yéésú won wa tih : « Yéddí ! Topaa baaha ! » 'Di lebpe nuf bëe', nufa wahte.

52 'Di na anti won a kélfë yí seeyoh ya, kélfë yí wohoh yi Faam fi gaani Koope, a baha ya gina ayu hami ra tih : « 'Don ayuu yi deeha a jépíl a i duud hami so' man mi banndi nen ?

53 Mi húmú homa' dɔɔ na faraañ filiíb Faam fi gaani Koope, te dɔɔ kaañuy soo ham. Ndaa wahtoon daa lah, elga onuu Seytaane doole sun fi so' ra. »

Taasa'i Peer yúhí Yéésú

(*Saame Maccëe 26.57-58, 69-75 ; Marka 14.53-54, 66-72 ; Saŋ 18.12-18, 25-27*)

⁵⁴ Wa habute Yéésú, kúrúte rí faam seeyohi gaana. Peer húmú filoonaa filoon, ñeete talli wa.

⁵⁵ Lahte bëewí kèdďúté kii filib faam fa, tookute na yoonnduu. Peer acce, tookke waa na.

⁵⁶ Lahte belii légéyë' faam fa otte Peer niifi kii kè, yiidte rí níi won tih : « Bëyí bee bal non bëewí. »

⁵⁷ Ndaa Peer taasa'te won tih : « Mi yéeh bëe' na wona' fu ra yaa ow ! »

⁵⁸ Tíkèh yutuud, ow kay otte ri, won tih : « Do bal fu non bëewí. » Peer won di tih : « Mi noneh na dé' ! »

⁵⁹ Hente kiis, ow kay ayilte, digidte uni won tih : « Lahte il bal ! Bëyí bee non bëewí ; ndah di bëy Galile. »

⁶⁰ Ndaa Peer won di tih : « Mi yéeh yee na won fu ra do ! » Di hom wona, na mín rii lúsíď dë paan fiisohte.

⁶¹ Yíkëe yíssèhté Peer na, yeelte ri. Tígí daaha, Peer nérsèhté yee húmú won di Yíkëe rë biti fiisiin ki paan, di ay taasa' biti di yúh rí níi hen waal éeyë.

⁶² Di antee d'uh èssín na looy looyi misikke.

Dalaani mogi Yéésú

(*Saame Maccëe 26.67-68 ; Marka 14.65*)

⁶³⁻⁶⁴ Bëewë në húmú wuhu Yéésú rë pokute illë, na labisuu ri, na ñaawlu ri, meelute ri wonu tih : « Fu yonente saa bal ? Wone bëe' laď do ra ! »

⁶⁵ Wa wonute ri i won fos kay caak.

Tëekrí Yéésú këemí yëwúddë
(Saame Maccëe 26.59-66 ; Marka 14.55-64 ;
Sañ 18.19-24)

⁶⁶ Yíilè' Koo ra, baha yi yëwúddë, kélfë yí seeyoh ya a yëeddëh yí kootii Mëyiis tee'uute, tëekrúté Yéésú këem,

⁶⁷ meelute ri wonu tih : « Won fun nda daa fu Buura Koo fal ri ra raa. » Di won wa tih : « Mi won ñon bití daa mi, ñon ii soo géem,

⁶⁸ te mi meel ñon, ñon ii soo tiil.

⁶⁹ Ndaa, kola'te woteh, so' mi Koy-bëe', may took hëbís Koope fa mín bééβ rë, mi hom ya'i ñamaa fi. »

⁷⁰ Wa bééβ wonu tih : « Kon fu Koy Koope a ? » Di won wa tih : « Don wonute ri, daa mi ! »

⁷¹ Wa wonu tígí daaha tih : « Yen ay pagilee seede yih ? Di ñúhídté rí búkí ní wocce ! »

23

Kúrí Yéésú fii Pilaat
(Saame Maccëe 27.1-2, 11-14 ; Marka 15.1-5 ;
Sañ 18.28-38)

¹ Bëewë bééβ koluute, kúrúté Yéésú Pilaat gëernëerë në,

² na yabu ri iñyee wonu tih : « Di homa' daaha beke bëy gina nuf, kaddee wa yera' túm, te ri tík afi Buura Koo fal ri ra. »

³ Pilaat meelte Yéésú won ñi tih : « Daa fu buuri yëwúddë ë ? » Yéésú won ñi tih : « Fu wonte ri, daa mi ! »

⁴ Pilaat won kélfë yí seeyoh ya a bëewí kayya húmú në rë bééβ tih : « Mi olay yii mín tah ow keen sun fi bëyí beh. »

⁵ Ndaa bëewë baatutee béyíd unni wa sun na wonu tih : « Di ñeya' yëeddë' yí, yahe nuffi bëewë. Di dala' Galile, ñeete Yúdée béeb nii rí lahte dee woteh. »

⁶ Kela' Pilaat unni yaa ra, dí meela'te won tih : « Di bëy Galile woo ? »

⁷ Bëewë wonu ri tih : « Di dék në kay ! » Pilaat yúhté biti Erot daa ílíf Galile fi baaha, te dí fi Erot húmú Yerusalem waalli yaaha, dí yeeltee yeñ bëewë kúf Yéésú díi na.

⁸ Ola' Erot Yéésú rë, keeña sosse nii sos, ndah ri húmú kelohte ban fi, te ri maañcee faha' oli. Di faha'te rii ot page kimtaan.

⁹ Di meelte ri yin caak, ndaa Yéésú tahay búkí díi na.

¹⁰ Kélfë yí seeyoh ya a yëeddëh yí kootii Mëyíis digirute unni wa na yabu Yéésú yin caak.

¹¹ Erot a soldaarri bal na ñaawlu Yéésú, bekute ri búubí wunte na kèekkelíyú rí. Filoon fi baaha, Erot yejaatte ri Pilaat na.

¹² Erot a Pilaat na húmú tēfrēntíih kii, ndaa dala'te yiin fin fa wa henute kooy.

Tígí Yéésú húl

(Saame Maccëe 27.15-26 ; Marka 15.6-15 ; Sanj 18.39 nū 19.16)

¹³ Pilaat dëekrēhté kélfë yí seeyoh ya, baha ya a bëy gina,

¹⁴ won wa tih : « Don wonu ti bëe' komu ron so' bee ra yaha' nuffi bëy gina yahoo. Mi meela' ri fiiyën, ndaa mi olay yin di iña yabu ron dí ra.

¹⁵ Erot bal daaha, daa tah dí yeñ ri soo na. Bëyí bee pagay yii cal dí hawu húl.

¹⁶ Cëe mi labiroh ri laraw, mi yeris ri. » [

17 *]

18 Ndaa wa béeb na dfaañjuu wonu tih : « Hawe ri húl, fu dúhríd fun Barabaas. »

19 Di fi Barabaas hómú non bëewë na haa'uu njiittí gina ra, te ri hómú happe ow húl bal, daa tah ri téyú kasu.

20 Bi faha' Pilaat yedfi Yéésú, di beyaatte una, woni biti Yéésú pagay yin bos.

21 Ndaa bëewë baatutee dfaañjoh na wonu tih : « Daaye ri kurwah bal ! Daaye ri kurwah ! »

22 Pilaat beyaatte una waali éeyë fë won wa tih : « A ri pañ yii bos bih ? Mi ollay ri yii cal hawaa húl. Cëe mi labiroh ri laraw, mi yeris ri. »

23 Ndaa wa na baatuu dfaañjoh na wonu tih : « Daaye ri kurwah bal ! Daaye ri kurwah ! » Dfaañjohi misiga kúrëelëhté Pilaat

24 nii ri tahte pagri wa yee fahuu wa ra.

25 Tígí daaha, Pilaat dúhídté Barabaas fa fahuu wa biti daa yedfun ra, di fa yahi nuffi bëewë a hap ow húl daa hómú tah ri téyú rë, yedfa'te wa Yéésú.

Kúrí Yéésú tígë nay rii hawuu húl rë

(Saame Maccëe 27.32 ; Marka 15.21)

26 Na kúru soldaarra Yéésú tígë nay rii hawuu húl rë, wa tee'uute a bëyí dék Siren, hínú Simoñ, ðeef di kola' meey. Wa habute ri, enute ri kurwaha, ñéyruté rí filoon Yéésú.

* **23:17 23.17** Bëewë hómú ñeyaatu unni yee bín fë wora'i wa bëewë rë, lahte na yi hómú bíníyú yii beh : *Lahaa feedi Paak béeb, Pilaat wadtee dúhríd bëy gina ow yiné kasu, yeris ri.*

²⁷ Ow caak ñeyute filoon Yéésú. Beleb caak hómú filib fi wa, na fogu ri na hawuu.

²⁸ Yéésú yísséhté waa na, won wa tih : « Don fi belebbi bëy Yerusalem, ngënë lëeyí sè', lëeyí affon a koyyon !

²⁹ Jamanu ay lah, bëewë won tih : “Lahute sos-keen, belebba mínih pok loo ra, yee mësúy lah koy, yee mësúy kúu rè !”

³⁰ Tígí daaha, bëewë ay nah danja keen sun fi wa, won dúŋŋë súuy wë.✧

³¹ Kilik hilsid daa míntí henu dee raa, mas kilik sühíd ! »

³² Soldaarra kúreelúuté banndi ana bal, yi ay hawu húl a Yéésú.

Daayi Yéésú kurwah

(Saame Maccëe 27.33-44 ; Marka 15.22-32)

³³ Lahuu wa tígë në wonuu Këen-af ra, wa daayute Yéésú kurwah. Wa daayaaluute banndi yi ana ya bal : bëyí yínëe paa'te Yéésú ya' ñamaa, yínëe paa'te ri ya' sugu.

³⁴ Yéésú won tígí daaha tih : « Baap, baale wa, ndée wa yíh yee na pagu wa bee ra. » Soldaarra púlúfuté búubí Yéésú, woruute wa hanndal ki wa.

³⁵ Bëewë cagute na olsuu. Kélfë yí yëwúdfë na ñaawlu Yéésú wonu tih : « Di sëmlëey i ow kay woo ? Di sëmlëe afi bal hena biti daa ri Buura Koo fal ri ra kaah ! »

³⁶ Soldaarra na ñaawlu ri bal. Wa beyute bineegar, lebuute ri na fahuu hënní,

³⁷ wonu ri tih : « Hena biti daa fu buuri yëwúdfë rëe, sëmlëe afu ! »

³⁸ Wa bíníyúté unni yee yeedda' ki afa sun : « Bëyí bee daa buuri yëwúddë. »

³⁹ Banndii yínëe hom sun fi kurwahi, na sol Yéésú won dī tih : « Fu won neh daa fu Buura Koo fal ri ra a ? Sëmlée afu, fu sëmlë' fun na bal ! »

⁴⁰ Ndaa banndii yínëe na won afa tih : « Do fu kaañce Koope dé' ! Doni bëyí bee daa boku daan ee.

⁴¹ Bi yen wadte : yen yínlú iña pagu yen dā kat ! Ndaa dī fi bee pagay yin bos. »

⁴² Di antee won tih : « Yéésú, lah hele nuf soo na biti fu took Nguur ku. »

⁴³ Yéésú won dī tih : « Mee roo won kaaf ka ra ee : woteh fee Koo beh, fay home soo na Aljana. »

Húlí Yéésú

(Saame Maccëe 27.45-56 ; Marka 15.33-41 ; Sañ 19.28-30)

⁴⁴⁻⁴⁵ Laha' na' leelu af ra, gina béeb ñúussé túd nii mitte wahtu éeyë. Rídíi bídí Faam fi gaani Koope dāp tígí selaa nii sela ra, dādte dala'te sun nii feey, bísëlsë'té ana.

⁴⁶ Yéésú daasse foñ tígí daaha won tih : « Baap, mi tíkké coonaa fi so' ya'u. » Wona' ri unni yaa nii wocce ra, dī yeddohte lússé.

⁴⁷ Ola' kélfíi soldaara yee lah ra, dī kañce Koope won tih : « Bëyí bee bëyí júbpé kaah ! »

⁴⁸ Oluu bëewë maasuu ra yee lah ra, wa tíkuté ya' yi wa affi wa na looyu na nimilu faam.

⁴⁹ Kooyyi Yéésú béeb cagu hanndal na olsuu yee lah ra. Belebba húmú ñéerúu a Yéésú dala'te Galile ra húmú filib fi wa.

Haji Yéésú

(Saame Maccëe 27.57-61 ; Marka 15.42-47 ; Saŋ 19.38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Lahte bëyí dék Arimate di Yúdée, hínú Suseef, di non baha yi bëy këemí gaani yëwúdfë. Di bëyí baahte te júbpé, te ri na húmú sehaaloh ayi Nguur ki Koope. Húlë tíkú baha ya Yéésú rë, di ñéerëey në.

⁵² Di payte Pilaat na meelte ri búudé fí Yéésú.

⁵³ Tahra' ri Pilaat ra, di nuulidte búudé fë kurwaha, líiwte rí perkal, kúdté rí dappe ri kolom ki yotu loo la', bi yéŋké biti búudé hëcdfúy në.

⁵⁴ Wahtu ya tas balaa bisa na hílsúu yëwúdfë rë lah caaklilay.

⁵⁵ Belebba na húmú ñéerúu a Yéésú dala'te Galile ra, ñeyute tal Suseef, wa olsuute nuŋa, olute dee fëndúu búudé fí Yéésú rë.

⁵⁶ Wa nimilute faam, waayute i yin heeñlaa a laakkoloñ, yugusii búudé fë. Laha' bisi hílsëe rë, wa hílsúuté ti di túuyúu rí nen.

24*Kolohi Yéésú búudé*

(Saame Maccëe 28.1-10 ; Marka 16.1-8 ; Saŋ 20.1-10)

¹ Dímëesë, belebba koluute miir-miirin, kúrëelúuté ñni heeñlaa ya húmú waayu wa ra, suute tígë hacuu Yéésú rë.

² Lahuu wa ra, wa olute biti la'a húmú kúnúu búk luuya ra píníjúté hatin.

³ Wa haalute, wa dëefuy na búudé fí Yéésú-Yíkëe,

⁴ affi wa kúnèhté. Ow ana yi bekuu búubí na tak feeñiyuute wa tígí daaha.

⁵ Belebba títúté, líhúté púkkí wë feey. Bëewë wonu wa tígí daaha tih : « Bëyí ee pes ða saamu dī filiḅ bëewë húlú rë ?

⁶ Yéésú ínih në, dī këlluté búudé. Nérsíi yee hómú won dī ron homa' ri Galile ra biti

⁷ dī fi Koy-bëe' wadtee yaayu bakaaroh ya, dī daayu kurwah, waali éeyë fë filoon fi húlí dī koloh búudé. »

⁸ Tígí daaha, wa nérsúuté unna hómú won Yéésú rë.

⁹ Belebba koluute luuya daaha suute, bílluté iñyaaha béeb apootarri sabboo a yínë yë a bëewí kayya na hómú ñéerúu a Yéésú rë béeb.

¹⁰ Belebba yaa hómú Mari fi bëy Makdala, Saan, Mari yaafi Saak a i beleb kay. Bíllúu wë apootarra ra,

¹¹ wa habuu biti belebba yíih iña na wonu wa ra, tahte wa gémúy wë.

¹² Filiḅ fi baaha, Peer nampee múkë luuyin. Laha' ri yérèntèhté rë, dī deef na boyya kut. Di nimilte faam éempé níi éem di yee lah ra.

*Feeñiyohi Yéésú taalibe ana di waali Emayus
(Saame Marka 16.12-13)*

¹³ Yiin fi baaha, lahte taalibe ana yi na suu gina na wonuu Emayus ra, bi hécèhté a Yerusalem yii mitte tíl wahtu ana,

¹⁴ na gonlu sun fi iña lah ra béeb.

¹⁵ Wa homu gonla unni wa na bëyrèh sun, Yéésú daḅpe wa waala ñéerë'té a wa.

¹⁶ Wa olute ri, ndaa lahte yii úmpé wë níi wa yúhsúuy rí.

17 Di won wa tih : « Don gonlu yi waala ? »
Wa yípútée caŋ, kanammi wa súfúñcé níi súfúñ.

18 Ow di waa na hínú Kelewofaas won dī tih : « Doni afu kut di Yerusalem daa yíih yee lah waalli yee ra maan ? »

19 Yéésú won wa tih : « Baaha yi daaha ? » Wa tahute wonu tih : « Fu kelaay yee kat Yéésú fí bēy Nasaret ra a ? Di hómú yonentii lahte sañ-sañ di pagad a wonad fíi Koope a fíi bēewē bēeb.

20 Kélfē yí seeyoh yi yen a njíttí yen kúrúte rí faam buur, dī aattiyuute húl, daayute kurwah.

21 Fun lahute yaakaar biti koon daa ri nay sēmlée Israyel ; ndaa see' ! Di filib fi baaha, iñyaaha lahte hente waal éeyē woteh te ow olay yin.

22 Añcaŋ, i beleb di fun na éemílúte fun. Wa payu luuyin miir-miira oroh,

23 wa oluy búudé fí Yéésú, wa ayute bíllúte fun biti i malaaka feeñiyuute wa, wonute wa biti dī ee pes da.

24 Filoon fe, i ow di fun na payute, olute biti iña wonu belebba ra bēeb lahte. Di fi Yéésú nék, wa oluy ri ! »

25 Yéésú won taalibe yi ana ya tígí daaha tih : « Lúh-nuffi yeh ! Don gémúy iña wonu yonente ya ra gémē doom a ?

26 Buura Koo fal ri ra wadtee ñee coono fi bah, anti haal ndami. »

27 Di na an waa poysiid iña bíníyú sun fi ra bēeb, dala'te kootii Mēyíis, ñeete téeré yē bíníyú yonente ya ra bēeb.

28 Tíluú wē níi wa lebuute gina na suu wa ra, Yéésú na bēnbēndēh baret,

29 ndaa wa caguute ri wonu tih : « Fu saañ dih ? Tase fun na deh ! Na'a yëellëhté te Koo ee saañ elke ra. » Tígí daaha dī ñéeré'té a wa, wa suute faam.

30 Wa tooku reer, Yéésú bebpe mbúurú símpé Koope, lecsa'te ri yedte wa.

31 Affi wa kúnsëhté tígí daaha, wa yúhsúuté rí. Ndaa ri hente mes, wa olluy ri.

32 Wa na wonantuu hanndal ki wa tih : « Yii baa daa tah keeññi yen sos níi sos na won dī a yen waala, na poysiif yen iña bíníyú Téerëe rë ! »

33 Wa yípútée koloh, nimilute Yerusalem. Lahuu wa ra, wa deefute apootarri sabboo a yínë yë a bëewë në ñéerúu a wa ra tee'uute.

34 Wa wonu taalibe yi ana ya tih : « Yíkëe këllúté búudé kaah ! Di feeñiyohite Simonj. »

35 Wa fi ana yi yaa bal bíllúté wë yee lah waala ra a dee yúhsúu wë rí na lecsa' ri mbúurëe rë.

Feeñiyohi Yéésú taalibe ya

(Saame Maccëe 28.16-20 ; Marka 16.14-20 ; Sanj 20.19-23 ; Tíledí apootarra 1.6-11)

36 Taalibe yi ana ya homu wona, Yéésú hente jalañ fíi wë bëeb, won wa tih : « Cëlíiri yaawe ! Hëmíi jaamma ! »

37 Ndaa wa tíitú tíitë níi affi wa kúnëhté ; wa habuu biti koon yaa yébitëh.

38 Yéésú won wa tih : « Don tíitú yih ? Haala' yi níi don na lahu nuf ana ? »

39 Èlsíi ya' yi so' a kotti so' : yaa so' kay ! Lébí faan so' don olsoh ! Yébitëh na lah bo' faan ti so' nen a ? »

40 Wona' ri wa iñyaa ra, dī teeβpe wa ya' yi a kotti.

41 Sosi keeña a éemë homuu wa ra, tahte wa mínih ríi gém doom. Tígí daaha, dī meelte wa won tih : « Don lahute yii ñamun dee a ? »

42 Wa yerute ri koy jén hütú.

43 Di bebpe jénë ñampe ri ffi wë.

44 Di antee waa won tih : « Húmú homa' mi leeloon ra, mi wonte ron unni yeh : “Iña wonu sun fi so' filiβ kootii Mëyiis a tééré yí yonente ya a Téerii kañaa ya ra béeb wadtee lah.” »

45 Tígí daaha, Yéésú pañke níi affi wa kúnsèhté, wa yúhuté yee won Téerëe rè.

46 Di won wa tih : « Bíníyuté biti so' mi Buura Koo fal ri ra, mi wadtee mok níi mok, te waali éeyë fë filoon fi húlí sè', may koloh búudé.

47 Te dala'te Yerusalem, heetta èldúnë béeb warutee waariyu di tii so', wa lof pesad Koope baal wa bakaadfi wa.

48 Don daa seede yi so'.

49 Te so' mi beh, may cépid' sun fon Ruuh-Pesen fa húmú gap don Baaso' ra. Don nék, ngënë kélíi Yerusalem dee níi doolaa nay kolee sun ra cép don na. »

50 Filoon fi baaha, Yéésú kúdté wë waal Betani, béyídté ya' yi na barkel wa.

51 Di hom barkeli wa na taka' a wa, Koo béyídté rí kúdté rí hëbísí sun.

52 Wa fi taalibe ya jaamiyuute ri anutee nimil Yerusalem, keeññi wa sosse níi sos.

53 Faraah wa homuu filiβ Faam fi gaani Koope wa símé rí.

Séréel Ndút: Unni Koope

Ndut: Séréel Ndút: Unni Koope (New Testament+)

copyright © 2020 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Ndut)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-20

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 28 Dec 2024 from source files dated 29 Jan 2022

a3a1238b-9393-5875-a4c5-1d3f38537bfe